

PRIMAVERA 2004

SUMARI

2

Foucault per partida doble

Enric Iborra

10

Infantil i Juvenil

30

Narrativa

64

Poesia

90

Assaig

114

Altres Novetats

130

La literatura com a teràpia

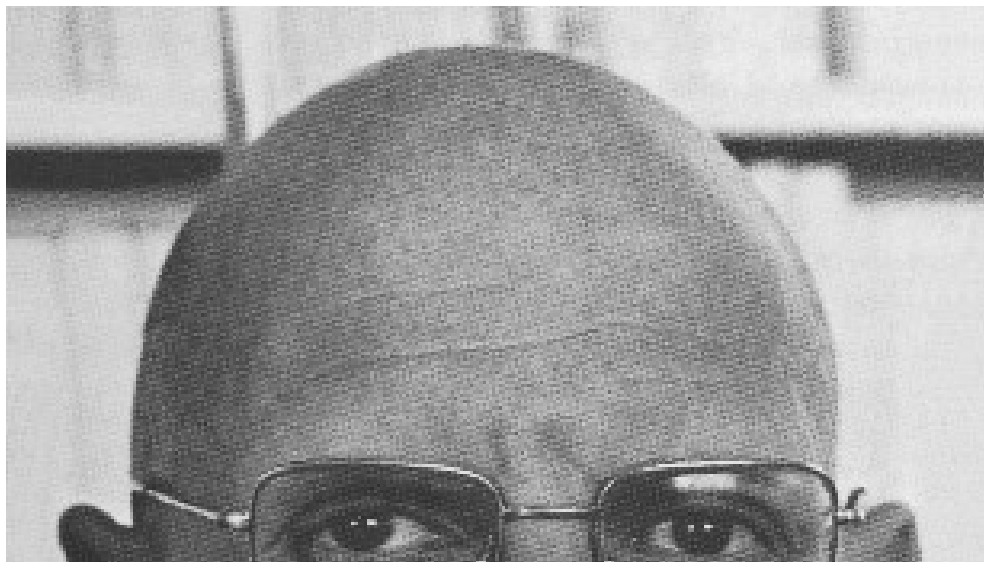
Àlvar Peris

136

Editorials valencianes

Foucault per partida doble

La recent publicació en català d'un recull de textos de Foucault i d'un estudi sobre aquest filòsof, ofereix l'oportunitat d'endinsar-se en l'obra d'un dels pensadors més influents i polèmics de la segona meitat del segle XX.

Michel Foucault ha estat un dels filòsofs més importants i coneguts de la segona meitat del segle xx, i la seua obra ha suscitat, i continua fent-ho, tanta admiració com aversió. La seua influència no s'ha limitat a la filosofia, sinó que ha impregnat disciplines tan diverses com la crítica literària, la sexualitat o la criminologia. De manera més o menys directa, aquesta influència es pot detectar en bona part del «sentit comú» del feminisme o del que es considera políticament correcte. I es fa inevitable referir-s'hi en qualsevol debat sobre allò que se sol anomenar postmodernitat.

El lector en català té ara una doble oportunitat d'introduir-se en l'obra de Foucault. L'editorial Bromera, amb el títol de *Foucault vist per Foucault*, ha publicat un recull de textos d'aquest filòsof francès, seleccionats i traduïts per Josep Antoni Bermúdez. I la Universitat de València, al seu torn, un assaig sobre Foucault del mateix Josep Antoni Bermúdez.

El volum editat per Bromera consisteix en una selecció d'escrits *menors* d'aquest filòsof –entrevistes, articles de diccionari, de diari, de revistes especialitzades–, en els quals el mateix Foucault explica i precisa els punts principals d'una producció que va abordar temàtiques i problemàtiques molt diverses. Bermúdez n'ha seleccionat i traduït dotze textos pertanyents a diferents etapes de la producció foucaultiana; a més, ha escrit una breu glossa introductòria per a cada un d'ells i un pròleg. Aquests dotze textos proporcionen al lector l'oportunitat d'endinsar-se d'una manera variada i amena en la producció de Foucault i en la seua

concepció de la filosofia. El caràcter immediat i concret de molts d'aquests textos, de les entrevistes sobretot, obliga Foucault a fer un esforç per precisar els fils conductors del seu pensament i a fer-ne un balanç.

Una de les constants que recorre aquest recull és el que es podria anomenar un escepticisme sistemàtic envers tots els universals antropològics: no hi ha, prèviament a tot coneixement, cap individualitat o consciència unificadora, ni objectes naturals o positius. El subjecte i l'objecte de qualsevol coneixement no són instàncies primigènies. Per això, per a Foucault, el treball de l'intel·lectual consisteix a efectuar un diagnòstic de les coses que són, fent-les aparèixer com coses que podrien no ser o que podrien ser d'una altra manera. No es tracta de fer una història de les idees, sinó de veure per sota d'aquestes com han pogut aparèixer determinats objectes com a objectes possibles de coneixement. Així, en la *Història de la sexualitat*, una de les seues obres més conegudes, Foucault assenyalarà, contra el que pensa el sentit comú, que el sexe no és una realitat natural que ha estat reprimida, sinó una idea complexa creada per la confluència en el segle XIX de tot un conjunt de pràctiques socials, investigacions, escriptures, etc., que anomena pràctiques discursives. Amb això Foucault no pretenia negar que hi ha actes físics de relació sexual o que els humans tenen un sexe biològic i òrgans sexuals, sinó que el segle XIX va trobar noves maneres d'agrupar sota una única categoria –«el sexe»– tota una sèrie de coses bastant diferents: actes que anomenem sexuals, distincions biològiques, reaccions psi-

En la Història de la sexualitat, una de les seues obres més conegudes, Foucault assenyalarà, contra el que pensa el sentit comú, que el sexe no és una realitat natural que ha estat reprimida, sinó una idea complexa creada per la confluència en el segle XIX de tot un conjunt de pràctiques socials, investigacions, escriptures, etc., que anomena pràctiques discursives.

cològiques i, sobretot, significats socials. El «sexe», per tant, és construït per discursos relacionats amb pràctiques i institucions socials de diversa classe. El punt important que denuncia l'anàlisi de Foucault és que aquests discursos representen el sexe com si fos previ a ells. Però el sexe seria, en realitat, un producte dels discursos que intenten analitzar, descriure i regular les activitats humanes. De la mateixa manera, en la *Història de la follia* Foucault s'interroga sobre les condicions –les regles– que permeten reconèixer un subjecte com a malalt mental. Tota aquesta obra és un intent de fer veure que l'aparició tant de l'objecte de la follia com fins i tot del subjecte que la coneix té una història peculiar.

En definitiva, es tracta d'explicitar sota quines condicions una cosa pot convertir-se en objecte per a un coneixement possible. El filòsof actua com un arqueòleg, excavant el sòl de les nostres evidències, de tot allò que creiem previ i universal al nostre saber. Ara, no es tracta tant de criticar una cultura, com de fer-ne una anàlisi –un diagnòstic– que ens permeta veure com aquesta cultura s'ha constituït efectivament. Aquesta arqueologia del saber no tindrà com a objectiu trobar-ne l'origen –el fonament o la veritat–, sinó que intentarà inquietar el que es percebia immòbil i fragmentar allò que es pensava unit. En paraules de Foucault, el «pensament és una actitud que ens fa problematitzar, fins i tot, allò que nosaltres mateixos som».

Un altre dels motius principals del pensament de Foucault que apareix també en el recull de textos editat per Bromera, és la relació entre el saber i el poder.

En la mateixa *Història de la sexualitat*, Foucault indica que la suposada oposició entre una sexualitat natural i les forces socials –el «poder»– que la reprimeixen és, en realitat, una relació de complicitat: les forces socials originen la cosa –«sexe»– que aparentment intenten controlar. Quan es reivindica un sexe lliure de repressions, en realitat l'únic que es fa és operar dins dels termes establerts pel poder. Mentre parega que el sexe és una realitat natural que les forces socials intenten controlar debades, el poder sempre semblarà limitat. Però el poder és a tot arreu. Cal remarcar que quan Foucault parla del poder, no s'està referint tan sols als aparells de l'Estat o a la classe dirigent, sinó a «una sèrie de poders cada vegada més tènues, microscòpics, que s'han exercit sobre els individus en relació amb els seus comportaments quotidians i, fins i tot, amb els seus propis cossos». La repressió, per tant, s'exerceix de manera mistificadora i el paper de l'intel·lectual consisteix a fer visibles els mecanismes del poder repressiu que s'han exercit de manera dissimulada. Foucault, a més, indica que el poder «no consisteix únicament a reprimir –a impedir, a castigar–, sinó que penetra encara més profundament en crear el desig, en provocar el plaer, en produir el saber». I és que per a Foucault el poder s'exerceix sempre com una dualitat o unió «poder/saber», perquè el que creiem saber del món exerceix un efecte de control social, de poder. Aquest «poder/saber», per exemple, ha originat la situació en què se'ns defineix pel nostre sexe. Foucault va anomenar «genealògica» aquest tipus d'investigació: exposar com

El pensament de Foucault suposaria una radicalització dels postulats de la Il·lustració, un intent de portar-los fins a les últimes conseqüències.

una categoria suposadament fonamental, com la del «sexe», és produïda per pràctiques discursives. Aquesta crítica no pretén dir què és el sexe «en veritat», sinó resseguir com s'ha creat aquest concepte.

L'aparició d'aquest *Foucault vist per Foucault* ha coincidit amb la publicació d'un estudi sobre Foucault –*Foucault: un il·lustrat radical?*– de Josep Antoni Bermúdez, que constitueix un excel·lent complement al recull de textos editats per Bromera. En aquest assaig Bermúdez exposa de manera detallada i clara del pensament de Foucault –cosa que no és poc– i intenta situar les coordenades de la seua obra a partir de la crítica que n'ha fet Habermas. Per a aquest filòsof alemany, l'obra de Foucault suposa tant un atac al projecte de la Modernitat com un abandonament dels valors de la Il·lustració. Á més, la seua negació de qualsevol valor i categoria primigenis acaba abocant al nihilisme i a l'irracionalisme. Foucault seria un postmodern típic; i, políticament, un neoconservador.

De fet, les crítiques de Foucault a tota una sèrie de conceptes –autor, obra, subjecte, història, humanisme, progrés, veritat, racionalisme...– poden explicar en part aquest posicionament d'Habermas. En *Foucault vist per Foucault*, per exemple, trobem la següent remarca sobre l'humanisme: «l'humanisme no té cap fecunditat i ha resultat nociu, en la mesura que ha permès les operacions polítiques més diverses i perilloses». O aquesta altra: «la idea de l'home ha funcionat una mica com la idea de Déu durant els segles precedents. La humanitat comença ara a descobrir que pot funcionar sense mites».

En últim terme, Habermas critica i desqualifica l'obra de Foucault perquè la considera una manifestació irracionalista. De més a més, assenyala que el pensament del filòsof francès acaba abocat a una aporia fonamental: Foucault nega que hi haja un principi universal per jutjar les nostres situacions, però no pot evitar servir-se de la raó que vol enderrocar. I si el que anomenem real –autor, obra, racionalitat, etc.– no és més que un codi –un discurs, un text– que pot produir la il·lusió de la realitat, es pot objectar que qui diu il·lusió diu realitat en nom de la qual es denuncia aquesta il·lusió.

Per a Foucault, la crítica de Habermas és més un xantatge que una crítica, des del moment que considera tota crítica a la raó com una manifestació d'irracionalisme. Hi ha, per contra, per a Foucault, la possibilitat d'una crítica racional de la racionalitat. No es tracta d'abatre la raó, d'eliminar-la, sinó de diagnosticar-la, d'analitzar-la i d'examinar-la.

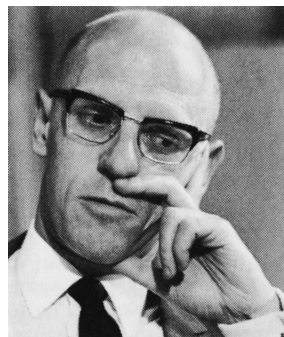
En aquest sentit, la tesi principal que presenta Bermúdez en el seu llibre és que el pensament de Foucault no nega la Il·lustració ni s'hi contraposa. Ben al contrari, suposaria una radicalització dels postulats de la Il·lustració, un intent de portar-los fins a les últimes conseqüències. Foucault hauria seguit la consigna kantiana de decidir-se a ser majors d'edat, d'alliberar-se de tots els dogmes, de pensar per si mateix amb totes les conseqüències, encara que això es puga traduir en un pensament contra si mateix. Tots els llibres de Foucault constituïrien en realitat una crítica il·lustrada radical, ja que han intentat fer qües-

*La conseqüència d'atrevir-se a
pensar és que el nostre present es
veu com a transformable i
reiventable perquè en la seua base
no hi ha cap origen fonamentador*

tionable tot el que es considerava inqüestionable. *Sapere aude* és la consigna, que abans de Foucault va intentar de portar a la pràctica Nietzsche. La conseqüència d'atrevir-se a pensar és que el nostre present es veu com a transformable i reiventable perquè en la seua base no hi ha cap origen fonamentador. En lloc de crear un sistema, el filòsof ha de crear les condicions perquè puguem pensar d'una altra manera. La filosofia es converteix, així, en una activitat, en una tasca d'anàlisi o diagnòstic davant allò habitual. Ara, si la filosofia de Foucault és analítica, també és inherentment especulativa: no hi ha cap evidència que permeta demostrar la correcció de les seues anàlisis. Brillant i suggestiva com és, aquesta especulació no sempre pot evitar de convertir-se en una retòrica.

Enric Iborra

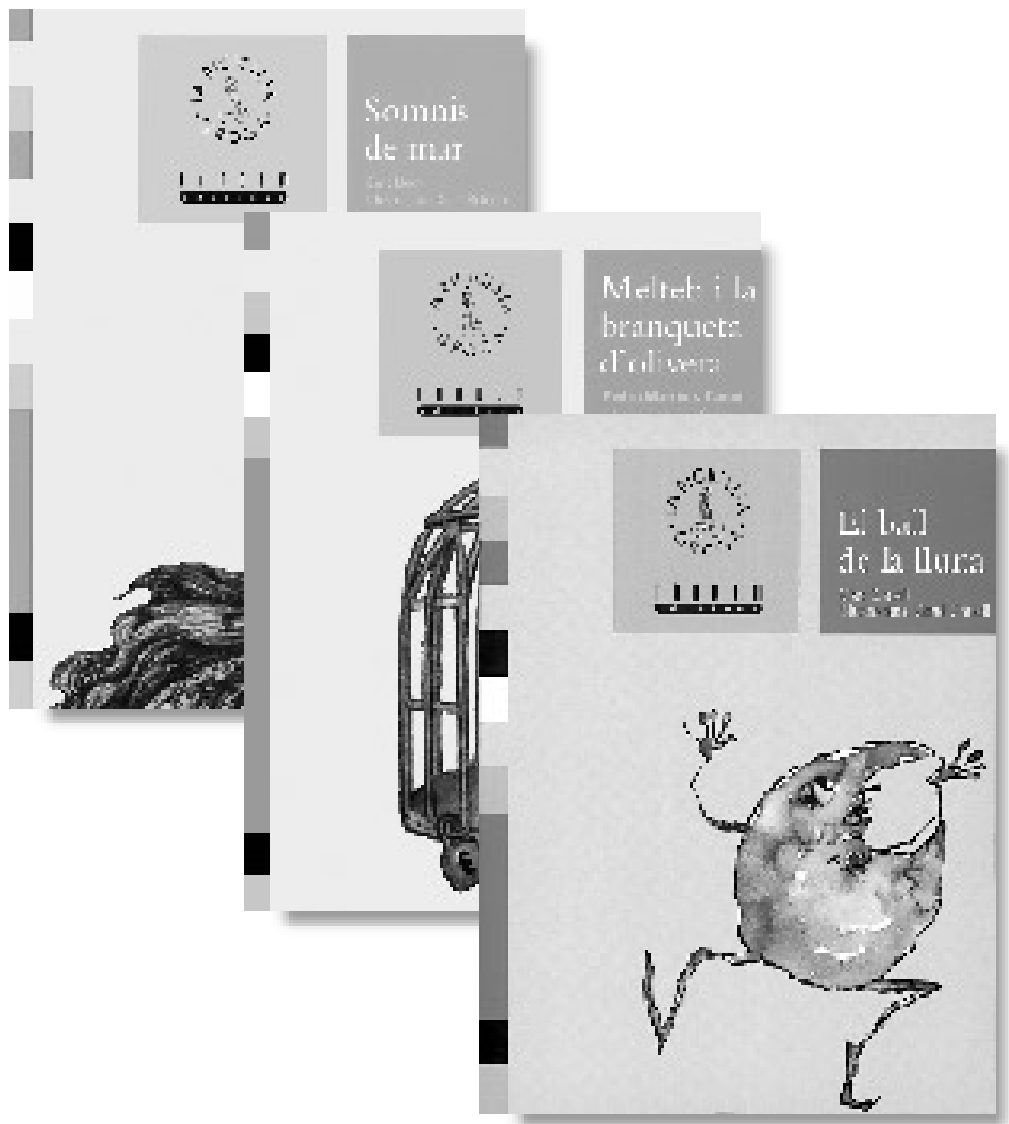

Marc Garanger

Bibliografia:

Michel Foucault, Foucault vist per Foucault. Traducció, selecció i pròleg de Josep Antoni Bermúdez. Col·lecció Textures, 9. Ed. Bromera, Alzira, 2003. 283 pàgs.

José Antoni Bermúdez, Foucault: un il·lustrat radical? Universitat de València, València, 2003. 298 pàgs.

Bufa Tramuntana, bufa Mestral

Els tres últims números de la col·lecció La Bicicleta Groga són un recull d'històries diverses d'Enric Lluç, inspirades en els noms dels vents, un poemari ple d'animalots de Marc Granell i un relat fantàstic de Pedro Martínez Canut, tots per a lectors de més de huit anys.

El vent del nord-est serveix a Enric Lluçh per inventar una història de pirates que, comptant amb els elements clàssics (vaixell, mapa del tresor, travessia, illa, etc.), fuig del tòpic i esdevé un conte original,

un bon conte. *El pirata Valerià* és, al meu entendre, el millor dels *Somnis de mar* de Lluçh, perquè l'humor, recurs que l'escriptor utilitza hàbilment en altres textos, ací contribueix a presentar un heroi desmitificat i humà; Valerià és valent i pertinaç a l'hora de buscar el seu tresor, però sobretot és humà: menteix per no quedar malament davant els altres i descobreix que, abans d'ell, ha mentit el seu pare i el seu avi i, probablement, el seu fill també mentirà.

Dels huit contes que componen el recull —quasi tots, com deia, amb la seua dosi de paròdia (de les xafarderies d'un programa del cor, dels contes tradicionals, del prestigi i la fama, etc.)— destacaria els corresponents als altres dos vents de l'est: Llevant i Xaloc, delicadament tendres. Un metge prefereix exercir la seua professió en un poble xicotet tot i que així renunciaria a tractar grans personalitats i malalties estranyes: però un dia té la immensa fortuna de curar la gola de la lluna —preciós el dibuix de Sara Betegón que representa l'escena. Un pescador pobre i amb mala sort, se sent feliç després d'ajudar una sirena, en una versió lliure de la Caputxeta. D'aquesta manera, amb elements tradicionals i fantàtics barrejats amb ironia i tendresa, Lluçh ha escrit un

SOMNIS DE MAR ENRIC LLUÇH
IL·LUSTRACIONS DE SARA BATEGÓN
EL BALL DE LA LLUNA MARC GRANELL
IL·LUSTRACIONS DE MANEL GRANELL
MELTEB I LA BRANQUETA D'OLIVERA PEDRO MARTÍNEZ CANUT
IL·LUSTRACIONS DE TONI CABO TRADUCCIÓ DE ROSA SERRANO
COL·LECCIÓ «LA BICICLETA GROGA», 22, 23 y 24
TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2003

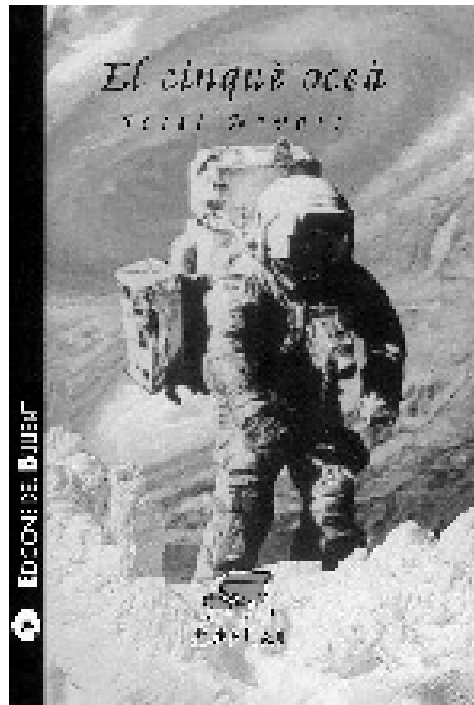
llibre que sap i olora a mar, unes pàgines on bufa Tramuntana i bufa Mestral. Les il·lustracions de Sara Betegón arrodoneixen el volum. Hi ha una altra lluna, que no està malalta sinó que balla: és blau-mo-

radencia i l'ha creada Manel Granell per als versos del seu germà, el poeta Marc Granell. Als dibuixos, indispensables, de Manel, les taques aiguades de color deixen la seua traça única, irrepètible: cap taca pot ser igual a una altra taca. Els poemes de Marc s'agrupen en tres parts: «Animalets, animals i animalots», «Causes, coses i casos del món» i «Rutes, pobles i paisatges». M'agrada *L'escarabat piloter*, més original que altres retrats d'animals, i *El rinoceront*, tots dos amb les pintures de Manel, tan suggeridores. Destacaria també *Jo*, un bon joc de paraules sobre l'egocentrisme i *El ball de la lluna*, que dóna títol al poemari, per la seua encertada musicalitat. Per últim, del conte de Pedro Martínez Canut, *Melteb i la branqueta d'olivera*, ambientat a una «època remota» —diu la contraportada que al moment «en què els ibers habitaren les nostres comarques»—, diria que, si bé conjuga fantasia i dolçor —és una mena de paràbola on la imaginació allibera de les presons quotidianes i on els arbres tenen ànima— li sobren algunes pàgines. En aquest cas, les il·lustracions que acompanyen i alegren el text són de Toni Cabo.

Arantxa Bea

Cròniques jupiterianes

Jordi Navarri ens ofereix una novel·la de ciència-ficció per a joves molt correcta. Al llarg del relat s'intueixen una sèrie d'influències d'altres obres literàries i cinematogràfiques d'aquest gènere que demostren que Navarri ha sabut triar bé els seus mestres.

EL CINQUÈ OCEÀ

JORDI NAVARRI

COL·LECCIÓ «ESPLA», 28

155 PÀGINES

EDICIONS DEL BULLENT, PICANYA, 2003

El cinquè oceà és una novel·la juvenil de ciència-ficció. La influència d'altres obres literàries i cinematogràfiques, que hom considera ja clàssics de la ciència-ficció, es fa notar d'una manera ben notable, tot i que, potser, no formava part de les intencions de l'autor. Un fet no tan estrany, perquè passa sovint que les influències literàries formen part d'un bagatge cultural que només es manifesta de manera inconscient. Siga com siga, en *El cinquè oceà* s'endevina algun tret argumental i formal propis d'un pioner en la matèria, Ray Bradbury, conegut per tots com un mestre renovador de la narrativa de ciència-ficció; i més concretament de la seua obra *Les cròniques marcianes*, vista per molts com la iniciadora d'un procés d'evolució de la ciència-ficció cap a paràmetres més «literaris» o, dit amb altres paraules, literàriament més ben considerats.

Jordi Navarri parteix de l'any 2052 i pren com a referència espacial Europa, però no el vell continent terrícola, sinó la lluna més petita de Júpiter. Després de fer una petita introducció retrospectiva dels darrers avenços de la humanitat en matèria d'exploració extraterrestre des de l'actualitat fins al 2052, any en què se situa el gruix de l'acció narrada, l'autor dóna pas al relat del nus de la història. Una missió tripulada arriba a l'escorça

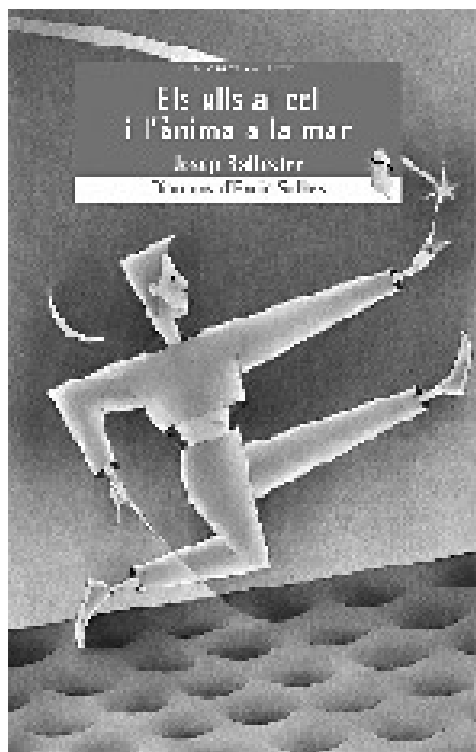
gèlida i a l'interior d'un immens oceà de la lluna jupiteriana Europa. Els interrogants que es plantegen tot seguit són gairebé un tòpic recurrent i definitori del gènere de ciència-ficció: Hi haurà vida? Vida intel·ligent?

Però, a més de caracteritzar-se per adoptar els clixés de la ciència-ficció més clàssica, *El cinquè oceà* va més enllà i planteja una hipòtesi molt en la línia d'una idea que han posat de moda algunes pel·lícules de cinema. Es tracta de la possibilitat que la vida s'originés fora de la Terra, en un altre planeta o astre; o també la possibilitat de trobar vestigis terrestres en llocs aliens al nostre món. Tot plegat fa preveure que *El cinquè oceà* no decebrà els lectors interessats en les històries que tracten de dibuixar el futur i el desenvolupament de la ciència possible. Un lector que haurà de ser necessàriament jove, d'entre tretze i setze anys, i actiu en la lectura, que estiga disposat a identificar-se amb els personatges protagonistes per ser partícep directe de les seues accions. Al capdavant, fer viure aventures és un dels objectius principals de la literatura d'entreteniment i esplai, un tipus de literatura segurament necessària que arracona els altres objectius per improductius.

Sergi Verger

Rebel·lia i versos

L'univers i la màgia són els paisatges dels dos últims títols publicats per Bromera a la col·lecció *El Micalet Galàctic*. El primer és una defensa de la independència intel·lectual dels infants i, el segon, un suggerent llibre de poemes per a lectors i lectores que debuten el món del vers.

ELS ULLS AL CEL I L'ÀNIMA AL MAR

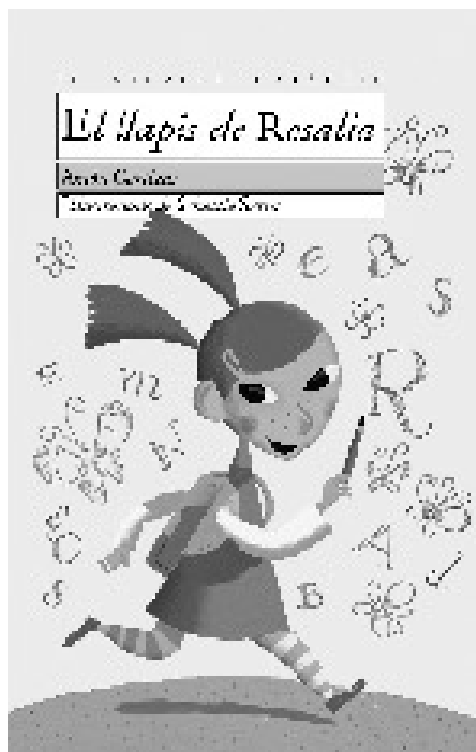
JOSEP BALLESTER

DIBUIXOS D'ENRIC SOLBES

COL·LECCIÓ «EL MICALET GALÀCTIC», 96

61 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, NOVEMBRE DE 2003

EL LLAPIS DE ROSALIA

ANTÓN CORTIZAS

DIBUIXOS DE SEBASTIÀ SERRA

EL LLAPIS DE ROSALIA

ANTÓN CORTIZAS

DIBUIXOS DE SEBASTIÀ SERRA

TRADUCCIÓ D'AVEL·LÍ LLIMAC I TERESA GREGORI

COL·LECCIÓ «EL MICALET GALÀCTIC», 95

61 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2003

El llapis de Rosalia, de l'escriptor gallec Antón Cortizas, és una història de rebel·lia contra les limitacions i constreyniments dels vells mètodes pedagògics, propis de l'ensenyament tradicional. Amb un registre senzill, adreçat als primers lectors, i unes il·lustracions força expresives i coloristes, la història de Cortizas barreja la màgia amb la realitat quotidiana d'una xiqueta de sis anys, per revaloritzar la creativitat individual dels més menuts, en el marc de l'escola.

El relat té com protagonista una xiqueta, Rosalia, que en esgotar-se-li la mina del seu vell llapis li'n demana un de nou al seu pare. El llapis nou, però, no serà com els altres. Aquest, lluny de seguir el joc de l'aprenentatge al dictat, escriu sempre el que vol. No li valdrà a Rosalia intentar copiar les frases que la mestra llegeix en veu alta. Ningú no s'ho pot creure però de seguida es descobreix que el llapis «especial per a xiquetes de sis anys» ratlla sobre el paper només allò que ell desitja: pensa i escriu, a través de la seua mina de carbó, amb veu pròpia. En assabentar-se del fet, tots els xiquets de l'escola faran cua per demanar-li a l'ama del llapis que els deixi provar d'escriure i dibuixar amb ell.

El relat, adreçat a primers lectors, enceta la sèrie blanca de la col·lecció «El Micalet Galàctic» i ve a ampliar el marge d'edats al qual aquesta col·lecció es dirigeix. Amb

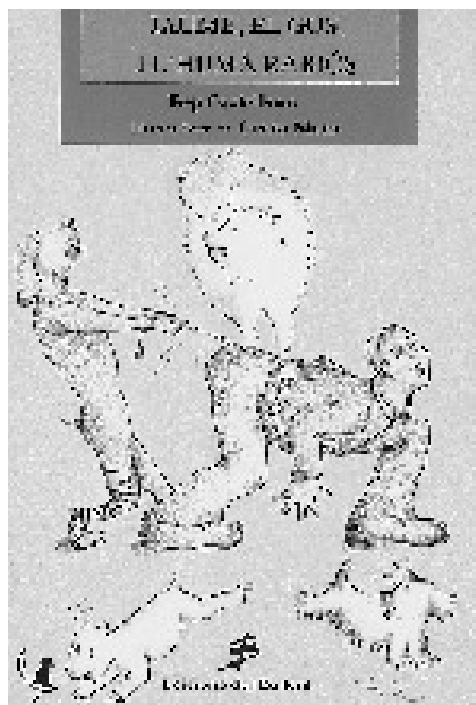
una història singular i divertida, Cortizas descobreix als lectors més joves l'existència d'un espai propi per a la seua imaginació i la creativitat més enllà dels dictats. En el context de l'ensenyament retrata el perfil tradicional d'una professora que delimita i, per tant, limita l'aprenentatge a la repetició de fórmules que com escriu el propi llapis i sosté la protagonista són autèntics «disbarats».

D'altra banda, *Els ulls al cel i l'ànima a la mar* és un excel·lent primer llibre de poemes. Adreçat a lectors a partir de 12 anys, el poemari és doblement atractiu pel món que descriu i les il·lustracions oníriques d'Enric Solbes. El conjunt és un viatge en 17 poemes divertits i breus a un univers màgic que acaba suggerint la història d'un saltimbanqui que ha caigut del cel a una mar sense portes. En la primera part, els versos són el fil per recórrer les constel·lacions i els planetes, el tobogan de colors de l'arc de Sant Martí i una lluna engolida per l'eclipsi. Vers a vers, el lector visita els granets de Mercuri i un planeta Mart acarabassat. També conèix el misteri de Venus, les llunes de Júpiter i la corona de Saturn. En la segona part, l'ànima es llença a la mar, el sol ompli de brases l'aigua i els peixos naden al Bàltic, una mar sense barana, o sobrevolen el mar Negre quan s'amaga i el Màrmara, on ha begut el capità pirata.

Ana Gimeno

La revolta dels animals

Pep Castellano i Canto Nieto són, a hores d'ara, especialistes en contar històries diferents i en llençar una ullada al dia a dia, tot invertint-ne «roles» i convencionalismes socials. Divertits i sorprenents, aquests dos llibres obriran als menuts nous horitzons lectors.

JAUME, EL GOS, I L'HUMÀ RABIÓS

PEP CASTELLANO

IL·LUSTRACIONS DE CANTO NIETO

96 PÀGINES

EDICIONS DEL BULLENT, PICANYA, 2003

EL RAP DE LA GALLINA CAROLINA

PEP CASTELLANO I CANTO NIETO

EL RAP DE LA GALLINA CAROLINA

PEP CASTELLANO

IL·LUSTRACIONS DE CANTO NIETO

30 PÀGINES

EDICIONS DEL BULLENT, PICANYA, 2003

La imaginació de Pep Castellano (Albocàsser, 1960) i Canto Nieto (Zamora, 1960) no té límits. Tots dos plegats aconseguen crear, amb molt d'humor, històries tan insòlites com aquestes dues que ara presentem aquí, on la vida deixa de ser convencional i els papers s'inverteixen.

Tot jugant amb la vida quotidiana -però sense deixar de trencar esquemes i afegint-li un pessic de surrealisme- tant el missatge de les històries de Castellano, com el que hi ha darrere dels dibuixos de Canto, aposten per trencar tabús i parlar als infants de les realitats quotidianes amb sinceritat, gràcia, originalitat i intel·ligència.

En aquest context s'emmarquen, doncs, les peripècies i vivències d'una comunitat de veïns, on el paper dels humans el juguen els gossos i el de les mascotes, els humans. La manca de tolerància, la dificultat que planteja la convivència diària, la tirania a què estan sotmeses de vegades les mascotes i els comportaments humans -ocasionalment ben ridículs o simplement ridiculitzats per l'autor- són alguns dels temes que el gos Jaume i la seua mascota, Tom, ens plantegen des dels successius replans de de la finca.

Al quart pis d'aquesta escala viu també la senyora Paquita, una gossa dominant, tafanera i incomprensiva, que vol saber-ho tot i que està sempre posant els nassos als veïns. Exigent amb la

conducta de tots els membres de la comunitat, Paquita imposa normes, si bé ella no en compleix cap, en sortir del veïnat. Qui no ha ensopegat mai amb una veïna semblant?

El misteri vindrà, però, quan el gos Jaume, Tom, Marta, la *husky* del segon, i la seua mascota, la Tina, se n'adonen que les intencions de la senyora Paquita no estan gens clares i intenten d'esbrinar-les. L'altra història, si bé dirigida a lectors molt més joves, no deixa de sorprendre's per la frescor, el llenguatge actual i la musicalitat amb què està escrita. En ella, una gallina vestida amb teixans, samarretes cridaneres i bambes, resulta ser una estrella famosa del rap.

Contada a ritme de rap, la història de la gallina Carolina és un tant irreverent. Presenta un personatge femení inquiet, modern i un poc rebel, amb una imatge trencadora (du dos *piercings* i un tatuatge). Així ens la presenten Pep i Canto, com una artista independent, roquera i disposada a fer la seua revolució en qualsevol moment (entre altres coses, ha decidit ser mare fadrina).

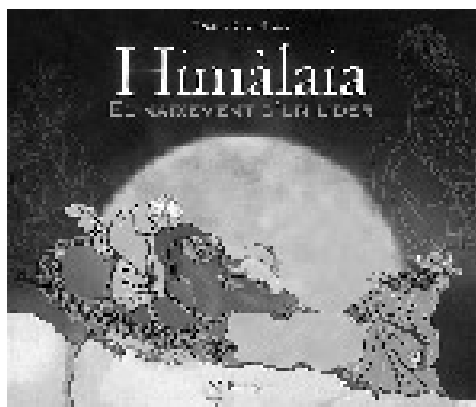
Tot plegat, aquest es un llibre que es pot llegir, ballar o cantar, i que de segur us sorprendrà -*Coco pap, cococopap, rimant un ritme, rimant un rap*.

A més, el podeu trobar musicat en www.bullent.net, o contactar amb l'editorial, si esteu interessats en el CD.

Lourdes Toledo

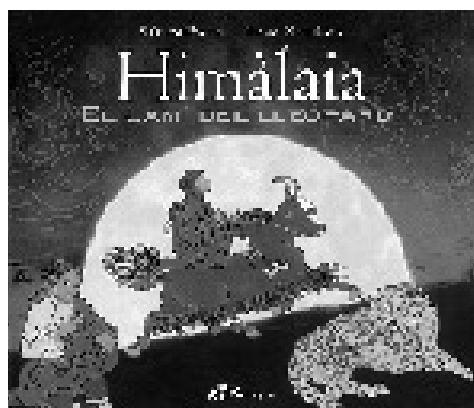
Els colors del Nepal

Sota el títol genèric d'*Himàlaia*, Edicions Brosquil ens presenta les dues primeres remeses, *El naixement d'un líder* i *El camí del lleopard*, del que intuïm que serà una nova col·lecció de llibres on les il·lustracions tenen un paper protagonista i destacat.

HIMÀLAIA. EL NAIXEMENT D'UN LÍDER
STÉPHANE FRATTINI I TENZING NORBU LAMA
32 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2003

HIMÀLAIA. EL CAMÍ DEL LLEOPARD
STÉPHANE FRATTINI I TENZING NORBU LAMA
32 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2003

En *El naixement d'un líder* i *El camí del lleopard*, les il·lustracions prenen el protagonisme a la narració de la història o, millor dit, la narració de la història es basa més en les il·lustracions que no en el text. Aquest fet podria semblar-nos intranscendent perquè, com sol ser habitual en la major part de llibres il·lustrats, tots dos elements, dibuix i paraula, són complementaris i aliats en la tasca de comunicar una història. Però convé no oblidar que un bon nombre d'aquests tipus de llibres recorren a l'element visual, a la il·lustració, entés només com un recurs merament residual en literatura, sempre prescindible i del tot secundari. Fins i tot n'hi ha que en prescindeixen perquè entenen la il·lustració com un exercici artístic menor, del tot desvinculat del «gran art» literari. És per aquesta raó que ens trobem davant d'un cas que convindrem a catalogar d'especial. L'omnipresència de les il·lustracions al llarg dels dos relats, que arriben a ocupar tres vegades més espai de pàgina que el text, n'és la prova més visible. A més a més, el fet que l'autor de les il·lustracions, Tenzing Norbu Lama, siga un lama nascut en un llogaret de l'Himàlaia nepalés que ha contribuït amb els seus dibuixos a l'evolució de l'art del seu país, no és només un valor afegit, sinó el gran valor que aporta distinció i prestigi a les narracions. Les il·lustracions no són la nota de color, ni la pinzellada polida de vernís, ni tan sols el marc que enquadra

la història, sinó que són la història mateixa, la manera de comunicar-la. Ací, els dibuixos no són, com passa sovint, crosses de sentit en les quals el lector es recolza per completar o interpretar la història, com una mena de suplement d'informació. De fet, en repassar les pàgines dels dos llibres, els ulls es claven de seguida en les il·lustracions, que retraten de manera precisa les activitats quotidianes d'un món tan allunyat al nostre com és la vida d'un llogaret nepalés enclavat al bell mig de l'Himàlaia.

El personatge principal, autèntic protagonista tant dels dibuixos com de la narració, és Tséring, el fill del cap del seu poblat que, en quedar-se orfe, haurà d'assumir el lideratge que la mort del seu pare li llega. Sempre en companyia del seu avi, un vell ple d'una saviesa popular i secular que el converteix en mestre, assolirà els coneixements vitals necessaris que li aportaran la sensatesa suficient per afrontar el seu nou estatus.

Tot plegat se'ns mostra com una postal no sempre dolça de la vida diària d'un nen que viu un procés de maduració que el porta de la innocència infantil a la responsabilitat adulta. I aquesta és, precisament, la funció bàsica dels dos llibres, explicar el procés que ha de portar el lector a seguir l'exemple de Tséring, el protagonista, per reconèixer la seua capacitat d'assumir responsabilitats.

Sergi Verger

Prestigi de faixa

Tabarca edita ara l'obra guanyadora del Premi Ciutat de Torrent 2003, *El repòs del sobirà*, de Vicent Sanchis; i l'obra finalista, *L'elegit*, de Francesc Mompó. Totes dues novel·les poden servir d'exemple d'un model de narrativa juvenil que conjuga aventura i misteri.

EL REPÒS DEL SOBIRÀ

VICENT SANCHIS

PREMI CIUTAT DE TORRENT 2003

COL·LECCIÓ «NARRATIVA», 35

155 PÀGINES

TABARCA LLIBRES, VALÈNCIA, 2003

L'ELEGIT

FRANCESC MOMPÓ

FINALISTA PREMI CIUTAT DE TORRENT 2003

COL·LECCIÓ «NARRATIVA», 36

156 PÀGINES

TABARCA LLIBRES, VALÈNCIA, 2003

El repòs del sobirà, de Vicent Sanchis, i *L'elegit*, de Francesc Mompó, són les obres guanyadora i finalista del Premi Ciutat de Torrent 2003 respectivament, uns guardons gens menyspreables de literatura juvenil. Del primer i guanyador, *El repòs del sobirà*, valorem l'encert narratiu de l'autor a l'hora de relatar la història d'una manera àgil, però també convenim a destacar altres aspectes no tan aconseguits, com ara l'argument, que pot arribar a semblar un pèl forçat. El viatge d'estudis que realitzen a Ulan Bator, la capital de Mongòlia, dos grups d'estudians, americans uns i valencians els altres, grinyola per manca de credibilitat, encara que hi ha qui el pot entendre com una mostra d'originalitat. Del segon i finalista, *L'elegit*, destaquem la capacitat de crear misteri de Francesc Mompó, que converteix la novel·la en un relat fantàstic inquietant, però també reconeixem la sensació de trobar-nos davant d'un argument poc sòlid, en part perquè recorre a tòpics dels relats fantàstics juvenils massa vistos en pel·lícules i llegits en novel·les. La troballa d'un objecte misteriós i màgic suposa l'inici d'una sèrie de fets que porten el protagonista, un nen de dotze anys, a resoldre el misteri d'una gran injustícia feta per la inquisició tres-cents anys enrere.

Es tracta, ens referim a totes dues obres, de novel·les juvenils que adopten alguns elements de la literatura fantàstica, com ara la intriga, el misteri i la màgia. Llibres, en definitiva, destinats a un públic jove,

interessat a viure aventures en un món on allò incert pren el protagonisme.

D'altra banda, i perquè no hi haja malentesos, volem deixar ben clar que el prestigi que aporta la concessió d'un premi a una obra literària és sempre relatiu, de manera que aquest fet no ha de ser vist com una garantia de qualitat. Amb això només volem donar a entendre que aquesta faixa o banda, generalment de paper, que envolta el llibre i que té la funció d'informar el possible lector que l'obra en qüestió ha estat guardonada amb un premi literari s'ha convertit en un esquer, un estratagema publicitari al que recorren un bon grapat d'editorials per promocionar alguns dels llibres que editen. Que el negoci editorial és un negoci de mercat ho confirma el fet que cada llibre té un preu. I, com a conseqüència, la promoció del llibre, vist com a producte, ha de formar part essencial d'aquest negoci. Fins ací tot ben clar i acceptable. El problema ve, però, quan s'intenta donar gat per llebre. Ens sembla que tots estarem d'acord amb el fet que un premi aporta una àura de prestigi a qui el rep. Els editors, per posar un exemple, s'han après aquesta lliçó fil per randa i no s'estan d'aplicar-la. Però l'expectativa de qualitat que obren aquestes referències a premis no sempre s'acompleix, de manera que, sovint, la il·lusió primera del lector es converteix en desengany final.

Sergi Verger

Una història pels pèls

L'Home més pelut del món és un llibre trencador i d'avantguarda. Forma part d'una de les col·leccions fundacionals de Tàndem edicions, integrada per autors valencians, si bé Istvansch n'és una excepció, a l'igual d'excel·lent que el seu caràcter innovador.

L'HOMME MÉS PELUT DEL MÓN

ISTVANSCH

TRADUCCIÓ DE FELIP TOBAR

COL·LECCIÓ "EL TRICICLE", 28

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2003

Va ser a la Fira de Bologna, ja fa uns anys, que Tàndem edicions va descobrir l'obra de l'il·lustrador argentí Istvansch, publicat ja per diverses editorials d'arreu del món i amb un compromís valent i decidit per buscar nous camins en el camp de la il·lustració i del disseny gràfic.

Després d'haver editat Tàndem el seu llibre, *Llegenda ugandesa*, l'any passat, i de nou a Bologna, els va mostrar *L'home més pelut del món* i l'editorial no hi va dubtar perquè es tractava d'un llibre absolutament diferent. Així ho compta l'editora Rosa Serrano: «aquest llibre és una aposta autèntica per encetar nous camins que òbriguen la mirada dels lectors –siga quina siga la seua edat– a llençatges plàstics diferents, en els quals el llibre com a objecte esdevé un concepte tan sols, una provocació, un trampolí». I *voilà*, aquí el tenim. D'igual manera que en una nit amb lluna plena, des de la coberta fosca d'aquest llibre ens fiten un ulls grossos, com dues voltes de foc

que anaren a eixir-se'n d'òrbita per guiar-nos cap al seu interior on, quin descans!, viuen els colors i un ésser extraordinari que descobrireu passa a passa, tant si sou uns escèptics com si no aneu escassos d'imaginació.

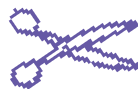
Llavors comença la immersió, i un colp dins del túnel de colors i envoltats de molt de pèl, ensopegareu amb un personatge peculiar: un home, pelut, pelut, que per voler canviar la seua imatge, ausades que pateix desventures i maldecaps!

Un dia, *L'home més pelut del món* decideix acceptar-se tal com era i des d'aquell moment que esdevé un personatge feliç i famós. Així es podria resumir el missatge paròdia del món publicitari que amb tendresa ens envia Istvansch. Una historieta vernisada amb humor negre i amb uns recursos visuals dinàmics i innovadors –com ara el joc de l'artista amb pantones de diferents colors que il·lustren el text–. No hi falten tampoc els canvis de tipografies i d'ubicació dels caràcters i unes combinacions cromàtiques impactants que desperten, pàgina rere pàgina, tot un fum de sentiments: sorpreses, ensurts, ganes de riure, i a voltes, llàstima.

I per als curiosos, us direm que Istvansch va nàixer en un any rebel, 1968, i que ha publicat més de vuitanta llibres arreu del món. Il·lustra, dissenya i escriu. No

para de rebre premis i reconeixements internacionals i de participar en quantioses exposicions individuals i d'altres col·lectives, moltes d'elles, sobre llibres per a xiquets. Com a editor, és director a Argentina de la col·lecció «Libros-álbum del Eclipse». També és professor i, sobretot, un gran autodidacta. I si us intriga aquest autor tan polifacètic i agosarat, ací teniu la seua pàgina web: www.istvansch.com.ar.

Lourdes Toledo

Les llegendes del món

Tandem Edicions trau al carrer una col·lecció de llegendes del món, un recull de narracions típiques de cada cultura a través de les quals els pobles han promogut els valors que han considerat més importants. Els dos primers volums de la col·lecció ens acosten a les creences dels indis nord-americans i a les mil·lenàries tradicions de Japó.

LA FLOR DEL CIRERER

DDAA

COL·LECCIÓ «LLEGENDES», 1

48 PÀGINES

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2003

DADAHWAT

DDAA

COL·LECCIÓ «LLEGENDES», 2

48 PÀGINES

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2003

En obrir el llibre, el primer que trobem, després dels títols de crèdit i l'índex, és un mapa que ens situa la cultura geogràficament. A continuació Josep-Francesc Delgado explica el context històric, la situació lingüística, les característiques religioses i socials d'aquella zona de la qual se'ns explicaran les llegendes. Es tracta d'un preàmbul breu i encertat per a gaudir i comprendre millor narracions que ens disposem a llegir.

La flor del cirerer, el primer volum d'aquesta innovadora col·lecció en el panorama editorial valencià, és un recull de quatre tendres llegendes japoneses, on veiem una clara invitació a seguir els seus valors tradicionals més apreciats: la bondat, el respecte a la natura i el respecte als ascendents de la família. La lleialtat a tots aquests elements serà recompensada al final de la història, en un intent d'induir a tothom qui escolte la història, a seguir l'exemple dels qui respecten els altres i fan el bé.

Les normes morals que ens proposen no ens semblen gens estranyes i les podem considerar d'absoluta actualitat –sobretot en el cas de l'ecologisme. El que sí sobta a un lector de la cultura mediterrània és la idea –de clara influència budista– del que trobarem després de la mort. Però deixem aquest as-

pecte en suspens per a que siga el propi lector qui ho descobrisca.

El segon volum de la col·lecció porta per títol *Dadahwat*, i és un recull de sis llegendes índies nord-americanes. Expliquen als més menuts quines eren les creences i les tradicions d'aquestes cultures abans que estigueren a punt de desaparèixer sota l'amenaça europea. A l'inici del tot un mapa ens explica on se situaven els grups de tribus més importants de Nord Amèrica, tot i que després, desafortunadament, no se'ns concreta de quina tribu prové cada llegenda.

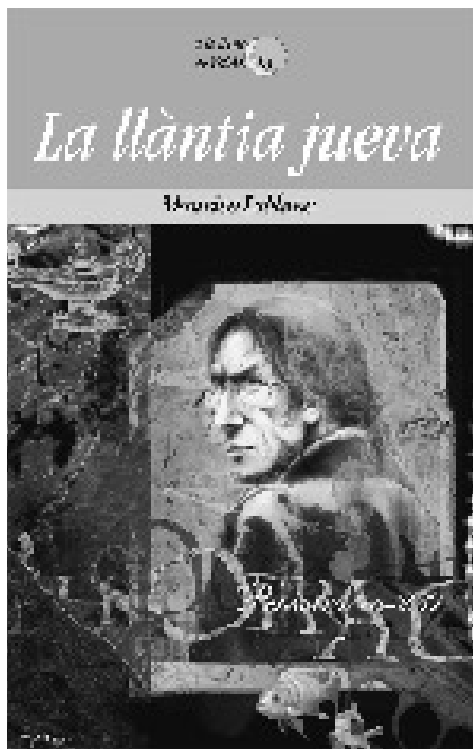
Les narracions índies també promouen un altíssim respecte per la natura i no és estrany trobar animals, plantes o fins i tot estels personalitzats, amb preocupacions i alegries, com les que podien tindre els membres de la tribu. Un altre valor que destaquen, i difícil de trobar en cultures antigues, és el de la igualtat de homes i dones, del respecte mutu.

Així doncs, ens trobem amb unes històries molt recomanables per a llegir-les als xiquets, tant pel valor cultural i mil·lenari de les seues històries, com per l'actualitat del missatge moral.

Marta Insa

Els misteris de València

Arsène Lupin, l'inefable «cavaller lladre» creat per l'escriptor francès Maurice Leblanc a l'inici del segle XX, és el protagonista d'aquesta aventura juntament amb «Herlock Sholmes», un transsumpte no gaire discret del detectiu de Conan Doyle.

LA LLÀNTIA JUEVA

MAURICE LEBLANC

TRADUCCIÓ DE PASQUAL ALAPONT

IL·LUSTRACIONS DE BAUXI

COL·LECCIÓ «A LA LLUNA DE VALÈNCIA», 44

128 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2003

Així és com les nostres editorials solen tractar les traduccions adreçades al públic juvenil: agafen un original remot –sovint per motius econòmics– i l'assignen a un traductor perquè hi afegisca unes propostes didàctiques i un glosari... i ho rematen amb un seguit d'il·lustracions que ocupen moltes de les poques pàgines del llibre. Tot això ho dic perquè els problemes d'aquest model es fan penosament obvis en el cas de *La llàntia jueva*.

En primer lloc, perquè «La llàntia jueva» no era un llibre autònom en l'edició francesa original, sinó que conformava juntament amb un altre relat, «La dama rossa», l'obra *Arsène Lupin contra Herlock Sholmes*. De fet, hi ha una traducció recent d'aquest llibre –sencer– en castellà i publicada per l'editorial Valdemar, d'unes dues-centes cinquanta pàgines.

La pregunta és: ¿tant hauria costat publicar també «La dama rossa» dins del

mateix volum? Si l'excusa és que el llibre havia de tenir poques pàgines, ¿per què sempre es considera preferible incloure-hi coses com propostes i il·lustracions... en lloc de respectar l'original? Això sí que són misteris. D'aquesta manera, s'ha editat només la segona història de les dues i hi queden coixes referències com la que fa Sholmes a l'anterior «famós duel amb Lupin» o com la que ens comunica que ara «no es tracta, com en el cas de la dama rosa, d'anar a l'aventura».

D'altra banda, seria injust no reconèixer la qualitat de la traducció de Pasqual Alapont, en la qual només hi veig dos problemes d'escassa importància: la proliferació de petites errades incomprendibles (castellanismes com «fins a nova ordre» o errors tipogràfics com «deseperació») i el cridaner canvi de registre que es produeix cap al final de l'obra (un Sholmes i un Lupin que sempre s'han caracteritzat pel distanciament irònic acaben dient coses com «xe», «refotre» o «torna-li la trompa al xic» en un moment de barroeria inexplicable). Llevat d'això, l'enginy narratiu –resulten impagables l'encontre al Sena o el desenllaç, més obert i equilibrat, amb la qual cosa s'agraeix que es matise aquest to de superioritat de Lupin sobre Sholmes que gairebé sempre

fa servir Leblanc, que al meu parer ha signat relats millors– i l'excel·lent treball d'Alapont en reflectir-lo són indiscutibles, igual com la qualitat de l'il·lustrador.

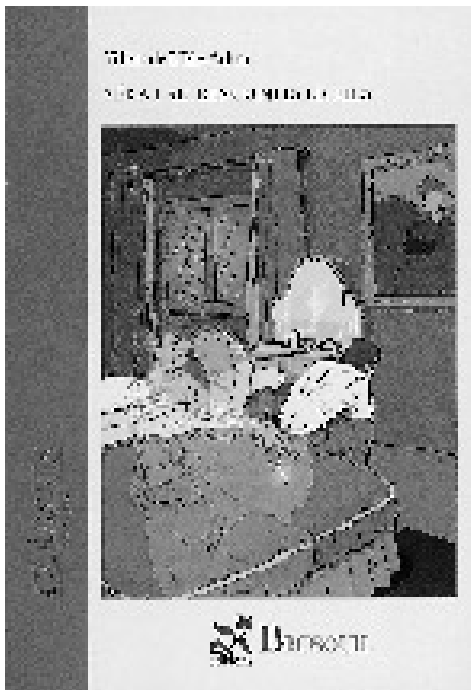
El problema, però, continua sent aquest: la primàcia absurda d'un model editorial establert sobre qualsevol altra consideració, fins i tot el respecte a l'original o la intel·ligibilitat. Amb això no pretenc dir que *La llàntia jueva* siga un mal referent; tot al contrari. El que pretenc dir és que, si Bromera s'ha caracteritzat per excel·lir en aquest tipus de model, precisament per això crec que també se li pot demanar un pas endavant... I és que un canvi de paradigma, ni que siga per una vegada, ni que siga per marcar la diferència quan cal, com cal, és una cosa que ben poques editorials poden fer. La d'Alzira n'és una, i això sí que no és cap misteri.

Felip Tobar

Històries perdurables

Les nou narracions que recull el volum que ara edita Brosquil Edicions responen a les cavil·lacions de Villiers de L'Isle-Adam sobre els trets emocionals, les respostes conjunturals i l'angoixa dels éssers humans. Tot plegat, les narracions de l'escriptor francès no són sinó un reflex del temps que li va tocar viure, així com de les quimeres existencials personals de l'autor. El seu estil, la seua manera de pensar i d'exposar les històries (que en el fons n'és una) està en els inicis mateixos del corrent literari francès que coneixem com a simbolisme.

VÉRA I ALTRES CONTES CRUELS

VILLIERS DE L'ISLE-ADAM

COL·LECCIÓ «CLÀSSICS». SÈRIE TERROR, 3

TRADUCCIÓ D'EMILI GIL

176 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA 2003

Les narracions de Villiers se situen entre la fantasia i la realitat, i els seus protagonistes, personatges d'un món de ficció, participen de l'autenticitat d'un món que s'esdevé tan real al llarg de la narració –i tan complex– que en certs moments el lector pot perdre la noció que el llibre és pura invenció. La condició humana és el fil conductor dels contes, els quals –val la pena insistir– conserven la seua validesa després dels anys i resisteixen l'embat ineludible del pas del temps, perquè aquelles coses que sempre han desballestat els éssers humans, aquelles coses que els han emocionat, refermat, inquietat... continuen sent si fa no fa les mateixes: la mort, l'amor, l'amistat... Això, aquests diguem-ne

grans temes no són, efectivament, vestits de passarel·la ni moda de temporada, sinó una realitat perenne al llarg de la història, que roman indeleble a l'esdevenir del temps i a les curtes vides de les persones. Certament, si hi ha alguna cosa que ens uneix –i ens caracteritza– als humans de qualsevol època és el desig de l'amor, la incertesa i el dolor de la mort.

Tots els personatges dels relats són partícips d'aquestes emocions. Són protagonistes decadents d'històries que vacil·len entre la realitat immediata i l'imaginari. Les històries són narrades amb un llenguatge ric i expressiu, al llarg de les quals Viliers ofereix i desgrana vessants insospitades de l'espècie humana, reaccions sobtades o premeditades i imperfeccions, així com conductes personals que van de la grolleria a l'amabilitat més pregona. Mostra, en definitiva, les febleses i les debilitats d'uns personatges que viuen immersos en la il·lusió, a través de la qual fan voltar la vida fins al punt de confondre les qüestions més terrenals i versemblants amb les més irreal, al·lucinògenes. És en aquest sentit que l'estil narratiu «sobrenatural» permet l'autor un seguit de llicències per contextualitzar els fets que narra en el temps i en l'espai, alhora que estableix un joc que li permet una creativitat ab-

solutament lliure que opta per obviar o, de vegades, per jugar amb les lleis naturals.

Per a Viliers la imaginació és la manera més autèntica d'interpretar la realitat. Una realitat que desglossa línia re-re línia, i que està marcada pel *pathos* intern que arosseguen alguns dels personatges que l'autor crea: el que nega la mort de la seua estimada submergint-se en la ficció d'un món creat per ell mateix on l'amor supera la mort, que perviu *postmortem*; o el patiment de qui mai no ha percebut –i de sobte se n'adona– que les mancances i l'angoixa l'allunyen de la humanitat a la qual pertany.

El llibre precisa d'una interpretació del lector, el qual ha de ser capaç d'extreure del text el missatge implícit que en amaga l'autor. Lluny d'establir afirmacions directes, i mitjançant una magnífica estructura simbòlica, els contes de Viliers oculten una moral que, de manera imperant ha de ser desxifrada si no volem que caiga en sac foradat. En definitiva, es tracta d'un recull d'històries fantàstiques que caracteritzaren la narrativa del segle XIX, que ens presenta fets increïbles intencionadament encobridors de racionalitat.

Berta Rodrigo i Mateu

El paradís perdut

La incursió d'Esperança Camps en la novel·la ha estat una sorpresa més que grata. A partir de records i de sensacions, la protagonista de la història reviu una existència marcada pel dolor i ho fa amb coratge i sense victimisme. Heus aquí un relat madur i commovedor.

La vida pot esdevenir ben dramàtica, però hom pot arribar a contar-la sense dramatisme. Així ens ho ha explicat Esperança Camps (Ciutadella de Menorca, 1964) amb la seua *opera prima Enllà de la mar*. Un relat colpidor que, amb un to directe i realista –en tercera persona o amb monòlegs– destria en la «ment sàvia» d'una dona lluitadora «quins records ha de projectar en cada moment». Per sobreviure a les ruptures i a una malaltia, per il·lusionar-se i per entreveure el futur, na Clara es trasllada constantment a la infantesa, en un relat cromàtic i gens linial. Un viatge com el que feia el Swann de Proust, en el qual la ment de na Clara es delecta amb cada detall, mentre es demana pel «mecanisme de magdalena proustiana que era capaç de convertir un fet quotidià, sense importància, en un record (...) sempre a punt de ser destapat i reviscut». La malaltia, la paraula impronunciable: càncer, arriba a la vida de na Clara com «una circumstància aliena, no desitjada, afavorida pel seu propi organisme, però sense la seua connivència». Davant de tot el temps del món per pensar-hi i refer-se'n, el càncer deixa na Clara com una naufraga al bell mig de la vida, disposada a reflexionar sobre eixa crisi. I És així que Esperança Camps parla d'*Enllà de la mar* com d'una gran buidor. Per a l'autora, aquesta novel·la simbolitza la sensació del no-res, de no tenir res sota els peus, de perdre el terra, de surar en la buidor. Per això, va decidir –com ella diu– *regalar-li a na Clara la seua infantesa a Ciutadella de Menorca*. Un temps i un pai-

ENLLÀ DE LA MAR

ESPERANÇA CAMPS

PREMI JOANOT MARTORELL 2003

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 105

175 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2004

satge curulls de sensacions salvatges, de menjars deliciosos, de peus nus i de dolç salnitre. Els carrers de Ciutadella, la llum i les olors són –ex-

plica Esperança– «la segona protagonista silenciosa de la novel·la», un silenci que parla la llengua d'un poble i d'una illa amenaçats per la desfiguració: «(...) a Ciutadella, a Menorca en general, es van anar tancant fàbriques i obrint hotels. En principi, les autoritats veien en el turisme i en la construcció una manera fàcil d'omplir les caixes dels ajuntaments, però molt prest van sonar les primeres veus d'alarma. Tal vegada ja era massa tard». Una desaparició, a la qual es resisteix na Clara, tant com a la seua pròpia, perquè perdre Ciutadella seria perdre's ella mateixa, sense un lloc on retrobar la vida en estat pur.

Aquesta riquesa de vida, de gents i de parles que conflueixen en la història: Menorca, Barcelona i València –no només la ciutat burgesa de l'Eixample, sinó també l'expressió del Cabanyal en boca de na Luisa, dona de fer feines i contrapunt vital de na Clara– es fon en una barreja intel·ligent i reeixida. Una diversitat de registres lingüístics que Esperança Camps, lectora voraç, contrasta amb harmonia, alhora que deixa sortir a la superfície una veu poètica prometedora, amagada darrere la prosa. Una veu que admira i hi reconeix els mestres: Ponç Pons, Martí i Pol o Gil de Biedma (...), els versos dels quals apareixen intercalats amb els pensaments de na Clara, com una font de vida i de salvació.

Lourdes Toledo

Vides divergents

Sembla complicat sintetitzar tota una vida en una conversa nocturna. Tanmateix, un diàleg àgil i lleuger dóna per a molt, des de recordar el passat fins a indagar en els secrets més inconfessables de l'ésser humà. *Edén Moderno* no és més que una enraonia encuriosida i plena de clarobscur que desgrana les laberíntiques vides de dos sexagenaris que passaren la seua joventut compartint malifetes i llaurant-se un futur.

Dos amics de la infància i companys de pupitre es retroben anys després. Les seues vides, que han portat camins paral·lels, ensopeguen en una trobada d'antics alumnes. L'un s'ha convertit en un dels empresaris més influents, importants i polèmics del país i l'altre és un bohemí idealista que viatja sense parar i que no suporta l'esclavitud de la monotonia. El primer es dona en cos i ànima al treball i a fer diners, l'altre a la solidaritat i a la justícia social. Així, els seus interessos xoquen i les raons i els arguments del magnat són incomprendibles per a un rodamóns amb esperit d'escriptor. Malgrat que la seua existència és antitètica, ambdós desitgen trobar eixe punt en comú que els va portar a ser un gla i carn en el passat. Allunyats de la resta de companys comencen un maratonian i captivador diàleg que s'allargarà fins els primers raigs de l'alba.

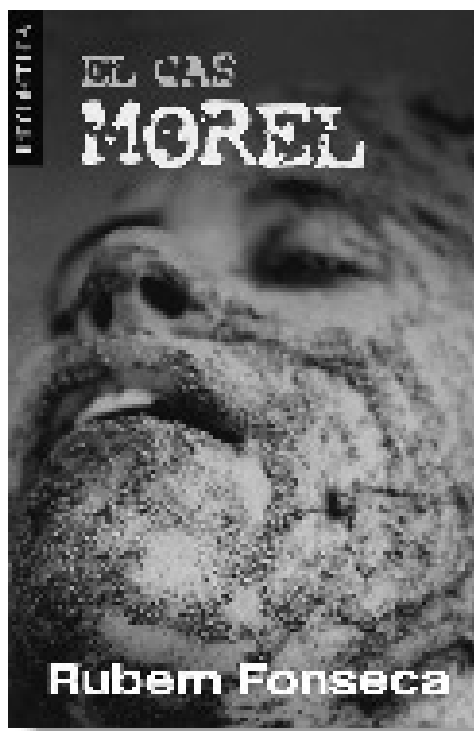
L'escriptor peruà, Carlos Meneses, aconseguix atraure al lector amb un llenguatge dinàmic i enèrgic que dota de vivacitat el relat. Mitjançant les preguntes curioses i, fins i tot molestes, que els vells amics es fan per asabentar-se sobre la vida de l'altre aconseguix embastar el fil argumental d'una enigmàtica història de final incert. L'origen sud-americà de l'au-

tor li permet situar-se en un escenari que coneix molt a la perfecció, la ciutat de Lima, i que resulta exòtic per al lector. Els diàlegs dels personatges, farcits d'un lèxic autòcton a vegades desconegut, empenen un to col·loquial i introdueixen més versemblança a la novel·la. Aquesta gran habilitat a l'hora de jugar amb el llenguatge fou una de les premisses que justificaren el Premi de Narrativa Vicente Blasco Ibáñez-Ciutat de València 2002, que va obtenir l'obra de Meneses. El llibre conjuga molt encertadament la vitalitat de la conversa amb el detall i puntualització de la descripció que emprava per tornar la vista al passat d'una manera malenconiosa. Així mateix, aconseguix, a través una àmplia amalgama de verbs enunciatius, mostrar al lector el to i l'ànim del col·lotge, que s'erigeix com la principal figura de la narració. En definitiva, un llibre de fàcil lectura que atrau més per l'enigma de la història i del local on succeeix, un complex d'oci nocturn, que no pas pel contingut de la mateixa.

Hèctor Sanjuan

Crònica de la vida dura

Bromera reedita *El cas Morel*, de l'escriptor brasiler Rubem Fonseca, premi de Literatura Latinoamericana i del Carib Juan Rulfo i premi Camões, considerat el Nobel de les lletres portugueses. *El cas Morel* és l'únic llibre de Fonseca traduït al català.

EL CAS MOREL

RUBEM FONSECA

TRADUCCIÓ DE VICENT BERENGUER MICÓ

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 22 (2ª REIMPRESSIÓ)

218 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2003

Paul Morel és un artista d'avantguarda brasiler que escriu un llibre autobiogràfic mentre és a la presó acusat d'assassinar una de les seues amants. Vilela, expolícia, exadvocat i escriptor –com el mateix Fonseca– l'ajuda a escriure aquest llibre i s'estableix una relació entre ambdós personatges que va més enllà de l'estrictament assessorament literari.

La vida de Morel –com a bon avantguardista– és una pugna constant per trencar els convencionalismes i les regles de la societat burgesa, que, malgrat tot, se li gira en contra i acaba empresonat per un delicte que insistentment nega haver comès.

La prostitució, el sadomasoquisme, la poligàmia... esdevenen la fugida endavant de Morel en la societat brasilera dels anys setanta. Al llarg del relat de Morel desfilen una galeria de personatges frustrats i decadents, habitants d'una ciutat ofuscada i descomposta, víctimes del desengany d'una societat marcada pels contrastos socials extrems i per la violència. De l'ofuscació i del desengany no se n'escapa ningú, provinga de la classe social que provinga. Fins i tot Vilela –d'alguna manera, l'*alter ego* de Fonseca–, amb carrera i èxit literari, viu una frustració social i personal, fruit d'una experiència vital en la misèria humana que el seu ofici policial i judicial li ha permès conèixer i que cerca

en l'escriptura una sortida del caos. *El cas Morel* és, alhora que una novel·la policíaca, un compendi de reflexions sobre l'art, la literatura i la vida. Són nombroses les citacions o les referències a escriptors i artistes, així com les reflexions sobre les pautes de comportament social, que van degotant al llarg del text.

La complexitat psicològica dels personatges contrasta amb l'estil àgil i directe de la narració. De fet, predomina el diàleg per sobre de la narració, sobretot en la relació entre Morel i Vilela. Un diàleg directe i eixut, sense concessions al narrador. Aquest estil despulat d'ornamentacions reforça encara més la rudesia d'uns personatges que van directe al gra, alhora que condensa hàbilment tota la càrrega dramàtica. Precisament, per la particular concepció de l'art de narrar de Fonseca s'ha considerat l'escriptor brasiler el renovador de la prosa en portuguès.

L'erotisme, la introspecció en la vida dels personatges, la trama policial, el decadentisme social, la mort, l'art, la literatura... formen par de l'univers literari d'*El cas Morel* que se'ns presenta enbolcallat en un estil nu de detalls, directe i colpidor que confirma Rubem Fonseca com un dels escriptors a tenir en compte.

Marc Candela

Inventario de una ciudad europea

El libro *En Busca de la belleza ajena* plasma la mirada expectante de un poeta y escritor. Su autor, con la atención fija en la verdad que nombra las cosas, esparce palabras y confía en que el diálogo con la historia se reestablezca.

EN LA BELLEZA AJENA

ADAM ZAGAJEWSKI

TRADUCCIÓ D'ÀNGEL E. DÍAZ-PINTADO

COL·LECCIÓ «NARRATIVA CONTEMPORÀNEA», 23

248 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2003

En la calle Długa se alojó el poeta y ensayista Adam Zagajewski a su llegada a Cracovia para estudiar psicología en los años sesenta. La señora Ch., propietaria del pequeño apartamento, y su sirvienta Helena, vivían presas de un presente que les era ajeno en esta parte de la ciudad con salida a la calle Varsovia y al bulevar de los Tres Poetas. Ignorantes de su propio anacronismo, estas dos mujeres –que eran feas y se odiaban– y la calle donde transcurría su día a día, son parte de este libro de prosas dispares con las que el escritor polaco ha querido evocar una idea íntima de ciudad en la Cracovia mítica de su educación. Escrito con la ciudad de hoy delante de sus ojos, el libro es una suerte de diario del poeta, quién establece un dialogo con la Cracovia de hace casi cuarenta años. Zagajewski trae a la imaginación la especificidad constitutiva de esta ciudad levantada en el centro de Europa como un modelo aca-

bado de cosmos, al mismo tiempo que investiga en la historia de una «Cracovia gris y provinciana» bajo el totalitarismo suavizado de los años sesenta. El dialogo entre escritor y ciudad se realiza en diferentes espacios y tiempos narrativos. Las ciudades vividas por el escritor son también París y Houston, pero son la experiencia de Cracovia y la vivencia de lo cotidiano en esta parte del centro de Europa lo que alimenta su prosa. Zagajewski es un hábil observador de los otros y su entorno. Recorre con sus cinco sentidos las calles, plazas, jardines e iglesias de la ciudad polaca al mismo tiempo que reflexiona sobre el proceso de regeneración de la memoria después de las heridas todavía por cicatrizar del nazismo y el totalitarismo soviético.

Por fortuna, en estas reveladoras páginas de sabor acre por momentos, el cinismo se convierte en fuente de esperanza. El escritor reescribe esta parte amarga de la historia europea confiando en que «de la misma sustancia de la escritura» la verdad avance por cuenta propia. Su compromiso con el presente es escuchar a los muertos sin nombre, poetas y escritores, por lo que puedan decir a los vivos. En vez de asumir la historia en términos postrágicos, para el poeta de la claridad y la verdad, «el

hombre europeo no es el inquilino de un gigantesco orfanato y de un gran bursurero». La idea de Cracovia es la idea de una totalidad que abraza lo bello y lo repulsivo, lo sublime y lo mezquino; y en ese modelo acabado de mundo, Zagajewski encuentra en la tierra, las cosas y las personas una sana ambición por existir y vivir.

El lector descubrirá en estas extraordinarias páginas a un autor exponente de la mejor literatura europea actual. Zagajewski posee ese don de los poetas y prosistas polacos de convertir lo cotidiano en revelación y derivar de sus observaciones cuestiones fundamentales de validez general. Su experiencia singular es esencial para recuperar el diálogo con la historia europea más reciente. El hecho de que la editorial Pretextos haya publicado este libro de ensayos del poeta polaco es una decisión que se agradece desde estas líneas.

Teresa Villarroya

Paranys a la Medina

Les desventures marroquines de dos personatges particulars i ben diferents que es veuen embolicats en una xarxa il·legal constitueixen el centre de Fez, novel·la de Vicente García Cervera, guardonat amb el Premio Otoño de Narrativa Breve «Villa de Chiva» l'any 2002.

FEZ

VICENTE GARCÍA CERVERA

COL·LECCIÓ «TRÀNSITS»

162 PÀGINES

EDITORIAL RIALLA, VALÈNCIA, 2003

El Marroc, «el Moro» segons alguns, ha esdevingut en la nostra societat una espècie de mite desvirtuat que serveix de teló de fons a històries plenes d'excèntricitat, d'al·lucinacions, d'assumptes obscurs, d'il·legalitat o de perversitat sexual. Recurrent i, justament per això, cansat resulta llegir açò en una novel·la, diguem-ne, occidental. Encara més si no hi ha cap tipus d'aprofundiment en el magma social d'aquest poble que ofereix una varietat immensa de matisos.

Dos personatges més aviat avorrits i desdibuixats que són teòricament pintors, però que no veuen (i tants com n'hi ha!) cap racó digne de ser pintat o cap imatge suficientment interessant per ser retesa a les seves retines i després desplegada a la tela. De tot açò, i si ens esperàvem cap conversa sobre l'art o qualsevol altra cosa relacionada, res. Bo, sí, hi ha la conversa que tenen a l'estudi on un d'ells duu les

models per cardar amb elles i després pintar-les o a l'inrevés, poc importa. Doncs aquests personatges, per canviar d'aires, decideixen baixar al Marroc. Una vegada allà, què fan ? Van a un cabaret per veure si troben una noia disposada a suportar-ne un durant tota una nit, perquè l'altre, com no podia faltar per arrodonir els tòpics, és homosexual. Després de carregar-se a la noia una vegada a casa seva, els dos valencians, que damunt parlen indistintament en valencià o en català (?), segons la situació, es veuen embolicats amb una xarxa de delinqüents autòctons aparentment perillosos que es fan passar per guies fent-los patir una captivitat particular per anar traient-los els calés a poc a poc, amb les seves dorades targes bancàries.

De totes les percepcions que ens arriben del llibre a través de la narració no n'hi ha garirebé cap que no tinga connotacions negatives : les olors, són de mort o de sang o de pells d'animals; potser l'única acceptable és la del Kif. Els colors són obscurs i, els pocs clars que n'hi ha, recorden coses negatives. No sé si li passa a tothom, tanmateix, allò que crida l'atenció al Marroc són els contrastos de colors pertot arreu, sobretot a la Medina, on es desenvolupa la història.

A més a més, el ritme és lent, i potser açò és el que pretenia l'autor per mostrar la farragositat del captiveri, no obstant, el resultat és al meu parer poc satisfactori. L'única cosa remarcable al relat és l'humor amarg que es veu en alguns passatges a través dels raonaments dels personatges.

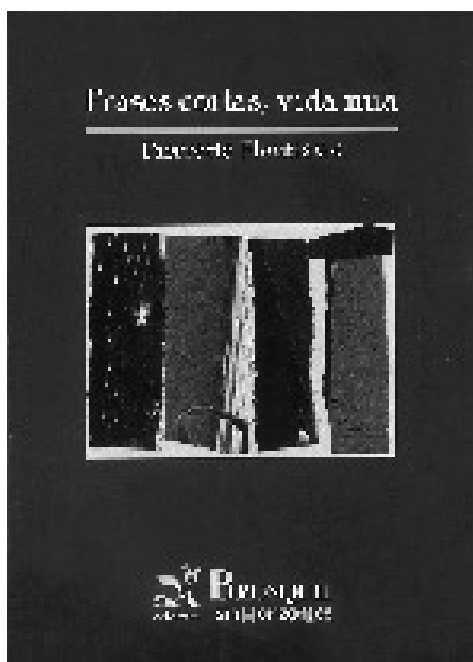
El poder de la força bruta davant de la raó és un dels punts que posa de relleu la contraportada del llibre. Si és açò el que l'autor pretenia mostrar a *Fez* sí que ho aconsegueix de manera contundent, el problema és que més enllà d'aquest plantejament hi ha poc més. Ens quedem, doncs, a l'estadi de la pura anècdota.

Maria Sirera

Herencia materna

Esta novela de Pierrette Fleutiaux explora los abismos de una relación tormentosa entre dos mujeres; por una parte la protagonista, una escritora de mediana edad que vive dedicada a su obra, y por otra su madre, una anciana que ya no está en condiciones de cuidar de sí misma.

FRASES CORTAS, VIDA MÍA

PIERRETTE FLEUTIAUX

TRADUCCIÓ DE MARI LUZ PONCE HERNÁNDEZ

COL·LECCIÓ «SIN HORIZONTES», 9

253 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALENCIA, 2003

Frases cortas, vida mía es una reflexión íntima sobre las relaciones de una escritora dedicada a la autocreación y sus familiares más allegados; escrita en primera persona por alguien que ve en su madre y en el hijo pequeño centros de gravedad tiránicos en la medida en que no le permiten escapar de su órbita natural.

La narración se desata tras el fallecimiento del padre de la protagonista; la madre empieza entonces a retirarse de la vida social y luego de la familiar para terminar perdiendo el control de sus movimientos por el avance de la edad. Cuando los hijos comprenden que no puede seguir viviendo a solas, deciden llevarla a una residencia para ancianos. Pero ninguna residencia parece lo bastante buena para dejar a la madre; sin querer ver el fondo del problema, la hija se revuelve contra las otras ancianas, a quienes define como una «manada»; en cierto momento decla-

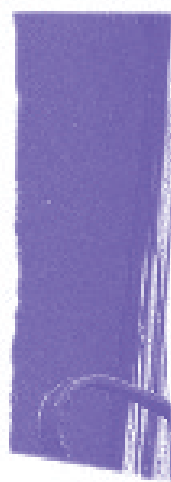

ra: «Mi madre es muy superior a todos esos viejecitos de la residencia».

Quizá el capítulo más elocuente sea el titulado «La partición», cuando la madre vende su piso y reparte entre sus dos hijos los muebles y objetos que contiene; sin perder la compostura, la madre va asignando a uno y otra los recuerdos familiares; luego se despiden *ante mortem* mientras la anciana ordena el traslado. La autoridad moral de la madre sobre los hijos se percibe en el terrible capítulo del contrato de las exequias, donde aquella propone y estos aceptan celebrar el contrato de las exequias antes de morir «para ahorraros preocupaciones»; elige así ante el hijo y la hija el féretro más adecuado en calidad y precio. La mayor parte de la novela, escrita al modo de un diario sin fechas, narra en un lenguaje muy sencillo, instrumental, de frases cortas, a veces taquigráficas, el odio y el amor hacia la madre cuya decadencia se registra en una crónica implacable de las visitas de fin de semana a la residencia: el intercambio de halagos y de reproches, las llamadas telefónicas a horas intempestivas, la desorientación cuando pierde su bolso y su bastón; el contraste entre los niños chinos que juegan a la puerta de la residencia y los octogenarios europeos que dormitan en

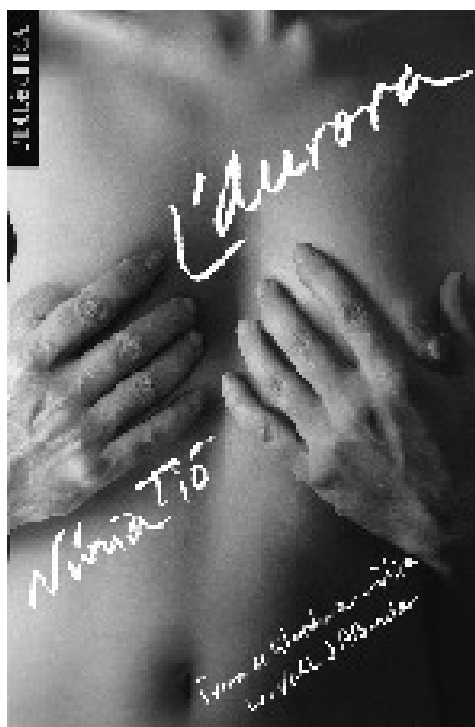
el interior. La obra está llena del interés que merecen los diarios personales donde el autor vacía lo mejor y lo peor de sí mismo; toda ella es un homenaje indirecto a la madre, encantadora y tiránica a la vez, a quien pertenece hasta el título; cuando se entera de que su hija quiere escribir, le recomienda: «Des phrases courtes, ma chérie» (si quieres ser entendida). La hija tiene razón en algo que se escribe hacia el final: a la madre no le hubiera gustado este libro en la misma medida que sí nos gusta a los lectores lejanos, que lo han galardonado con diversos premios en Francia y China. Al optar la autora por estos últimos nos recuerda que el auténtico novelista, como apuntaba Graham Greene, ha de tener una esquirla de hielo en su corazón.

Miguel Catalán

Erotisme naïf

Amb aquesta novel·la, la sexòloga Marta Tió va debutar en el camp de la literatura i va obtenir el premi de narrativa de la Vall d'Albaida. La novel·la, però, no va més enllà d'una narració entretinguda i molt naïf sobre el despertar sexual d'una jove.

L'AURORA

MARTA TIÓ

PREMI DE NARRATIVA ERÒTICA LA VALL D'ALBAIDA

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 103

162 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2003

No se sap exactament què és lícit esperar de la lectura d'una novel·la eròtica. Hi havia col·leccions del gènere que es presentaven de forma molt directa: «llibres per a llegir amb una sola mà»; alguns autors prefereixen destacar el caràcter alliberador o transgressor que pot tenir l'erotisme, mentre d'altres –que també n'hi ha– se centren en les seues potencialitats líriques. L'erotisme, en qualsevol cas, és un ingredient que no pot suplir les necessitats estructurals de tota novel·la: una trama ben travada i uns personatges ben construïts.

En el cas de *L'Aurora*, ni la trama ni els personatges resulten convincents. La novel·la ens narra el despertar sexual d'una jove catalana, Aurora, que ja des del seu naixement –amb uns llavis vaginals portentosos– sembla estar destinada a tenir una vida eròtica fora del comú. Gràcies a les visites a París, on resideixen els seus avis que s'hi van refugiar després de la guerra civil, contac-

tarà amb un grup del qual forma part el seu germà que l'ajudarà a introduir-se en el món de l'erotisme de manera natural, un camí en el qual col·laborarà també un dels seus avis, col·leccionista d'objectes i relats eròtics que prestarà amb tota tranquil·litat a la seua neta.

Durant la narració assistirem a les primeres experiències sexuals de la protagonista, primer amb una companya de l'internat –amb un *ménage a trois* amb una monja–, després amb diversos joves i, finalment, amb el seu propi germà. Però malgrat aquest *in crescendo*, a la novel·la tot resulta «natural» i senzill, tan natural i senzill que el lector no s'ho pot creure. No es pot creure que la jove afronte sense cap problema tenir relacions amb una xica, amb diversos xics i amb el germà, ni tampoc que els seus pares accepten que vaja a viure –amb 17 anys– amb un jove que ha conegut a París.

La trama resulta excessivament ingènua i els problemes i fins i tot *tabús* socials que hi apareixen, com la repressió de la sexualitat de les monges o l'incest, són tractats de manera molt superficial. El personatge de *L'Aurora* ni tan sols es defineix com una llibertina o una obsessa, sinó simplement com una jove despreocupada i alegre, cosa que encara fa més inversemblants els fets. No-

més les descripcions dels encontres sexuals –ben descrits i amb una temperatura ambiental considerable– destaquen com elements isolats en una trama poc consistent.

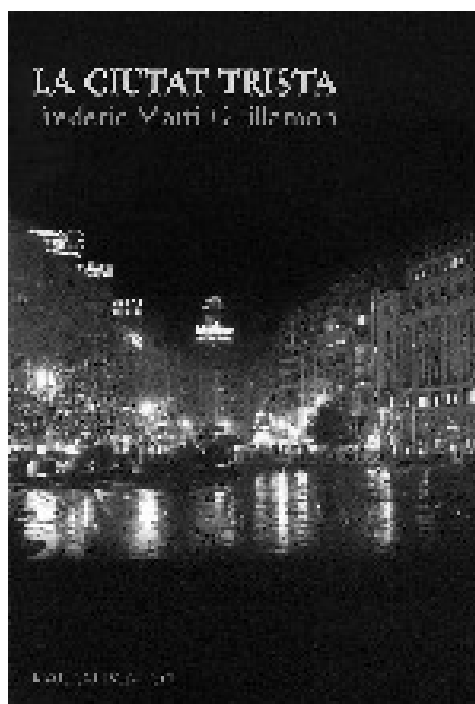
El fet que molts dels protagonistes tinguin noms de déus grecs i que es comporten més o menys com aquells, vol contribuir a donar un to de faula «amable» a la narració però encara així la novel·la es resenteix de la falta de tensió problemàtica de la història. A l'Olimp també hi havia conflictes.

Jordi Sebastià

Un recorregut urbà molt personal

La ciutat trista és el segon volum de memòries del polifacètic personatge del panorama cultural valencià de postguerra Frederic Martí Guillamon i que enllaça amb els records i les vivències ja contades a *El carrer de Rubiols*.

LA CIUTAT TRISTA

FREDERIC MARTÍ GUILLAMON

COL·LECCIÓ «NARRATIVES TRES I QUATRE», 72

257 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2003

La ciutat és València i la tristor esmentada en el títol del volum que ens ocupa té a veure amb un període determinat de la nostra història més recent, la immediata postguerra, i amb un estat d'ànim col·lectiu que impregna de mediocritat i d'intrascendència l'espai urbà on viu el personatge. Les paraules de l'actriu mexicana María Félix, després de passar una temporada de rodatge a València, afirma que a la ciutat «tot fa pudor» –mentre Frederic Martí li dóna la raó– insisteixen en la idea d'una ciutat que té poc per oferir. Tanmateix, si anem resseguint la narració vital del personatge ens adonem que Martí és precisament un privilegiat dins d'aquesta ciutat opressora, d'una banda, per la seua posició social, que li permet portar una vida de joventut despreocupada i ociosa, i de l'altra, perquè la seua inquietud intel·lectual el condueix gairebé instintivament a voler aprofitar

les escasses mostres i iniciatives culturals d'aquesta ciutat descolorida. És per això que a través de les seues memòries veiem com Martí inicia el que serà la seua vocació vital, la d'animador cultural i home de teatre, i que poc tindrà a veure amb el futur de pèrit industrial per al qual semblava que havia d'estar destinat. A les memòries, per tant, observem com el personatge va defugint tot allò que el puga dur a portar una vida convencional i burgesa, incloent-hi el compromís amb una hereva de casa bona. La ciutat dels tramvies, com ell l'anomena, se'ns fa present a través dels luxosos cafés que el jove Martí freqüenta en la seua etapa universitària, a través també de les llibreries més destacades de la ciutat –un món al qual ell s'hi dedicarà professionalment–, a través dels teatres i de les escasses representacions operístiques, però sobretot mitjançant la interessant xarxa de relacions personals i d'amistat que estableix amb els personatges més representatius i destacats de la burgesia valenciana. Les memòries d'aquest personatge no deixen d'estar impregnades d'un cert aire costumista, som uns observadors privilegiats dels rituals socials burgesos més conservadors i exquisits. L'estil amè i diàfan afavoreix la lectura d'aquest llibre de records nar-

rats i ordenats on es pot copsar l'atmosfera de la València de l'alta burgesia, segurament una ciutat molt menys grisa que la València humil i treballadora, la de la gran massa social que la poblava. Les freqüents errades tipogràfiques de l'edició no aconsegueixen deslluir un treball memorialístic exhaustiu d'un personatge gens convencional, d'un agitador cultural que intenta donar una mica de color a la ciutat on li ha tocat viure.

Isabel Moll

Metafísica de la provincia

La cuarta novela de Blas Parra retrata el despertar de dos hermanos a la conciencia de los límites de la sociedad en que viven. Ambientada en un pueblo indeterminado de la estática España provinciana de 1967, destacan en esta sutil novela las relaciones cruzadas de sus personajes.

LA SOMBRA DE AZORÍN

BLAS PARRA

266 PÁGINES

EDITORIAL EL NADIR, VALENCIA, 2003

Blas Parra (Valencia, 1948) había publicado hasta el momento tres novelas: *Locos anhelos*, *No me dejes mamáita* y, por último, *El edificio*. Sin duda *La sombra de Azorín* representa un paso adelante en la maduración del mundo narrativo de Parra por la superación de las folletinescas truculencias de alguna obra anterior, pero también por la aparente ligereza con que se desenvuelve el complejo argumento y por la nueva contención de que ha sabido dotar las relaciones extremas y a menudo tormentosas de sus personajes.

La figura de Azorín, símbolo cultural del periodo franquista, es en esta novela de Parra no sólo un motivo cultista o una estatua que preside la fuente de un jardín, sino, a partir del desarrollo político y vital del personaje público (del anarquismo al franquismo, del comentarista locuaz de las pequeñas parlamentarias al testigo mu-

do de un régimen autocrático), también el *leit motiv* de la obra que refleja la inanidad de la vida cotidiana en la España de la época y la pérdida de perspectivas vitales que reflejan otras obras de Blas Parra.

La sombra de Azorín se desarrolla en un pueblo español de latitud indeterminada en torno al año 1967. Narrada en primera persona por Antonio, un joven estudiante de bachillerato ansioso por levantar el vuelo sobre los prejuicios de su medio, narra la debilidad que este muchacho siente por su hermana Patricia, con quien comparte ciertas relaciones sexuales incompletas. El punto de inflexión de la trama se produce un verano en que Antonio y Patricia reciben la visita de los hijos del registrador del pueblo, a su vez dos hermanos de diferente sexo que les traen los ecos de la modernidad desde más allá de los Pirineos. Los hijos del registrador los deslumbran con sus modos y saberes; después se sabrá que Antonio y Patricia han ejercido sobre ellos una atracción carnal que se desmadeja en un rico plexo de atracciones y tensiones dominadas por una indefinición de grupo, pues no siempre queda claro quién desea a quién y en qué orden. El contrapunto de esta liberación generacional lo pone un sa-

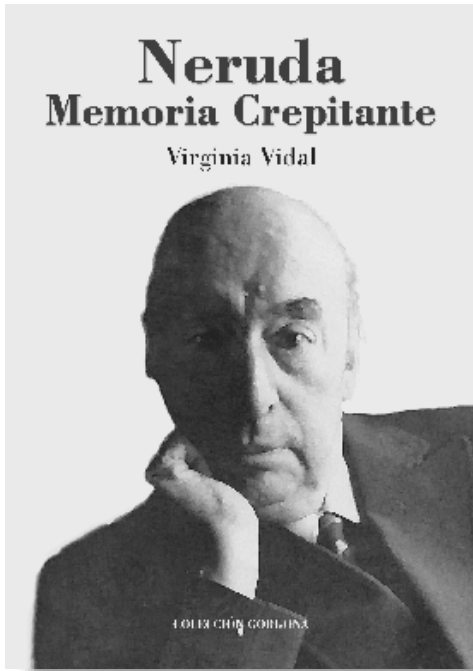
cerdote que se ha encaprichado de Antonio hasta el punto de querer hacer de él un escritor; este Yuste, remedo del maestro Yuste de *La voluntad* del escritor de Monóvar, le ha puesto como ejemplo humano y literario al propio *Azorín*. Contra la hipócrita espiritualidad de renuncia del padre Yuste, que se dejará llevar por el deseo hacia el muchacho en una escena determinante, los dos hermanos accederán a participar en una orgía con los hijos del registrador; este es el punto señalado de su emancipación y, tras la vergüenza de Patricia sobre todo, a la vez el principio del temido adocenamiento que veinte años después les llevarán a hacer visitas de domingo al viejo estilo.

Registra el debe de la obra un sentido poco homogéneo del idiolecto de los personajes y algunos errores gramaticales como el uso del gerundio de posterioridad, la ausencia de tilde diacrítica en el pronombre relativo «que» en frases de sentido exclamativo o dubitativo, o los incisos no cerrados por un uso defectuoso de la puntuación; ninguno de estos déficits empece no obstante el buen pulso narrativo de la que juzgamos seguramente mejor novela de Blas Parra.

Miguel Catalán

Certs moments amb Neruda

Virginia Vidal, periodista i escriptora xilena, amiga personal del premi Nobel xilè, escriu una biografia breu i centrada en episodis decisius de la vida de l'universal Pablo Neruda. Quan es compleixen 30 anys de la seua mort, el llibre de Vidal relata aspectes concrets de la vida pública, política i personal del poeta.

NERUDA. MEMORIA CREPITANTE

VIRGINIA VIDAL. PRESENTACIÓ D'ALBANO MARTINS

COL·LECCIÓ «GORGONA», 15

142 PÀGINES

EDITORIAL TILDE, VALÈNCIA, 2003

Molt s'ha escrit al llarg de la segona meitat del segle xx sobre la vida i la obra de Pablo Neruda. El propi poeta va escriure dues autobiografies (*Confieso que he vivido* i *Para nacer he nacido*) ambdues publicades de manera pòstuma als anys 1974 i 1978 respectivament. De la seua complicada i extensa biografia, l'escriptora i periodista xilena Virginia Vidal reuneix al seu llibre una sèrie de capítols que inclouen aspectes interessants, fonamentals per a comprendre una vida, una obra i una personalitat excepcionals: des de la presa de consciència política i la definició d'un estil literari fins al lliurament del premi Nobel o els funerals per la seua mort, en una casa destrossada per la brutalitat dels militars colpistes de Pinochet. Així, *Neruda. Memoria crepitante*, es converteix en un llibre accessible i entranyable, escrit per una amiga i experta en l'obra del poeta.

Es tracta d'una biografia per a 'avançats' en la obra de Neruda, ja que no trobem excessives dades concretes i es pot dir que requeriria d'una lectura prèvia d'alguna de les pròpies autobiografies de l'autor i de la seua obra. Però, tot i no obtindre de la lectura d'aquest llibre una informació concreta i contrastada, la biografia de Vidal compta amb passatges intensos i dotats de la força que imprimeix l'autora en relatar moments durs i difícils compartits amb Neruda. La narració de l'estat de la casa del poeta (*La Chascona*) en el moment de la seua mort o els funerals celebrats quan ja la Junta Militar colpista vigilava els moviments de la trista comitiva que acompanyava el fèretre de Neruda, compten amb una intensitat especial, pròpia de qui va viure aquells moments terribles en els que es perdia un amic i un país. Al igual que el relat del contacte de Neruda amb la Guerra Civil espanyola i el de la seua amistat i col·laboració amb els intel·lectuals antifeixistes de l'Espanya del 36.

Però no sols se centra l'autora en la vida personal del poeta o en la seua trajectòria cap al compromís polític i social. Vidal analitza la seua trajectòria literària, des dels seus inicis a Santiago de Xile, lluny del tropical Temuco natal, i els seus contactes amb grups

d'avantguarda de la capital fins a la consolidació com a poeta nacional i el lliurament del premi Nobel, on l'autora el va acompanyar com a periodista. El relat dels diferents capítols de la vida del poeta estan plens de testimonis d'amics, d'altres poetes i d'escriptors contemporanis, però sobretot l'autora ha tractat de incloure el propi testimoni del poeta, mitjançant els seus poemes i la seua obra, la seua veu. Aquesta petita biografia de Neruda no, és per tant, una biografia típica i canònica. Es tracta d'un relat atípic que ens apropa a una vida intensa, ens condueix pels camins que va seguir el poeta, de la mà d'escriptors i d'amics. Un llibre de lectura amable que, tot i la seua brevetat, camina pels moments crucials de la vida del poeta, una vida plena de literatura i de compromís polític.

Sònia Martínez Icardo

Una aposta arriscada

Carmen Botello s'arrisca en aquesta novel·la a atraure el lector amb recursos propis de la novel·la policíaca per a després submergir-lo en una molt més ambiciosa trama psicològica. El risc té mèrit però l'exercici no sembla aconseguir i per això la lectura pot resultar un poc decebedora.

¿QUIÉN ES ANTÍGONA?

CARMEN BOTELLO

193 PÁGINES

EL NADIR EDICIONES. VALÈNCIA, 2004

Una jove fotògrafa de prestigi i fama apareix morta en sa casa. El que podria semblar un inici típic de qualsevol trama policíaca, es converteix en la darretera novel·la de Carmen Botello en l'excusa per a un fil argumental molt més inquietant. Perquè no hi ha hagut cap crim ni cap violència, almenys externa. La fotògrafa, Julia Guzmán, ha mort d'inanició. Una inanició, sembla, voluntària, a la qual ha arribat en un incomprendible procés d'ascetisme que també l'ha duta a deixar sa casa absolutament desprovista de qualsevol moble o element decoratiu. Únicament un autorretrat, on apareix caracteritzada com a Antígona, restarà amagat sota el paper pintat de les parets.

A partir d'ací, una sèrie de personatges que van conèixer Julia, pensaran, parlaran, recordaran i reflexionaran –imbuits en la seua quotidianitat– sobre la seua relació amb la fotògrafa. La

conclusió a què arriben tots, de manera més o menys explícita, és que no la coneixien, que mai no arribaren a saber ben bé que amagava Julia; ni els amics, ni els amants ni tan sols el metge que atengué alguns dels seus problemes psicològics.

No hi ha dubte que el rerefons ideològic que plana sobre la novel·la, –la dificultat de conèixer realment persones amb qui pensem que tenim una relació més que circumstancial– és atractiu i que l'efecte de les circumstàncies de la mort de Júlia en el lector és un colp d'atenció indubtable. I no obstant, a mesura que passen les pàgines i els personatges deixen d'interessar-se per aquell fet concret –per què es va deixar morir Julia Guzmán?– la capacitat de la trama per mantenir-nos atents es va perdent. Les decepcions en veure que no se'n parla del significat que podria tenir aquell retrat d'Antígona o de per què hi havia menjar per a gats en una casa on no hi havia gats o de com havia aconseguit buidar el pis sense que ningú se n'adonara van acumulant-se fins que les darreres disquisicions d'un dels personatges –que, a més, semblen estar ubicades en unes coordenades espai/temps que no són contemporànies sinó en un escenari de futur imaginat–, apareixen totalment deslligades de la

història principal i confonen el lector que acaba per sentir-se perdut.

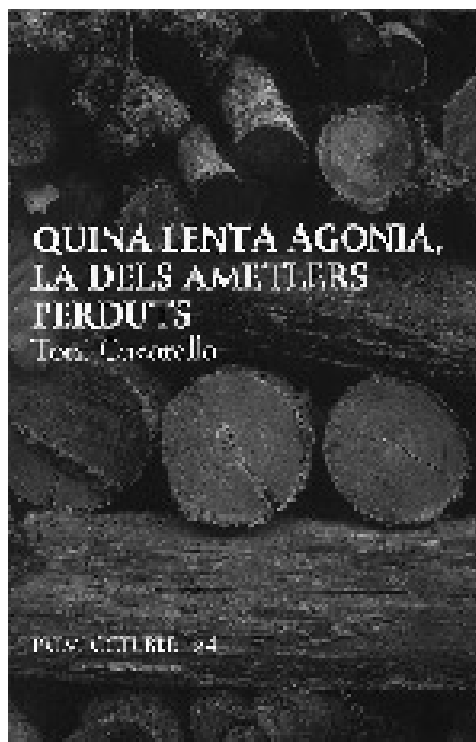
Alguna cosa sembla fallar en la construcció d'aquesta narració que utilitza alguns recursos de la novel·la de misteri però que després els abandona per entrar a fons en el que podríem anomenar novel·la psicològica. I és en aquest canvi, –mot arriscat i valent, no cal dir-ho– on es produeix la caiguda de tensió que deixa el lector desorientat. En conjunt ens trobem davant d'un exercici no completat però que resulta d'agrair per l'ambició de l'autora que, almenys, s'arrisca; i això en la literatura contemporània occidental ja és un mèrit.

Jordi Sebastià

Temps era temps, la maldició de les Eretes

La «lenta agonía» que desprenen els protagonistes i els paisatges de l'última novel·la de Toni Cucarella, evoca el dolor davant de la misèria i de la desfiguració dels pobles: de les seues llengües i dels seus paisatges, alhora que rescata de l'oblit una manera de viure que no ha sobreviscut al temps.

QUINA LENTA AGONIA, LA DELS AMETLERS PERDUTS

TONI CUCARELLA

PREMI ANDRÒMINA DE NARRATIVA
DELS XXXII PREMIS OCTUBRE

241 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2003

Abans de llegir *L'última Paraula* (Columna, 1998), desconeixia els valors literaris i humans de Cucarella. Aquella lectura la recorde –enmig de la xafogor despietada de l'estiu a València– com una alegria o una salvació capaç de fer-me oblidar per unes hores la temperatura ambient. Tant llavors com ara –amb *Quina lenta agonía, la dels ametlers perduts*, la seua última novel·la, guardonada amb el Premi Octubre 2003 i motiu d'aquest *flash-back*– Cucarella ha sabut condensar i encreuar en un relat desenes de vides i d'històries properes a la nostra tradició popular. L'herència de la màgia amb què ens va sorprendre el Macondo de Gabriel García Márquez i del poder narratiu de la Mequinensa de Jesús Moncada en la literatura catalana, rau d'alguna manera en els llibres de Cucarella, molt especialment en *L'última paraula* i en aquesta darrera novel·la, que ara presentem.

Després de diversos intents poc reeixits d'autors valencians per crear una novel·la amb elements etnogràfics i antropològics, ambientada de preferència al món rural i amb una temàtica social de rerafons, és una satisfacció retrobar-se amb *Quina lenta agonia* (...). Un llibre que s'allunya de les llistes de tòpics i nostàlgies sense fil argumentari ni personatges convinents d'experiències anteriors i on Cucarella recupera la memòria pròpia i la veu d'un poble –a partir d'un domini admirable de la llengua i d'una combinació encertada de recursos narratius– en un novel·la atemporal i àcida, de temes tan universals com la misèria, la submissió al poder i la lluita entre assumir un destí o rebel·lar-nos-hi.

Des de la primera pàgina, el lector es troba davant d'un món seductor, armat amb l'ajut d'una estructura fragmentada. La novel·la, doncs, s'obri en tres moments narratius observats i contats per una mateixa veu, la qual va cedint protagonisme a altres personatges que contenen històries de vius i de morts. Tres móns que en formen un de sol i complex, testimoni alhora de la duresa d'una vida de marginats, en un clima de por, de silenci i de renúncia –nodrit pel franquisme– on qualsevol intent de fugir-ne és nul i, quan per

fi algú ho fa, l'absència de maldat o el destí mateix es tornen contra ell, com li ocorre a Joano Sempere.

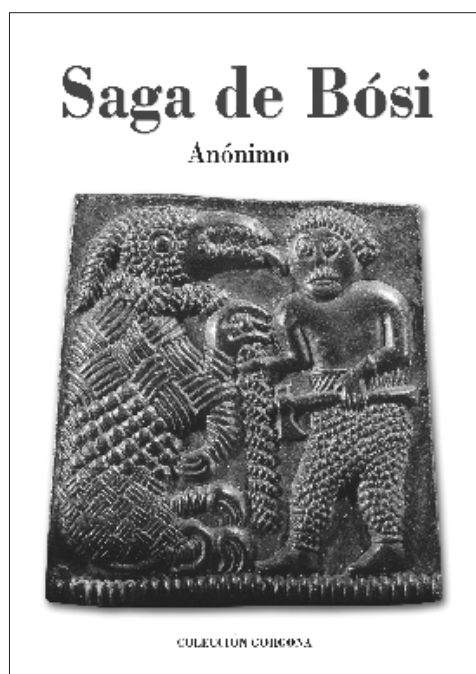
Res seria igual sense Les Eretes, barri del raval de Xàtiva i escenari on transcorre la novel·la, el qual condiona i defineix les vides d'aquells que l'habiten. En els seus carrers –sense asfaltar, plens de pols i on abunden les cases d'adob i llaunes– el fred fibla els ossos i la calor talla l'alè. Al capdavall, un territori oblidat, desfigurant més tard per l'especulació del ciment, que Cucarella rescata de la memòria amb un to endolcit per la ingenuïtat, però aspre per la claredat del missatge: «Mon pare era mecànic de bicicletes i jo no en tenia cap, ni de nova ni de segona mà».

Lourdes Toledo

Islandia en otros tiempos

Saga de Bósi es un anónimo islandés compuesto alrededor del año 1350, una joya medieval islandesa en la que se narran vicisitudes del pueblo islandés de la época. Historias de vikingos tan y como los concebimos hoy en día con la particularidad de incluir varias escenas de contenido erótico, algo inusitado en la literatura de aquel tiempo.

SAGA DE BÓSI

TRADUCCIÓ I NOTES DE MARIANO GOZÁLEZ CAMPO

PRESENTACIÓ D'ENRIQUE BERNÁRDEZ

COL·ECCIÓ «GORGONA», I

87 PÁGINES

EDICIONES TILDE, VALÈNCIA, 2003

La *Saga de Bósi* cuenta las sorprendentes aventuras de Bósi y su compañero Herrauör cuando deciden ir en busca de un misterioso huevo adornado con letras escritas en oro. Esta Saga es absolutamente curiosa con respecto a otras porque en su hazañas el protagonista tiene una serie de experiencias con las hijas de distintos campesinos que dan lugar a algunas escenas eróticas que se incluyen en el relato. Una circunstancia totalmente inusitada para las narraciones de la época. Sin embargo, esta Saga sí que conecta con otras conocidas obras medievales de contenido sexual y burlesco muy explícito de parecido estilo a las célebres *fabliaux* francesas. De todo esto da pormenorizado detalle el profesor Enrique Bernárdez, en un prólogo imprescindible para situar literariamente este interesante trabajo.

El libro es un texto breve y muy lleno de acción lo que le confiere una rapidez y un ritmo a la historia poco habitual en otras sagas. El lenguaje es sencillo, directo y preciso, pero como en otras historias islandesas similares, aunque exista acción se basan más en la descripción de los hechos que en una estructura narrativa que sitúa al lector dentro del mundo y de los territorios de la imaginación.

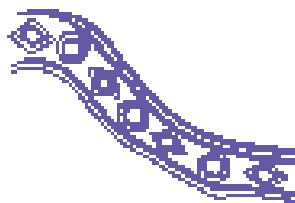
La *Saga de Bósi* es una lectura de enorme interés para quienes gustan de este tipo de trabajos en los que la antropología humana tiene un papel destacado. Es un texto que se lee con facilidad, muy ilustrativo y muy revelador en cuanto a las costumbres antiguas de los islandeses. Un libro que conforman, sin duda, un retrato de la vida en Islandia en otra época, pero también nos da pautas para comprender la idiosincrasia de la Islandia de hoy en día.

Mariano González Campo, que tiene una larga trayectoria como traductor del islandés moderno de obras como *Puedes llamarme Bubu* (Siruela, 2001) y *Traigo un mensaje para Bubu* (Siruela, 2003) es un estudioso y gran conocedor de la literatura islandesa de la que ha traducido también del islandés antiguo la *Saga de Gísli hijo de Súrr* y la *Saga de Hervör* (Miraguano, 2003). González es

licenciado en Filosofía Pura por la Universidad de Murcia y titulado en Filología islandesa por la Universidad de Islandia. Durante su estancia en Islandia impartió clase de cultura española, es miembro de la Viking Society for Northern research del University College de Londres y del Viking Heritage Network de Suecia. Es autor, además, de varios artículos sobre las relaciones hispanonórdicas en la Edad Media y sobre estudios islandeses en general.

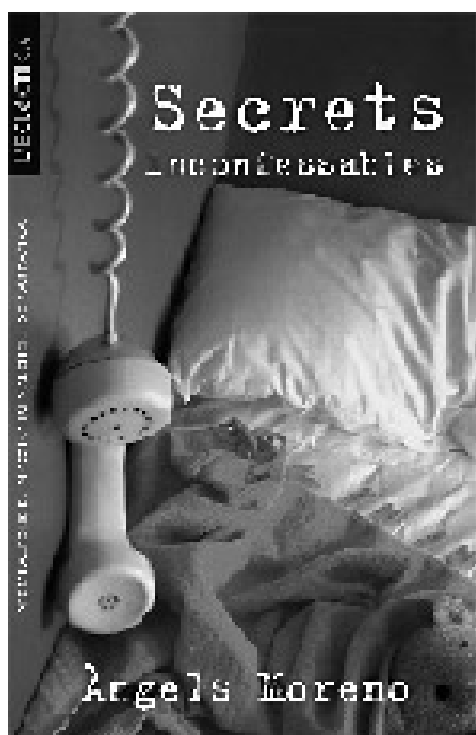
En la traducción de *Saga de Bósi* con sus numerosas notas y explicaciones Mariano González muestra al lector su conocimiento profundo de las cultura islandesa tanto antigua como la de hoy en día. Su trabajo es una gran aportación al acervo cultural islandés e igualmente de su promoción en otros países.

Lourdes Rubio

El secret

Secrets inconfessables no reïx a retratar la vida de la gent «normal», ni l'embolic psicològic d'una protagonista que no encerta, tampoc, a saber quin és, en realitat, el problema que l'angoixa. És un llibre de lectura fàcil, entretingut, i sense pretensions.

SECRETS INCONFESSABLES

MÀRIÀ ÀNGELS MORENO

PREMI VALÈNCIA DE NARRATIVA

ALFONS EL MAGNÀNIM 2003

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 104

310 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2003

Neus manté una relació difícil amb el món (amb les coses i els éssers). És decoradora i està en un moment professional i personal força bo, però només aparentment. Arrossega encara tres relacions sentimentals mal resoltes (fins i tot l'actual, la que se suposa que li dona una certa estabilitat, amb Miquel *el Cuc*), un secret familiar que li amaga sa mare, Virgi, i, sobretot, una responsabilitat envers la filla, Erena, una preadolescent hiperresponsable que rep les estrebades de l'estrany caràcter de la protagonista. En aquestes circumstàncies, Neus continua cometent les mateixes irresponsabilitats que li han deixat un regust amarg a la consciència i decideix, d'alguna manera, començar a ordenar-se la vida.

Segurament, però, el més inconfessable de *Secrets inconfessables* és per què hi ha gent que s'ha posat d'acord per dir que aquesta dona emprèn un viatge «a la recerca d'ella mateixa», narra la història de

«gent normal» i conté una intriga psicològica «creixent». Si bé la novel·lista viatja –en tres ocasions, al llarg de la novel·la–, aquests viatges, en comptes de donar-li respostes, l'únic que fan és perpetuar el desencant crònic que manté envers el món, i de cap manera no l'alliberen d'un nerviosisme angoixant –i bastant desagradable, perquè no té treva– que vernissa qualsevol moviment d'aquest personatge tan pla com inversemblant. Si bé la gent de la novel·la són pretesament «normals», també han estat creats i descrits amb un amuntegament insofrible de tòpics que els fan tan caricaturescament «normals» com estereotipadament «moderns» (penseu, si no, què diríeu d'un personatge que llança un regal d'una mare per la finestra, o d'un altre que, per fer enveja a la persona que estima, morreja el seu ex en presència de la filla de tots dos). Si bé se suposa que hi ha una determinada intriga, és a dir, uns determinats interrogants, la pretesa resolució d'aquests interrogants no provoca una revisió del caràcter de determinats personatges, i el llibre acaba així, amb totes les intrigues resoltes, però no trenades, sinó simplement descordades, com l'acabament esfilagarsat d'una peça de tela, en perill de tornar-se a embolicar del tot, i de seguida. Volem fer novel·la actual, volem fugir

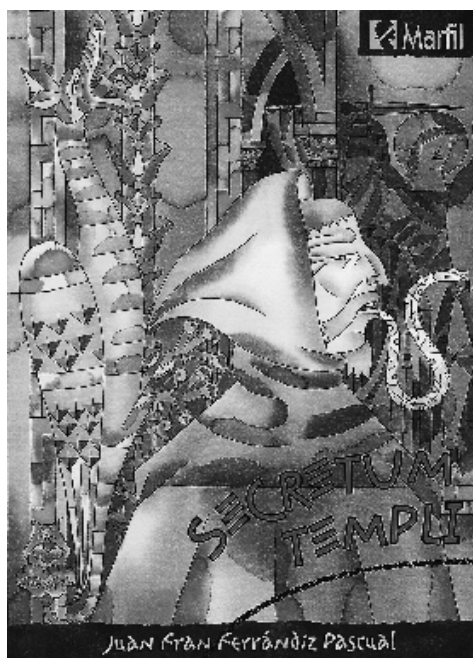
del costumisme i del folclorisme i caiem en la trampa de la pseudomodernor sense contingut. La bona novel·la moderna no necessita dir i repetir al lector a cada moment com és un personatge: el lector ho intueix, pels indicis i per les accions. La bona novel·la moderna empra un llenguatge que beu de les fonts dels clàssics, i que no trasllada directament les expressions d'una altra llengua, perquè el novel·lista té un deute moral amb la cultura en què s'expressa, que consisteix, no pas a perpetuar la incorrecció i les males maneres de dir, sinó a redreçar els esbiaixaments del llenguatge del carrer, i a aspirar a l'*originalitat* sense pal·liatius. Qualsevol altra tria converteix la literatura en simplement llibres.

Maite Insa

Misteris màgics a la Cocentaina medieval

A Cocentaina, l'any 1318, la mort violenta d'un eremita descobreix convulsions i intrigues entre les que avançarà un protagonista il·lustrat. La seua audàcia, combinada amb variats personatges, ens condueix per una història sorprenent fins al final.

SECRETUM TEMPLI

JUAN FRAN FERRÁNDIZ PASCUAL

COL·LECCIÓ «AUTORS D'ARA», 14

432 PÀGINES

EDITORIAL MARFIL, ALCOI, 2003

Darrerament les novel·les de misteri amb rerefons històric han demostrat una forta acceptació entre els lectors. Si bé els pobres percentatges d'afecció a la lectura en la societat valenciana, afegits a les minses possibilitats promocionals del món editorial casolà, no ens permeten aventurar prediccions comercials. Però independentment de les particularitats que afecten la nostra literatura, el jove autor de *Secretum Templi* sorprén amb una novel·la ambiciosa que combina l'acció, el misteri i les profuses explicacions d'un ambient històric convuls.

Aquesta novel·la suposa l'estrena de Juan Fran Ferrándiz Pascual (Cocentaina, 1971) en la publicació que, sens dubte mostra una minuciosa preparació dels elements que la componen. El relat es desenvolupa a la Cocentaina del segle XIV, una estratègica cruïlla de camins no exempta d'inestabilitats. Un dia apareix assassinat Benet de Palerm a l'ermita de Santa Bàrbara, que ell habitava. Aquest fet farà entrar en escena l'alquimista Guillem d'Albi, deixeble d'Arnau de Vilanova, que ha rebut un missatge pòstum de l'ermità. El seu retorn a la vila comtal després de vint anys d'absència el portarà a enfrontar-se a misteris que l'obligaran a aplicar-s'hi amb tota la seua audàcia i amb l'experiència acumulada en una vida d'investigacions.

Diverses històries conflueixen a l'entrelat de la novel·la, i des d'aquesta base l'autor explota múltiples possibilitats que al seu torn inclouen sorprenents eixides. En una vila medieval del regne de València, en la que la nova població cristiana domina la comunitat musulmana mirant de mantenir aquest desequilibri pacíficament, apareixen altres conflictes ocults. Des de l'activitat de comunitats càtares clandestines a les intrigues adreçades a evitar canvis en el poder nobiliari, la cabalística, les profecies, l'ús de foscos encanteris i els secrets més pregonos de l'orde malaguanyat dels Templers —als quals fa referència el títol de l'obra. Després del bon plantejament se li podria retraure a Ferrándiz que els diàlegs traspuen una mentalitat massa actual. Però al capdavant ho aprofita per endinsar-nos amb fluïdesa en la trama, que guanya complexitat i descabdella una entitat capaç de captar-nos l'interés. L'autor té cura de l'ampli conjunt dels seus personatges, mentre apunta sentiments com la cobdícia, la venjança, el valor, l'amor i la lleialtat, que aporten versemblant humanitat al recorregut narratiu. Tant la profunditat com les emocions contingudes que aconsegueix transmetre, augmenten la trepidació i mantenen la tensió fins a un final ben rematat.

Eduard Ramírez

Nosotros los solitarios

Fiel a la cita anual con los lectores de sus diarios, el escritor Andrés Trapiello (Manzaneda de Torío, León, 1953) acaba de publicar el décimo segundo de los tomos de sus diarios, *Siete moderno*, correspondiente al año de 1998.

Dice Andrés Trapiello que no le gusta hablar de números, de cifras, pero que, en cualquier caso, este *Siete moderno* —que hace la entrega número doce de sus libros de diarios—, tiene algo de significativo. Cierto es que en sus comienzos este Salón de pasos perdidos ha ido ensanchándose y alargándose más, como no podía ser de otro modo, ya que las entregas siguen sucediéndose una tras otra, año tras año. Tan cierto como que en sus comienzos nadie parecía apostar por estos diarios. Si no hubiese sido por la editorial Pre-Textos, es muy probable que no hubiésemos podido conocer la que, hoy por hoy, es una de las cimas de la literatura memorística española.

Desde *El gato encerrado*, primera de las entregas de este «Salón de pasos perdidos», serie bajo la cual se agrupan los tomos de diarios del escritor leonés, encontramos temas recurrentes que vienen recogidos en sus páginas y

SIETE MODERNO

ANDRÉS TRAPIELLO

COL·LECCIÓ «NARRATIVA CONTEMPORÀNEA», 24

640 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2003

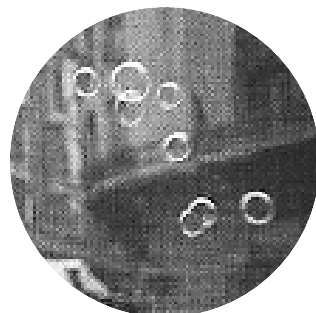
que el lector atento de Andrés Trapiello sabrá reconocer. Aclara en el prólogo que «estas páginas sólo pueden pensar en sus contemporáneos. Quiso acercarlos, desde luego, no su vida, sino la de todos, la hermosa fugaz, frágil y con frecuencia rota vida del hombre», si bien comienza con una cita extraída de Fortunata y Jacinta, de Pérez Galdós, muy elocuente de su pensar: «Por doquiera que el hombre vaya lleva consigo su novela».

Y es precisamente aquí, en estos diarios, donde encontramos la novela de su autor, la que escribió cuando corría el año de 1998, el año del Nobel a Saramago o el Nacional de Ensayo a Jon Juaristi por su obra «El bucle melancólico», dos sucesos que tuvieron lugar en aquel entonces y vienen referidos por el mismo Andrés Trapiello aquí. Es, cómo no, también, un año cargado de nuevas situaciones, de mayor o menor relieve: la que lleva a su hijo mayor, R., a la universidad o la más trágica, la muerte del padre a finales de año, un acontecimiento narrado en un tono marcadamente elegíaco, evocador de antiguos recuerdos en su Manzana-da natal, uno de los momentos más destacados del libro.

Podríamos acabar esta reseña tomando de nuevo una reflexión anotada en es-

tos cuadernos, una anotación significativa que justifica por sí sola tal empresa. Dice así: «Resulta atroz comprobar cómo se nos van de la memoria historias que en sus días nos parecían determinantes». Y en otra de sus páginas descubrimos la mención que encontraría en una carta de Nietzsche a su hermana, una leyenda que el escritor hizo suya, aquel «Nosotros los solitarios» en el que se ha visto tantas veces reflejado y en el que acertamos a verle, en ese rincón de su casa, a través de las páginas de este nuevo tomo.

Rafa Martínez

De lectura incòmoda i necessària

Francesc Bayarri continua explorant amb *Febrer* els llocs més foscos de la transició democràtica, tal com ja va fer amb la seua primera novel·la *L'avió del migdia*. De manera freda i tranquil·la però eficaç i clara posa el dit en una nafra que ningú havia volgut veure. I tu, què vas fer el 23-F?

FEBRER

FRANCESC BAYARRI

COL·LECCIÓ «EL TÀVEG»

236 PÀGINES

L'EIXAM EDICIONS, TAVERNES BLANQUES, 2004

És difícil que la primera impressió que s'apodera del lector en concloure la lectura d'aquesta segona novel·la de Francesc Bayarri no siga la sorpresa. O com a mínim l'estupor. I aleshores? es preguntarà el lector o la lectora. Aleshores no res. I de sobte percebrà la cruesa i la rotunditat d'aquest no res i descobrirà que sota l'aparent innocència i apatia que sembla transmetre aquest llibre s'hi amaga una duríssima crítica, com l'autor d'aquesta ressenya no havia vist encara –i feia falta, molta–, contra el que va passar aquell 23-F en què els tancs es passejaren per la ciutat de València. No contra els colpistes, de qui se saben moltes coses –encara que no totes– i contra els quals va reaccionar el «sistema democràtic» (pero qui? on?), sinó contra els habitants de la ciutat que van contestar amb el silenci i la inacció al que estava passant i que, com els protagonistes de *Febrer*, no van fer res, absolutament res, mentre les ràdios emetien músiques militars. Cap manifestació, cap reacció de partits o sindicats, cap concentració...

El protagonista de *Febrer*, Ferriol treballa com a locutor de ràdio, ha estat professor universitari, ha publicat un llibre i ha trencat amb la seua darrera parella. Això el porta a canviar de casa i a desplaçar-se cap al port, zona on co-

neixerà una colla d'amics en una situació semblant a la seua que es reuneixen en un bar a xerrar, beure i, de tant en tant, a drogar-se amb els medicaments que els subministra una de les integrants del grup. Són frívols, «progres» i compromesos «intel·lectualment» però el 23-F els sorprendrà justament després d'una de les seues festes «químiques» i cap d'ells –excepte el propietari del cafè que el mantindrà obert mentre la resta de la ciutat tancava portes amb pany i forrellat– mostrarà mínimament la seua voluntat d'oposició al colp.

Ferriol, a més, haurà de llegir a l'emissora on treballa el comunicat dels militars alçats i ho farà després de comprovar que els seus dubtes sobre la implicació que això té, no tenen cap referent on fer-se fermes.

La novel·la encara té una sorpresa final, que no desvetlarem, que força més la reflexió sobre aquells fets i la lectura que n'hem tingut fins ara. Bayarri retrata molt bé uns personatges que podrien ser els prototipus dels responsables de totes les decepcions que a casa nostra va causar la transició. El retrat no els deixa ben parats, ni tampoc a la ciutat que els ha creat, però si la literatura no incomoda, qui ho ha de fer? Els mitjans de comunicació? Que li ho conten a Ferriol...

Jordi Sebastià

Lola González Montolo

A partir dels líiris solterrats

— 1945 —
— 1945 —

 Baulieu

 Ombra

Construir sobre les runes

El mal d'amor ha estat, tradicionalment, motor de la creació poètica. També en aquest recull de Lola González (Nules, 1945), uns poemes de bellesa pausada i senzilla en què el treball d'oblit i renaiement implica també la descoberta de les paraules.

A PARTIR DELS LLIRIS SOTERRATS

LOLA GONZÁLEZ MONTOLIO

PREMI DE POESIA CIUTAT DE VILA-REAL 2003

COL·LECCIÓ «POESIA», 27

45 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2004

Si fem cas de la informació de la solapa, *A partir dels lliris soterrats* deu ser el primer poemari que publica Lola

González Montolio. I ho remarquem perquè, si així fos, ens trobaríem al davant d'un d'aquells casos en què algú s'incorpora a la literatura –si més no de manera pública– en una etapa avançada de la seua vida. I en aquest cas, a més, ho faria per la porta gran: guanyant un premi literari amb un recull que té poc a envejar als d'autors amb una llarga trajectòria literària a l'esquena. El títol del conjunt, compartit amb el primer dels poemes, és prou explícit respecte d'allò que el lector hi trobarà. Esdevé, doncs, una mena de divisa, una declaració d'intencions que, a l'estil d'aquell *I must do something of my poverty* vinyolià, es disposa a fer nàixer nous fruits a partir de colgar-ne els vells i difunts: «Perquè la trista mort dels gràcils lliris / no n'és prou per a extingir la primavera / [...] / bastiré de bell nou els somnis daurats / i estrenaré nova vida i nous poemes, / tot nou, a partir dels lliris soterrats».

I aquest és el fil argumental, l'anècdota que s'endevina al darrere de cada poema, i que no podem deixar de llegir en certa manera en clau autobiogràfica: la mort de l'amor –no sabem si física o figurada– i les conseqüències. Unes conseqüències que passen pel dolorós i conegut treball d'oblit i de recomençament; però

que també impliquen el motor de la creació, expressat pel jo poètic com la descoberta d'un potencial que havia restat

ocult durant molt de temps: «Mai no hagués sospitat / els milers de paraules / que em belluguen al pit; / hi estaven, rebalsades, / a l'aguait del moment / per a omplir el teu buit. / D'ençà que tu no hi ets, / l'harmonia dels mots / renaix als meus sentits, / com reneixen els lliris».

Amb varietat de solucions tant pel que fa a les formes estròfiques com a la rima, els poemes de Lola González tenen el seu principal valor en el ric simbolisme que posen en joc. Un conjunt d'imatges acotat, i d'una mínima dificultat conceptual, que atorguen a cada composició una bellesa i una musicalitat excepcionals des de la senzillesa, i que contribueixen d'aquesta manera a representar, a fer eixir a la superfície, el món interior convuls entre dos sentiments contradictoris a què fan referència: «He pres amb força el timó recuperat / en eixir del temporal malamorós, / i llançant l'abatussat cor a l'oblit, / n'estrene un altre, brunyit i engarlandat». En definitiva, doncs, tant si aquest poemari suposa l'estrena de l'autora com si no, cal destacar l'agradable sorpresa d'una obra feta amb ofici, d'indubtable bellesa en els seus versos reposats, i desitjar-li molta fecunditat en aquests *nova vida i nous poemes*.

Pere Calonge

L'home del gramòfon i el somriure

Considerat per Harold Bloom la figura més representativa de la cultura de l'Amèrica Negra, Langston Hughes (1902-1967) conegué la traducció d'alguns dels seus poemes al castellà de la mà d'autors com Jorge Luis Borges i Nicolás Guillén als anys 30 del passat segle.

BLUES

LANGSTON HUGHES

EDICIÓ BILINGÜE ANGLÈS-CASTELLÀ

MARIBEL CRUZADO, ED.

COL·LECCIÓ «LA CRUZ DEL SUR», 655

208 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2004

Amb tot, i tal i com ens informa Mari-bel Cruzado al documentadíssim pròleg del llibre, l'obra de Hughes, que es desplega en novel·les i narracions, peces teatrals, assaigs, dos llibres de memòries i nou poemaris, és pràcticament inèdita en castellà a hores d'ara (i totalment en català). *Blues*, el títol que la responsable de l'edició ha donat a la present antologia, conté 43 poemes dels més de 800 de què consta l'obra poètica de Hughes, inclosos dos dels més cèlebres i impressionants del poeta, «The negro speaks of rivers» i «Negro». La majoria dels poemes aplegats ací pertanyen als dos primers llibres de Hughes, *The Weary Blues* i *Fine Clothes to the Jew*, del 1926 i 1927 respectivament, anys crucials del que s'ha denominat el Renaixement de Harlem, el barri negre de Nova York on el poeta arribà des del seu Missouri natal i on visqué en primera línia el desplegament de la literatura i la música negres i les lluites pels

drets civils. El 1930 viatjà a L'Havana i hi conegué Nicolás Guillén, de qui traduí el seu *Cuba libre* (1948), poc després a Rússia, on coincidí amb Louis Aragon i Arthur Koestler. El 1937 fou corresponsal a la Guerra d'Espanya per informar sobre els negres americans que combatien a les Brigades Internacionals. En aquest país travà amistat amb Miguel Hernández, Manuel Altolaguirre, José Bergamín, Maria Teresa León i Rafael Alberti. Fruit d'aquesta experiència per terres de Madrid, Barcelona i València foren les seues traduccions de Lorca (el Romancero gitano convertit en *Gipsy Ballads*) i els poemes aplegats a *Blues «Song of Spain»* i «*Potscard from Spain*». N'han quedat fora, dissortadament, «*Moonlight in Valencia: Civil War*» i «*Madrid*». A Langston Hughes li agradava definir-se com a poeta folk, en el sentit que la seua poesia s'arrela en els cants d'esclaus, els espirituals negres i la música de jazz, de la qual fou apassionat seguidor i crític considerable. En els innumbrables viatges que el poeta realitzà arreu del món, sempre l'hi acompanyaven un gramòfon i una pila de discos amb les seues melodies favorites. Els poemes de tema jazzístic són els més representats en aquesta antologia, de manera que el títol (en curiosa coincidència amb el

Blues de la poeta valenciana Maria Fullana, publicat el 1989 per Gregal) s'hi troba plenament justificat. El component folk de la poesia de Hughes, en contacte amb el cosmopolitisme de Harlem-Nova York i la presència del poeta allà on es remenaven les cireres de la millor poesia del segle xx, proporcionen una de les veus més profundes, esquinçades, senzilles i emotives que es puguem compondre, amarada de la mateixa tristot que en el riure dels negres troba l'antidot de la confiança i la vitalitat afirmativa. La lluita per un món millor, en efecte, val més escometre-la amb un somriure, que sovint és l'únic que tenen els qui no tenen res: «I am the darker brother. / They send me to eat in the kitchen / When company comes, / But I laugh, / And eat well, / And grow strong».

Manel Rodríguez-Castelló

Gràcia plena

El premi «Gabriel Celaya» de Torredonjimeno, editat per Germania, ens ofereix un dels volums més personals i intensos de la recent poesia espanyola en castellà. Pedro Provencio es mostra com un artesà de l'expressió literària, original, creatiu i intens.

CIENTO CUATRO DÍAS

PEDRO PROVENCIO

PREMIO INTERNACIONAL DE POESÍA
«GABRIEL CELAYA», TORREDONJIMENO 2003

COL·LECCIÓ «LOS PREMIOS», 12

150 PÀGINES

EDITORIAL GERMANÍA, ALZIRA, 2003

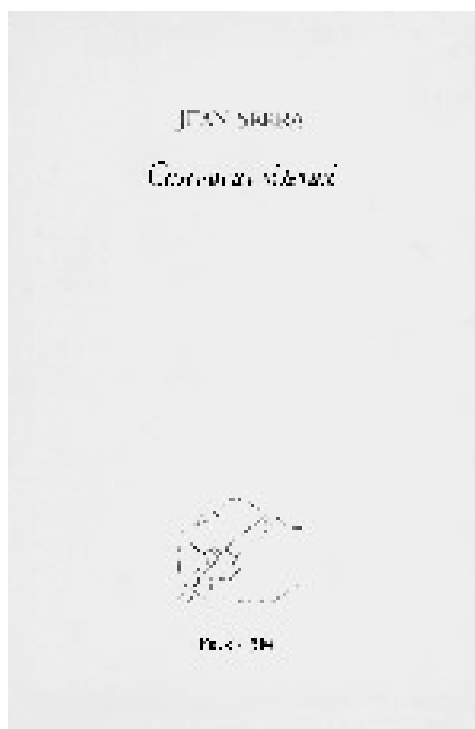
No és fàcil trobar poetes que tanta fe creativa i originalitat dipositen en la seua obra com Pedro Provencio; aquest poeta, nascut el 1943 a Alhama de Murcia, crea un món a cada vers, per la seua intensitat, per la seua força embolcallada en una senzillesa que no resulta sinó el producte d'un domini extraordinari de la paraula i dels seus recursos, àmpliament demostrada al llarg dels anteriors poemaris publicats. Podria resultar fàcil la festa, l'elogi i la necrologia a Pedro Provencio: lector d'espanyol a França, traductor, vuit llibres de poesia publicats, importants premis, crític literari, antòleg –impagable l'Antologia de la poesia eròtica espanyola e hispanoamericana publicada el 2003– però ens quedariem astoradament curts davant l'elegància, la musicalitat, l'epigramaticitat de vegades i la sinuosa senda expressiva que traça mestriolament Pedro Provencio al llarg dels poemes. Podríem elaborar una nòmina perplexa i nodrida de preteses influències, d'alambinades genealogies també. Res d'això, però, ens resoluria la profunda commoció lectora que ens suposen aquests *Ciento cuatro días*, certament. Senzill, elegant, intens, culte, colpidor, sorprenent... Quants adjectius hi cabrien! Provencio retrata la sensació i la moral de la persona, la successió d'escenes d'una quotidianitat pictòrica, quasi sensorial. Tot recuperant el to i la irregularitat dels salms –dels quals tan bon

ús feren Josep Porcar i Vicent Andrés– eleva una obra en ocasions elegíaca i en ocasions impressionista, que oscil·la amb rara harmonia entre el locus amoenus llatí i la serenitat pàl·lida del 27. Metàfores agudes i comparacions que permeten l'estupefacció al lector que es creu immune a la sorpresa dins una poesia plena de suggestions, de tendresa infinita, de reforç i d'amplificació d'elements de la nostra realitat immediata fins magnituds colpidores per al lector i tot açò alhora que transmet una sensació de naturalitat que ratllaria –i em sabrà perdonar la comparança– el to de la paràbola, la senzillesa de l'Arpista; l'estètica d'aquest volum beu de les elementalitats per a enlairar-se en les significacions: tota una acrobàcia en el curs de la qual s'estavellen bona part dels poetes. Aquesta acrobàcia, doncs, promou un viatge íntim del poeta a través de les sensacions, de les mirades, de la presència d'un mestre –que potser siga un alter ego del propi poeta– que és assumit immediatament pel lector. Aquest no ha de patir, ni de demanar perdó a l'escriptor per atansar-s'hi, en tant que com a poesia plena de vida i de vitalisme necessita i reclama del lector. Defuig l'hermetisme vacu i sap què dir i com dir-ho. Una veu i una vida pròpies. Un poeta. El poeta.

Alexandre Navarro

Les fulles (gràvides) de la memòria

L'últim premi Vicent Andrés Estellés –l'Octubre de poesia– ha estat Jean Serra amb el seu llibre *Convocat silenci*. Un recull de proses poètiques on tot un univers d'imatges fetes paraules es presenta davant nostre. Poesia hermètica, en tant que s'autoexigeix un to dens i un caràcter unitari.

CONVOCAT SILENCI

JEAN SERRA

COL·LECCIÓ «POESIA 314», 116

50 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2003

Fill de pares eivissencs exiliats, Jean Serra tot i que nascut a El-Biar, Alger, l'any 1952, representa una de les veus actuals provinents de ses Illes. Acompanyat de dos poemaris immediatament anteriors *Des de la quietud* i *Oberta riba*, aquest nou recull ens evoca un paisatge nostre, mediterrani, hereu del vent i de les ones. És aquell medi, on transcorregué la seua infantesa, que arriba a consolidar-se com un subjecte estimat i únic, present en la seua memòria i que evoca constantment en aquests escrits: quaranta proses de tall poètic farcides de records i de temps passats (millors?). Això que en diem poesia intimista, on el jo poètic escorcolla l'interior de la memòria i hi troba un munt d'imatges encara latents, imatges que li serveixen de bagatge i d'escut en la lluita de l'home contra el pas del temps i, en definitiva, contra la mort.

Fidel als orígens d'una veu callada, aquell silenci necessari, el poeta malda per designar allò que més estima i es vanta d'haver estat ell la veu descobridora dels mots més urgents. El poeta se sent fill dun paisatge feréstec, d'oliveres, baladres, atzavares. I és al voltant d'aquest univers ric que Serra descabdella el fil de la memòria, la llana de les contradiccions, el cotó d'un desig lliurat a un cos, totes les textures del temps que la memòria és capaç de servir. El treball que s'amaga darrere aquests mots i que fa possible l'encanteri poètic s'intueix d'un alt grau d'exigència. Són textos d'una densitat d'imatges aclaparadora; imatges entaforades entre milers de comes i, sobretot, entre frases sobrecarregades d'adjectius. Aquesta opció, però, apunta en contra d'un bon producte. Una veu que ens mostra tot l'univers que s'obri als ulls de la seua memòria i que, amb els mots, pot concedir-hi un plaer en la lectura, per la seua força i la seua naturalesa, no convé que s'ompliga de qualificacions sobrerres (veu clara que raja de la font pura, unglades d'àcida pluja, sorda ràbia de fera muda; ombra blanca, pedres negres, fruits madurs, etc.). Es tracta, al meu parer, de dobles malaguanyats en la majoria de les ocasions, donat que un nom diu més per ell sol que acom-

panyat d'un qualificatiu mancat de sentit en aquell moment.

Passa el mateix amb algunes rimes internes o amb alguns jocs de mots que no amanyaguen l'oïda de qui els escolta o l'esperit de qui els llegeix. Hi trobem des d'una estranya entranya, o una grisa grava que desclou els lligams llimats, fins una imatge, que ja podia estar a l'alçada del mestre Foix, però ni això, com aquesta: Esquits de tinta sepiosa taquen a clapes la tanca i escates lluent de peix mort suren dalt l'asfalt fals del capvespre. Un tedi llaguiós llenega per les lloses llises de la llarga tarda. Mai L'al·literació havia estat usada amb una tal dissort!

Tot i això, l'autor d'aquest silenci convocat pacientment demostra un bon domini de la llengua i els seus mecanismes així com la capacitat de recrear un univers que per la seua talla poètica ha estat mereixedor d'un dels premis literaris més prestigiosos del nostre país.

Begonya Mezquita

El patio y sus rumores

La lucha revolucionaria deja sus marcas. Algunas de ellas pueden verse en *El rumor del patio*, de Antonio Martínez i Ferrer, poemario de un hombre que supo sostener las banderas del socialismo y la libertad en tiempos de la dictadura franquista.

EL RUMOR DEL PATIO

ANTONIO MARTÍNEZ I FERRER

73 PÀGINES

EDITORIAL GERMANIA, ALZIRA, 2003

Cuentan que en una ocasión le solicitaron al poeta argentino Jorge Calvetti los datos de su biografía, a lo que éste respondió con apenas tres palabras: «Nací en Jujuy». Haber venido al mundo en aquella provincia olvidada, signada por la marginalidad y el desamparo, representaba para él su mayor orgullo. Al igual que Calvetti, también Antonio Martínez i Ferrer es hombre de un sólo hecho y de un sólo orgullo: luchó contra la dictadura franquista. La terrible experiencia y la tranquilidad de conciencia que ello significa son los temas que gobiernan las setenta y tres páginas de *El rumor del patio* (Ed. Germania para su colección Los premios, 2003), primer poemario de este joven sexagenario nacido en Alzira, provincia de Valencia, en 1939.

A esos pocos datos ofrecidos por el autor en la dedicatoria («A mi familia que soportó y sufrió/ la angustias de las esperas y el miedo,/ en mi lucha contra/

la dictadura franquista./ A todos los luchadores/ por el Socialismo y la Libertad/ y en particular a mi padre,/ Antonio Martínez García»), su prologuista y amigo José Viñals añade otros no menos interesantes. Sabemos por él, entre otras cosas, que se trata de «un verdadero artista naïf, igual cuando pinta o construye o alicata con frescos cerámicos su bella casa». Y es precisamente en notas como ésta en las que algunos versos del libro se nos presentan en su verdadero alcance. Es el caso de «Aquella esquina suicida, con olor a colas,/ me está contando historias» o «El perro, testigo de todas las sombras,/ me grita cantos de otras farolas», que son producto de la combinación ente la melancolía y el ingenuo cariño por la vida. Sin embargo, no es ése el único tono que impera en la obra. Un ritmo pausado, un lenguaje sencillo y unas imágenes extraídas de la vida cotidiana se combinan con un cierto acento melancólico para hacer de éste un libro de sólida unidad, pero de logros variados. A lo largo de sus páginas se suceden poemas alegres, románticos y melancólicos, que se alternan con otros de más tinte social y político, y el conjunto únicamente logra cobrar fuerza si se atiende a la experiencia revolucionaria de su autor, como ocurre en

una de sus piezas más logradas: «Los chacales del norte andan sueltos/ ¿sabes?, he avisado al vecino del quinto,/ él avisó al portero./ Ya comienzo a sentir los rumores del patio».

En definitiva, el trabajo de Martínez i Ferrer es el fruto de un examen de conciencia, de una prueba autoimpuesta por alguien que se sabe limpio de pensamiento y de palabra. El resultado: aprobado.

Lucas Rodrigo

Una perplexitat plena de pistes

La idea de una «generación valenciana del 36» o «Generación de Hierro» respon a una proposta feta al seu dia per Ricardo Bellver que ara es presenta i es publica a cura de Ballester Añón qui, amb tot reconeix les dificultats perquè siga versemblant i útil.

LA GENERACIÓN VALENCIANA DEL 36. ANTOLOGÍA
INTRODUCCIÓN Y SELECCIÓN DE RAFAEL BALLESTER AÑÓN
COL·LECCIÓ «BIBLIOTECA D'AUTORS VALENCIANS», 48
392 PÀGINES

INSTITUCIÓ ALFONS EL MAGNÀNIM, VALÈNCIA, 2004

La primera impressió que fa aquesta obra és de perplexitat. Es tracta certament d'una antologia, al meu parer, antològica, perquè se'm fa difícil traure l'entrellat de l'aplec de materials que publicita. Respecte a la Generació del 36 (Panero, Rosales, Hernández, Gil-Albert, Ridruejo, etc.) hi ha molta i bona cosa escrita i, al capdavall, les diverses teories més plausibles (Torrente Ballester, Marías, Rosales, Díaz-Plaja, Pérez Gutiérrez, etc.), amb els seus arguments respectius, posen ben bé les coses al seu lloc: estan parlant d'uns poetes –de poesia escrita en espanyol, o castellà– que reaccionen –entre algunes altres coses– contra l'esteticisme de la generació anterior, la del 27 (Guillén, Salinas, Lorca, Alberti, Cernuda, Aleixandre, etc.). El fet que ara ens trobem amb la presència d'autors o poetes d'origen valencià però d'expressió castellana no afecta en res a un agrupament literari que es fa des de i

dins de la tradició del castellà. Ja que així sol estudiar-se una determinada literatura, per generacions, tendències, grups i, com és natural, per autors concrets. Això fins ara ha tingut i té un gran rendiment estètic i ètic, sense excloure-hi les comparacions amb autors o tendències d'altres llengües. Aquest aclariment em sembla obvi, perquè la proposta d'ara només afegeix a la generació en qüestió el qualificatiu de «valenciana». Cosa que no solament en planteja la justificació diguem metodològica sinó també la seua finalitat didàctica, com a mínim.

Així, la idea de una «generación valenciana del 36» o «Generación de Hierro» respon a una proposta feta al seu dia per Ricardo Bellveser que ara es presenta i es publica a cura de Ballester Añón qui, tot i reconèixer les dificultats perquè siga versemblant, intenta amb una traça i una bondat plausibles compendiar i detallar els diversos i nombrosos aspectes que caracteritzen la quimèrica generació del 36, en versió valenciana: Adlert, Azcárraga, Bertrán, Casp, Civera, Martí Domínguez, Duyos, Ferreres, Alejandro Gaos, Felipe Garín, Antonio Igual, Ramón Llidó, Llòria, Enrique Nácher, Ombuena, Pla i Beltran, Sanchis Guarner, Miguel Signes i Enric Valor. Als textos d'aquest autors s'hi afe-

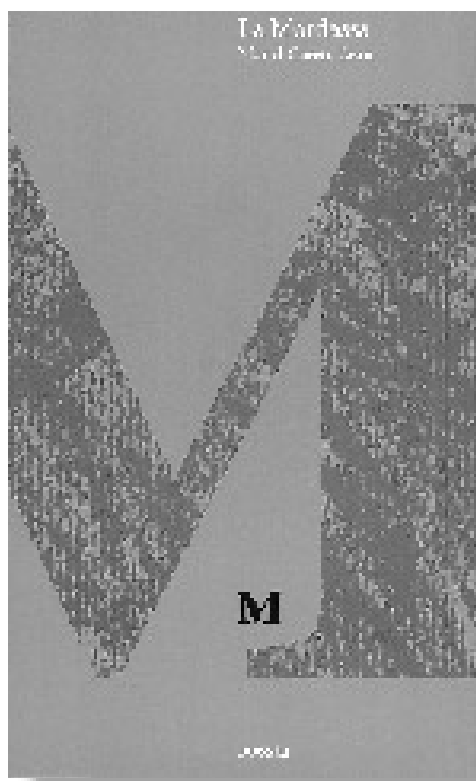
geix un nombre de textos documentals que, tot i el seu estimable valor i significació, per la seua dispersió, com diu el mateix editor, són «uns autors i uns textos d'una obscena i radical heterogeneïtat», un amable subterfugi que em sembla que posa de relleu la fal·làcia d'un agrupament centrípet i desmesurat per les diferents disciplines que s'hi enumeren però no conclouen res clar o bé al contrari, apunten la complexitat i les grans diferències d'una època que encara s'arrosseguen d'una manera més punyent de la que els autors volen constatar, com ara que en castellà hi ha una gran literatura i una petita literatura provincial, i d'altra banda una literatura en català a València. Admesa la seua arbitrarietat, a la fi, un llibre aclarador del que salvaria almenys el mínim respecte que mereixen els autors que s'utilitzen.

Vicent Berenguer

Diguem no

Un poemari de denúncia, de rebuig a la mordassa que ens impedeix de dir clarament què pensem de determinats fets o persones indesitjables. Un acte d'insubmissió i, al mateix temps, una declaració de principis vitals i poètics contra el corrent dominant.

LA MORDASSA

MANEL GARCIA GRAU

PRÒLEG DE SEBASTIÀ ALZAMORA

COL·LECCIÓ «POESIA», I

54 PÀGINES

PERIFÈRIC EDICIONS, CATARROJA, 2003

Escriure sota estat d'excepció, condicionat per una emergència que cal prioritzar per damunt de qualsevol altre objectiu. És tracta, en definitiva, d'un fet poc recomanable a què, tanmateix, semblen avesats pel que respecta a la literatura catalana feta al País Valencià. I l'emergència més vegades esgrimida com a argument seria la pervivència de la llengua, fins al punt de formular-se explícitament en forma de «fa igual que siga o no siga literatura, mentre que estiga escrit en català». L'emergència més esgrimida, però no l'única: com en diu Sebastià Alzamora al pròleg, *La Mordassa* seria «un llibre de posicionament moral i polític, un llibre antisistema», per afegir més endavant que un poeta no haurà d'evitar «de fer poesia per declarar la seva insubmissió respecte de la misèria del seu temps». I hauríem de respondre que estem totalment d'acord, sempre que això siga realment el resultat de *fer poesia*. Perquè, de les dues

parts en què es divideix el llibre de Garcia Grau, és més fàcil parlar de literatura en la segona que no en la primera. La primera part —«No trespassing»— està formada per un total de cent trenta-vuit parelles de versos, independents les unes de les altres, i que comencen sempre amb un *No*. D'aquesta manera, esdevé una llarga lletania de proclames de rebuig, de denúncies, que fluctuen entre les més generals —«No a la literatura sense l'home / ni al paper sense la carn del sobreviure»— i les més concretes —«No a la llengua escindida ni a la traïció / sota l'estendard de cap fals consens»—. Però també entre les més reeixides —«No a la fullaraca impresa de tant de paisatge sentimental / ni a la paràlisi del seu tòpic»— i les més prescindibles —«No a cap decret de mínims contra cap literatura / ni a cap *divide et impera* dels sons».

Pel que respecta a la segona —«Efectes col·laterals»— els textos que la integren tornen a ser breus i independents, però trenquen la monotonia que afectava els de la primera tant en forma com en contingut. Ara, per contra, trobem fragments de llargària diversa que plantejen, en positiu, allò que el poeta considera indispensable per a viure sense la mordassa a què al·ludeix el títol. Una mena de declaració de principis vi-

tals i poètics que obliguen a nadar contra el corrent, i que es basen, sovint, en jocs de paraules o en el capgirament dels clàssics. Així, per exemple: «Sigueu realistes: no li demaneu a la poesia allò que és possible», «Mai podré escriure't els versos més fulgents i eròtics aquesta nit» o «...algun dia tornarà a haver a València, Vicent, uns amants i uns mots tan ben parits com vosaltres».

En definitiva, doncs, un poemari desigual que guanya molt en una segona part més reposada, més completa, menys apressada d'urgències denunciadores.

Pere Calonge

Los rastros perdidos

Poemes aparentment senzills, per la seua construcció, lèxic i brevetat, però que el seu autor ha sabut fer-los transcendir amb la seua veu. Una poesia atemporal, al marge de modes passatgeres.

LOS RASTROS ESPARCIDOS

PABLO GUERRERO

COL·LECCIÓ «POESÍA» 3

72 PÀGINES

ELLAGO EDICIONES, CASTELLÓ, 2003

Seguint les passes d'altres cantautors com Luís Eduardo Aute o Joaquín Sabina, hui presentem la segona incursió de Pablo Guerrero (Badajoz, 1946) dins de la poesia escrita, malgrat el seu llarg currículum discogràfic. Ens referim a *Los rastros perdidos* una obra d'una factura impecable, tot i que manté improntes de les seues cançons (com el paral·lelisme, les tornades o el to directe) ha sabut actualitzar-la, i proveir-la de lirisme i transcendència. Fruit d'acò és el seu estil proper amb el lector i complaent amb la crítica.

Pel que fa a la seua estructura, el llibre està seccionat en dues parts. En la primera *Carbón que espera al tiempo* l'autor indaga en el paper del poeta, del poema i la poesia. De bell antuvi deixa molt clar el seu desig de «*ser poema en todos sus instantes, / y cadencia en la voz del tiempo en las palabras*» i alhora dissoldre's en el paisatge que l'envolta, per esdevenir pur, com si fóra un carbó transmutat alquímicament en diamant. En alguns versos confessarà la seua confiança en el poder del poeta «*Aún se sienten capaces de reinventar idiomas/ engarzados en aire*». I és que tot ell és un cant a la puresa, al retorn de la innocència. En altres, ens explicarà la seua concepció del poema com un espill, on s'aboca l'home per buscar la seua memòria. Mentre que a la fi farà una crida als poetes futurs: «*No nos llenéis de ver-*

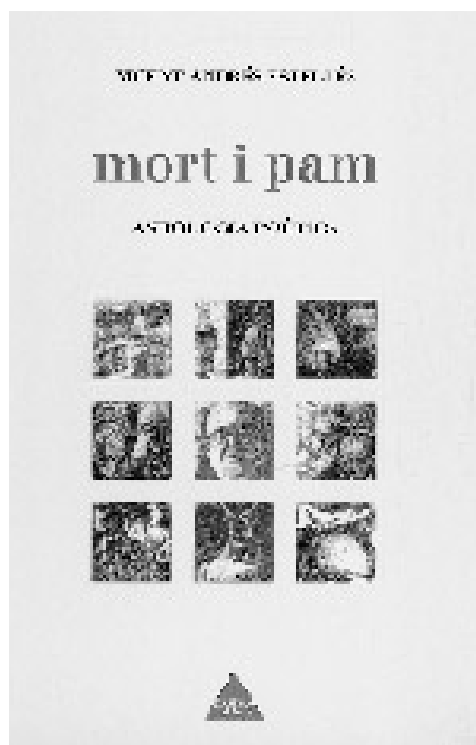
sos / los espacios vacíos» «*No nos prestes tu mirada/ deslumbrada / para ver la belleza*», perquè siguem nosaltres mateixos els que descobrim la bellesa del món.

En la segona part *Gracias a ti* l'autor agraeix a la seua estimada el seu amor cast i conjugal, ja que és el motor de la seua força creativa. Guerrero reprén d'una forma tradicional alguns motius neoplatònics, per exemple, la redempció a través de l'amor «*se fueron calle arriba mis deseos/ pero me quedas tú, pero me quedo en ti*», el poder transformador de l'estimada «*la que convierte en oro, / en veraz sentimiento/ lo que tocan tus manos*» o per últim la comunió de les ànimes «*Aún antes de nacer ya éramos dos*» Per això defuig la sensualitat i el desig per la carn, encara que és conscient que neda contracorrent de les formes. No recorde qui va dir que no hi havia millor artifici, que aquell que no es nota. Aquesta màxima podíem aplicar-la al nostre autor; una veu nua sense retòriques amb ressons de poetes dels cinquanta com Claudio Rodríguez o Aníbal Núñez. Una poesia que s'allunya de la ciutat i reincorpora l'hàbitat rural, amb un *topos* renovat, ple d'oliveres, masos i estables. Un món contemplat amb una mirada miope i un gust pels menuts detalls. Un amor cantat en un estil clàssic i en un to assossegat.

J. Ricart

Una autobiografia poètica

Aquesta antologia, confeccionada per la mà filial de Carmina Estellés Lorente, ve a ser, com ella pretén, una biografia narrada pel mateix poeta, tot seguint-ne el fil a través de la seua prolífica i memorable obra. És un recull intimista fet des del seu entorn familiar. La portada i el llibre estan excel·lentment il·lustrats per Rafael Armengol.

MORT I PAM. ANTOLOGIA POÈTICA

VICENT ANDRÉS ESTELLÉS

TRIA I INTRODUCCIÓ DE CARMINA ESTELLÉS LORENTE

COL·LECCIÓ «POESIA. L'ENDEMÀ»

135 PÀGINES

CARENA EDITORS, VALÈNCIA 2004

L'obra d'Estellés no es presta, com tampoc la de Pla, a confeccionar això que se'n diu una «antologia», és a dir, a extreure'n les pàgines més valuoses, més selectes i perdurables des del punt de mira, és clar, de l'antòleg. Potser el llibre que ha muntat Carmina Estellés Lorente té el valor no tant de guiar-se per un criteri estètic, sinó per l'amor filial i la llarga convivència familiar amb son pare, a qui de vegades, a la nit, quan ell tornava del diari, sentia escriure. La tria, doncs, que ha fet dels poemes, no sols obeeix a un determinat gust per la poesia, sinó que té la garantia d'un coneixement, dia a dia, del seu pare. Per això, ja en les primeres línies de la introducció, s'apressa a dir: «He acceptat l'encàrrec de fer aquesta antologia –i que em perdonen els estudiosos de l'obra del meu pare– amb la intenció de mostrar-lo com l'he conegut i el recorde».

Aquesta perspectiva s'ha concretat a l'hora de plantejar el recull com «una mena de biografia narrada per ell mateix», amb el propòsit de «trobar-hi l'home humil i senzill que s'amaga darrere els seus versos». I hi afegeix: «en els seixanta-vuit poemes que he triat –pels seixanta-vuit anys que ell va viure– he tractat de recollir els grans amors del meu pare: la filla, la mare, el país, la terra i la petita pàtria».

Ara bé, també en aquest punt, com en el referent a la possibilitat d'una antologia estellesiana, no és fàcil escapar a la unitat de l'obra, que és, tota ella, un bloc. Encara que, de vegades, pugui parlar-se de certes irregularitats o facilitats en els poemes de Vicent Andrés Estellés, el fet és que tots els versos, en conjunt, s'han de veure com un tot. Tots contribueixen a donar una visió del món –del seu món– molt personal, d'una gran càrrega poètica. Igualment es pot dir, que des del punt de mira autobiogràfic, tots els poemes seus –fantasies a part– ho són. El poeta canta sempre la seua relació amb la vida, tal com ell la veu i la viu. Apressem-nos, però, a remarcar que es

tracta d'una biografia poètica. Cal tenir, a més, en compte que Estellés no és un poeta intimista i individualista, tancat dins d'ell mateix, sinó obert a la vida, a l'època en què es va moure; res, doncs, dels garcilacismes, dels simbolismes o dels formalismes dels poetes del seu temps. Ell es conta i es canta en relació a la seua circumstància, biogràfica, social, històrica, política. En aquest sentit l'autobiografia és, alhora, una crònica.

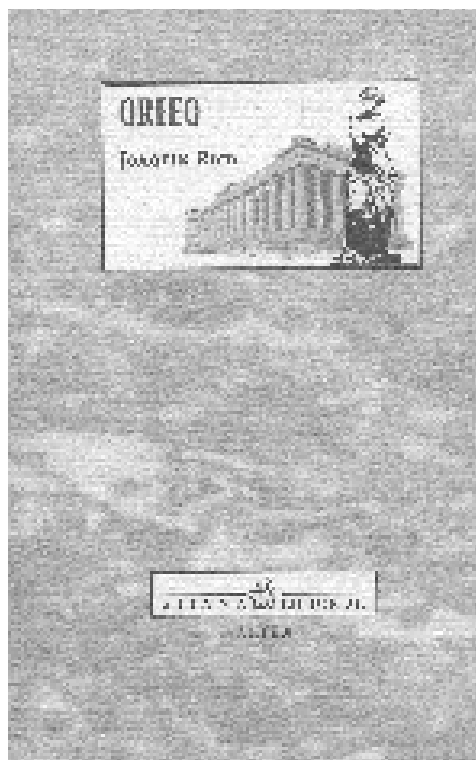
Una dimensió –central– d'ella, és la dels modes de vida de la gent del poble, amb els seus objectes d'ús diari –avui ja, gairebé, pura arqueologia–, les seues perspectives, urbanes o rurals, els seus mots... Estellés s'ho mira com una realitat que forma part de la seua experiència quotidiana, amb tendresa o melangia, amb

ràbia o humor, sempre amb un sisé sentit que li permet parlar-ne d'una manera autèntica, tocada per l'ala de la poesia com en aquests dos versos metafòricament paradoxals –realitat i bucolisme: «Plàcides prades / de les teulades...»

Josep Iborra

Un mágico atavismo

Con la creación de imágenes que le dan un cierto aire inédito, el escritor Joaquín Rico ha escrito un brillante poemario basándose en el mito griego «Orfeo y Eurídice». Se trata de una obra profunda y equilibrada en donde el autor evoca la capacidad del ser humano en sobrevivir a las duras adversidades.

ORFEO

JOAQUÍN RICO

PRÒLEGS D'ÀNGEL PRESA; L. CH.; J. DE RIJKE-TROOST

COL·LECCIÓ «TABARCA», 17

64 PÀGINES

AITANA EDITORIAL, ALTEA, 2003

Natural de Altea, el escritor Joaquín Rico ha cursado estudios superiores en la Universidad Complutense de Madrid y en la Universidad Estatal de Utrecht. Es autor de varios poemarios publicados en español y en holandés. Ahora, recuperando quizás el espíritu mediterráneo que siempre acompaña a hombres y mujeres nacidos en estas tierras, publica por medio de la Editorial Aitana un poemario que lleva por título «Orfeo».

La figura de Orfeo es uno de los personajes de la mitología griega más rico en todo tipo de simbolismos. Utilizado por numerosos poetas, tanto de la cultura helena como del mundo latino. De hecho ejerció una singular atracción en escritores de todos los tiempos, pongamos como ejemplo a Calderón de la Barca quien, basándose en la alegoría del legendario mito, escribió dos autos sacramentales estableciendo una similitud entre las figuras de Orfeo y Cristo.

Igualmente, hay en nuestros días muchos escritores, de diferentes nacionalidades, que se ocupan en sus escritos del mito de Orfeo y Eurídice.

Como es sabido Orfeo, hijo del rey de Tracia, Eagro y de la Musa Calíope, era un joven tocado por los dioses. Según cuenta la leyenda, el mismo día de su boda con la dríade Eurídice, de quien está profundamente enamorado, es mordida, al huir del asedio de Aristeo, por una serpiente. Muerta la esposa Orfeo, desesperado, decide bajar al reino de Plutón para rescatar a su amada. Gracias a sus cantos y su música consiguió cautivar a Proserpina, quien le permite llevarse a Eurídice con una sola condición: no deberá volver atrás la cabeza hasta atravesar el reino de las sombras. Orfeo no respeta las reglas y Eurídice es arrastrada para siempre al Averno.

Sólo y sin ninguna esperanza Orfeo comienza a vagar por valles y montañas entonando tristes melodías. Por mantener su promesa de fidelidad a la esposa, desdeña a las mujeres seguidoras de Dionisos, quienes por despecho le dan muerte y le descuartizan tirando su cabeza al río. Desde entonces la cabeza de Orfeo permanece errante atravesando un río tras otro en su camino hacia el mar.

En «*Orfeo*», el autor, a lo largo de un libro dividido en once partes y compuesto por poemas extensos, bien estructurados, vivos y trascendentes, se pregunta cuál será el destino de Orfeo cuyo fin no se vislumbra.

En la línea argumental de la obra está presente el sentir trágico de los personajes, un conflicto personal que se actualiza, confundiendo –en ocasiones– con la presencia de un tiempo que si bien está físicamente terminado no ha perdido la capacidad de introducirse en nuestras vidas.

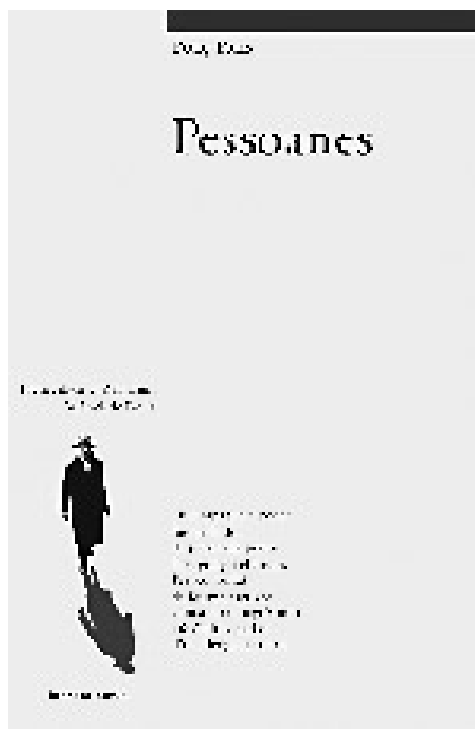
Allí, enraizado en el mito, está el misterio de la propia identidad que se pierde en el espejo, símbolo que utiliza el autor para mostrarnos la otra realidad, o si se quiere la otra orilla.

Por los versos, disociando con audacia las visiones, atraviesan las sombras y el silencio. Joaquín Rico, con la leyenda de Orfeo en la memoria, ha escrito, desde su propia circunstancia, un gran poemario que dedica al mito de Orfeo y Eurídice.

M^o Teresa Espasa

Ponç Pons, poeta universal de Menorca

És ara quan la lírica de Ponç arriba pura i lliure al seu lector possible, al seu coterrani obnubilat pel turisme i desarrelat de la seua illa blanca. Però sembla que Ponç interessa encara molt més als intel·lectuals d'altres llengües que als seus propis veïns.

PESSOANES

PONÇ PONS

PREMI ALFONS EL MAGNÀNIM DE POESIA 2003

COL·LECCIÓ «BROMERA DE POESIA», 58

95 PÀGINES

BROMERA POESIA, ALZIRA 2003

Ponç Pons, Alaior (1956) Menorca on ara exerceix de professor de literatura; catedràtic de literatura castellana, coneixedor de les literatures romàniques (francesa, portuguesa i italiana, sobretot); col.labora en diaris i revistes de les balears amb articles i treballs de crítica literària, ha publicat una interessant nòmina de llibres de poesia, narrativa juvenil, novel·la i teatre, i ha obtingut un bon grapat de premis literaris, entre els quals destaquen el Ciutat de Palma 1995, el Carles Riba 1996 i l'Alfons el Magnànim 2003 per aquest poemari.

Ponç és poeta vital que viu indistrictablement la vida i la poesia. En ell vida i obra es confonen, esdevenint tot ell literatura o fent de la literatura la seua pròpia vida. Així la ficció literària esdevé l'anecdolari de la seua vida, en les seues paraules el dillatari, per la seua vida volgudament illenca, compromesa amb la civilització que no pot des-

triar-se d'una natura, un paisatge, una pàtria i una llengua igualment amenaçades.

Ponç fa poemes amb una mètrica i un ritme dins de la tradició catalana i universal: decasíl·labs, alexandrins que fan de bon contar. I empra una llengua literària que, malgrat seguir el registre culte adequat, reflecteix la parla menorquina actual. Es declara al marge de la societat, de les convencions de l'home modern i alhora vol ser un referent intel·lectual de l'home complet, filòsof, metafísic, vitalista, ecologista i literat erudit, vol refondre tot el coneixement que de l'experiència humana només la poesia és capaç de trasmetre.

Entre 1978 i 1988 es produeix la formació del poeta: un jo poètic rebel, contestatari en *Al marge* (1983). *Lira de Bova* (1987) suposa la recerca d'un llenguatge poètic propi, que deriva cap als dialectalismes. Entre 1989 i 1997 assoleix la maduresa com a artista literari a partir del recull *Desert encès* (1989), en què les referències literàries seran un nou i ric component de la seua poesia —Llull, March, Eliot, Quasimodo... El poeta es reconeix fet de literatura i per açò s'explica a través d'ella mateixa. Aquest segon període culmina amb la trilogia integrada per *On s'acaba el sender* (1995), *Estigma* (1995) i *El salobre*

(1997), que inaugura una etapa de progressiu abandó del culturalisme literari i creix sobtadament una veu més despullada, radical i autèntica.

Pessoanes és directament deutora de l'obra de Fernando Pessoa, de l'estil, el to i la visió del poeta portugués admirador de la poètica naturalista de Walt Whitman, present tant en Alvaro de Campos, Ricardo Reis o Alberto Caeiro. Ponç pretén confluïr en la vida i l'obra del seu compare en una ficció epistolar que els agermana, com dos amics contemporanis, indistriablement units per l'escriure —com diu Ponç—, malgrat la distància i el temps que els separa. Ponç es despulla intel·lectualment i mostra la vessant més lírica i compromesa del seu pensament, amb la terra i la cultura. Ecologisme vital i compromís illenc d'un home íntegre en una pàtria plena de cecs, sords i muts... que haurien de veure aquesta realitat que el poeta viu «generosament» sense eixir de casa seua.

Francesc Collado

Llenguatge com un joc de vida plena

Amb aquest títol l'autor presenta l'amplitud de la seua oferta poètica. Plena d'horitzons, de vaivens, de capacitat per a capbussar-se en diferents perspectives de la vivència i reeixir amb solvència plàstica. Llibre curull de desig i reflexió vitals.

PLENAMAR

JOSEP RIBERA

IL·LUSTRACIONS DE XAVIER GALBIS

PREMI DE POESIA VICENT ANDRÉS ESTELLÉS 2003
(AJUNTAMENT DE BURJASSOT)

COL·LECCIÓ «BROMERA POESIA», 59

104 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2003

El primer que destaca d'aquest llibre és l'extensió, amb seixanta-set poemes ordenats en sis blocs, tots ells particips d'un impuls vitalista, d'unes imatges recurrents i d'una racionalitat culta i sensible. L'extensió no es deu a una incontinència de l'autor, sinó que cada una de les parts representa un completament constructiu de l'objectiu poètic que s'ha marcat. Josep Ribera (Faura, 1966) arma una poesia bellament presentada, amb bona gestió del ritme, indestriable d'un contingut que qüestiona el paper de la poesia, el sentit de la vida i els efectius espais de l'experiència. El llibre comença amb «Declaració», un sonet i una prosa per oferir-nos les claus de l'obra. Ens proposa l'exemple de Prometeu, una tasca rebel que reinvente la sacralitat de la poesia, amb capacitat d'ensomni i de viatge, amb lluita i naufragi, per tal de navegar el mar del sentits com a protagonistes. Tot seguit centra la seua disquisició a l'arrabassa-

dor poder de les passions sobre la humanitat. Ho fa dins de «Monòlegs de Prometeu», en què a la mitologia grega afegeix referències procedents de «Blade Runner». Inclou també un poema en espanyol i un altre en anglés, que completen aquests dedicats a un destí marcat per l'empenta del desig, les ànsies i la fatalitat de la nostra naturalesa. Al següent bloc, «Poemes de l'Era Quàntica», empra la física per tal de repassar la incertesa de la nostra experiència vital. Aprofundeix la reflexió sobre la naturalesa del desig: «El desig és la constant / que vincula la certesa del dolor / a la incertesa de la felicitat (i viceversa)»; a més de situar-nos en la història amb l'horror atòmic esclatat a Hiroshima i Nagasaki.

La quarta part és una sèrie de poemes breus al voltant d'«Els salts de l'equilibrista», amb dues reflexions més repassades. Entra al camp de la filosofia vitalista i a la dicotomia entre presència i absència, amb la imaginació i l'analogia com a eines d'accés a la comprensió dionisiaca. I si ací el llibre ja ha assolit un cos considerable, a «Hipòtesi de la transformació metazoica» incorpora deliciosament la seua tesi amb un argumentari transversal: «Potser la felicitat / sols es pot abastar / en el límit de l'ésser / on s'anul·la el desig: / l'animal co-

bejós / reduït al paramèci». El darrer bloc correspon doncs als corol·laris. A «Poemes de l'absència» s'assumeixen les limitacions que la vida imposa a la recerca de la felicitat, i aquest deler constant esdevé el lligam de relats mítics, teories filosòfiques i ciència.

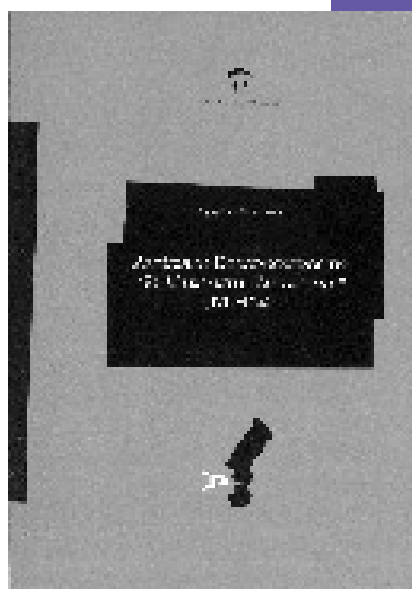
D'aquesta manera clou una obra composta amb bon ofici, acurada i detallista. Ribera aporta diversitat d'enfocaments i formes poètiques, pren el llenguatge com el camp de jocs en el que transmetre bel·leses i perplexitats de la vida humana, en què la felicitat i el dolor apareixen com a impulsos indèstriables. Aquest estudi poètic del desig ompli un llibre encisador que cal assaborir.

Eduard Ramírez

El título del presente libro suscita de forma inmediata y preliminar la doble cuestión de la naturaleza de la Ilustración y la de su presencia y acción en tierras valencianas. Sobre ambos aspectos el debate está servido y alimentado desde hace tiempo, sobre todo respecto a la primera cuestión. Pero es cierto también que ambos aspectos son naturalmente independientes pues no podemos determinar si existió una Ilustración valenciana sin un cierto concepto –aunque sea plural– de Ilustración.

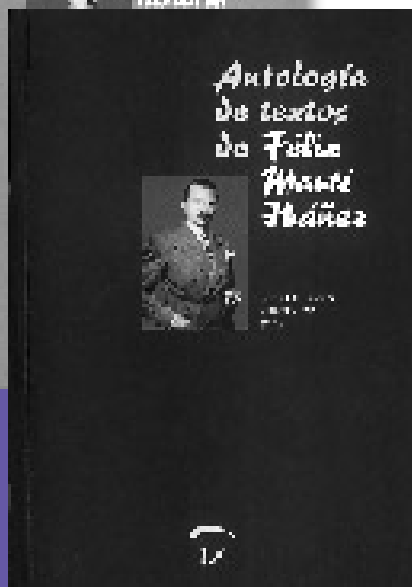
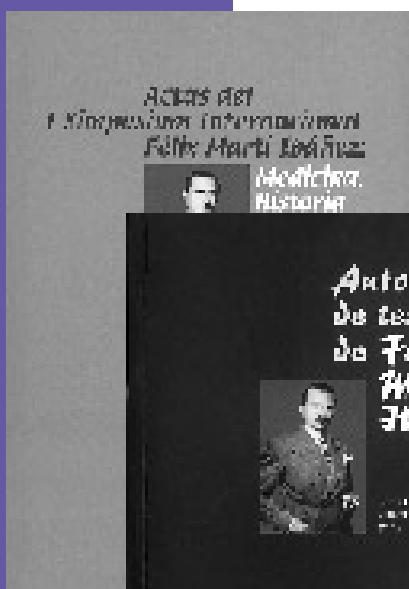
A estas alturas, 65 años después de la muerte de don Miguel de Unamuno, sorprende el continuo goteo de escritos suyos, inéditos o desconocidos, que continuamente aparecen a la luz pública. Y, sin embargo, cuando uno se acerca al estudio de su obra, lo que por otro lado no puede servir como disculpa, enseguida se percata de la magnitud de la tarea pendiente.

Biblioteca Valenciana
*Un focus cultural de la nostra
Comunitat Autònoma*

De los epistolarios que se hallan depositados en la Fundación Max Aub de Segorbe, el de Max y Tuñón de Lara ocupa un lugar de excepción. Así es por su extensión y por su contenido. Desde 1959 a 1972, año en que murió Max, mantuvieron el literato Max Aub, exiliado en México, y el historiador Manuel Tuñón de Lara, exiliado primero en París y posteriormente en Pau, el largo intercambio epistolar que ahora publica la Biblioteca Valenciana, con anotaciones y un estudio preliminar de Francisco Caudet.

En esta *Antología* se han seleccionado los escritos que representan las diversas facetas de Félix Martí Ibáñez: historiador de la medicina, psiquiatra, sexólogo, militante anarquista, reformador de la sanidad, traductor, prologuista, divulgador, viajero, autor de cuentos, novelas y de numerosos ensayos médicos, históricos y culturales. Aunque se siguen reeditando escritos de Martí Ibáñez, es la primera vez que se proporciona una visión global de su extensa obra escrita.

BATALLES PERDUDES

Joan Dolç

Revisions escèptiques i implicacions

Joan Dolç aplega un conjunt de columnes de premsa sobre esdeveniments què ens envolten. Comentaris que traspuen inconformisme i no estalvien la crítica, redactats amb perspectiva personal, pràctica i quotidiana, que entretenen amb agilitat i ofici.

Joan Dolç assoleix el seu tercer recull d'articles, després de *La pura veritat i altres mentides* i *El sentit comú i altres malentesos*. I

potser per la seua experiència acumulada comença per plantejar-nos precaució davant l'abús d'aquest gènere literari, que el du a justificar la publicació del volum què ens ocupa. D'una banda, es basa en l'impuls de rescatar uns escrits condemnats a l'oblit instantani pel mateix suport de premsa què els acull i, d'un altra, ens assegura no haver cedit a l'ànsia a l'hora de la selecció, sinó que ha esperat l'efecte del temps sobre els textos, per tal d'esbrinar quins resistien i persistien amb frescor les novetats aparenyades pels mecanismes d'interpretació de l'actualitat.

L'autor clou el llibre amb un article homònim, en el que explica: «Com supose que passa a tants d'altres, sovint em diuen il·lús, i coses pitjors, per entestar-me a escriure en valencià. Això, diuen, no sols em condemna a l'ostracisme, sinó que suposa un considerable malbaratament d'energies, per tal com l'entesament a mantenir viva aquesta llengua és, segons sembla, inútil de totes totes, allò que en diuen una batalla perduda. Qui això pensa no s'acaba d'adonar que totes les batalles són batalles perdudes: sols és qüestió de temps. O, dit d'una altra manera, d'ací cent anys tots riurem». En conjunt n'hi aplega fins a seixantacinc, publicats originalment a El punt i

BATALLES PERDUDES

JOAN DOLÇ

COL·LECCIÓ «EL TÀVEG»

168 PÀGINES

L'EIXAM EDICIONS,
TAVERNES BLANQUES, 2003

la cartellera Valencia Semanal, amb dos més provinents de Contrastes i Ara o mai, entre finals de 1997 i l'any 2000. Sense aspiracions d'especialista

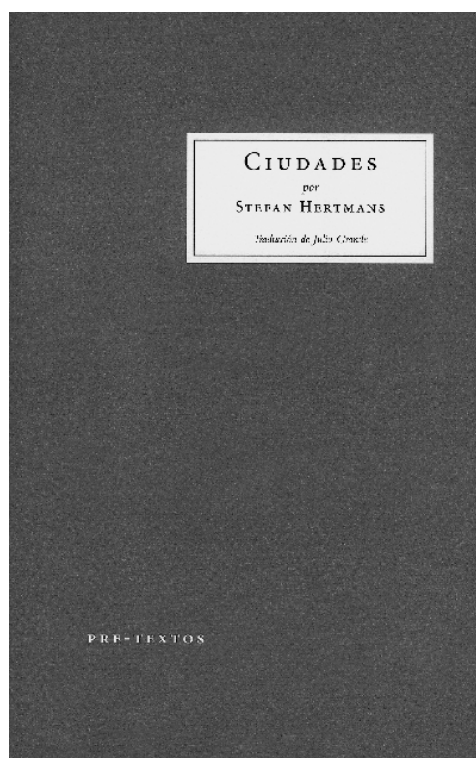
i amb un humor popular entre valencians, Dolç ens trasllada les seues opinions sobre les falles, el consumisme o les contradiccions de la nostra societat, amb caràcter càustic i gens melindrós.

La concordança que l'autor ha cercat en el recull, potser estiga relacionada amb el to emprat. Un to extravertit que embolcalla una visió fatalista sobre les coses humanes, però no des de cap talaia del mal averany, sinó des de la intimitat visceral d'aquell que no deixa d'enviscarse ni de participar en la seua realitat quotidiana. I des d'aquesta, reflexiona i comparteix raonaments d'activisme inconformista amb això que, de vegades tan eteri i d'altres físicament inevitable, és una comunitat: «Les formes d'estar al món, les maneres de ser-hi, estan perfectament reglades, i no hi ha lloc per aquell que no les fa servir. L'home és una invenció de l'home. L'home és ja, definitivament, una tautologia, una idea que es confirma i es reforça a si mateixa de manera permanent. D'ací que un xiquet comence a veure's forçat a renunciar a la part més activa, a la més viva de si mateix, per a merèixer un lloc entre aquest conjunt d'entelèquies que constitueix el món adult».

Eduard Ramírez

Gramáticas íntimas de la ciudad

Cosmópolis es una nueva colección de ensayo de la Editorial Pre-Textos. Su primer título, *Ciudades*, es un brillante ensayo filosófico escrito por Stefan Hertmans, uno de los poetas actuales más importantes en lengua neerlandesa.

CIUDADES

STEFAN HERTMANS

TRADUCCIÓ DE JULIO GRANDE

COL·LECCIÓ «COSMÓPOLIS», I

327 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2003

Literatura y territorio convergen en esta colección de ensayo y filosofía del escritor y poeta Stefan Hertmans. Relatos de viaje a lugares como Bratislava, Tübinga, Dresde, Trieste, Viena, Ámsterdam, Marsella o Sídney son la razón de existir de estos brillantes textos arropados con el saber seguro y erudito de su autor. En estas páginas de carácter ensayístico lo poético y lo sensual se cueñan y la ciudad, como espacio destacado de la comunicación humana, recupera su corporeidad. Todo en este territorio es además susceptible de ser observado por un espíritu crítico y distante que registre la importancia de lo que aquí está teniendo lugar. Tal como dice el propio Hertmans, «la ciudad es la pasarela del hombre contemporáneo, el lugar donde toma conciencia de un montón de cosas que deben someterse al análisis despiadado de las miradas circundantes». La escritura de *Ciudades* es ante todo un ejercicio muy personal de su autor.

El relato del viaje es para este escritor flamenco una metáfora para entender la experiencia del contemporáneo. Resucitar al otro donde ya no existe y convertir la propia vivencia en narración, son dos recursos que utiliza el autor para acceder a la cualidad de la experiencia moderna urbana. Las ciudades que recorre Hertmans ya han sido inventadas por la literatura. No es casualidad que el escritor se deje seducir por ese espejo del otro y repita itinerarios, reales o imaginados, de autores como Joyce, Kafka, Jelinek, Hölderlin, Rilke, Mulisch, Svevo y Saba, que, entre otros, han escrito desde la perspectiva de la ciudad. Esta simbiosis entre la mirada propia y la ajena da como resultado un texto de una calidad admirable. Hay en *Ciudades* historias sobre una ciudad aniquilada, una ciudad marginal, una ciudad paraíso, una ciudad puerto, una ciudad cuerpo y una ciudad sin rostro, así hasta llegar a una ciudad invisible que es Gante, el hogar del escritor. Y en cada uno de estos territorios concretos el escritor se inventa como alguien que busca un lugar en el mundo. Su mirada puede ser también una ficción, pero definitivamente es la que secreta el sentido que une todos estos territorios, porque el hombre escritor ya no quiere ser indi-

ferente a su propia subjetividad y es su propia geografía personal la que impregna a su experiencia y a la de los otros de sentimiento vital.

Hertmans es un observador minucioso que llena ese marco teórico con el que intenta entender racionalmente la moderna identidad urbana con su propia experiencia física. Su preocupación es generar un compromiso filosófico con la realidad recuperando el sentido que protege a ese territorio del contemporáneo que es la ciudad. El respeto de Hertmans por lo que la ciudad es y por lo que en ésta tiene lugar provee a esta obra de una perspectiva nueva y abierta. Definitivamente, *Ciudades* es un texto espléndido.

Teresa Villarroya

Una lectura de Rimbaud

La Institució Alfons el Magnànim de la Diputació de València acaba de dar a luz el último libro de Jaime B. Rosa, un singular estudio sobre la vida y la obra del poeta Arthur Rimbaud. Una lectura ágil y una visión original son las claves de esta obra.

CREACIÓN Y DESTRUCCIÓN EN
LA VIDA Y OBRA DE RIMBAUD

JAIME B. ROSA

COL·LECCIÓ «DEBATS», 16

122 PÀGINES

INSTITUCIÓ ALFONS EL MAGNÀNIM, VALÈNCIA, 2003

A casi ciento cincuenta años de su nacimiento, y sosteniendo gran parte de la tradición poética contemporánea sobre sus espaldas, el poeta francés Arthur Rimbaud (1854 - 1891) sigue dando mucho que hablar. Muestra de ello es *Creación y destrucción en la vida y obra de Rimbaud* (Col.lecció Debats, Valencia, 104 Págs.), último libro del poeta, novelista y ensayista valenciano Jaime B. Rosa, en el que éste analiza ciertos pasajes de la vida de aquel excepcional creador, a la luz de sus obras más reveladoras.

«Sabía perfectamente que el orden acentúa las desigualdades sociales, que la seguridad adormece y que en estas circunstancias la paz no conduce sino a la catástrofe. Sólo la ambición cambia la vida y su poesía será testimonio de ello». Frases como ésta, en las que el entusiasmo y la admiración se fusionan en una lectura muy particular, pueblan el libro desde sus primeras páginas hasta el final. Son el resultado no tanto de la erudición como de la comunión ideológica y estética que existe entre el poeta comentarista y el poeta comentado. Y es que el trabajo de Rosa debe ser entendido, antes que nada, como una suerte de explicación del propio Rosa, de su manera de entender y de vivir la poesía, y de hacerlo a través

de la obra de uno de sus mayores referentes literarios: Arthur Rimbaud.

El libro se estructura en seis capítulos y aborda los años de mayor actividad creadora de Rimbaud, que van desde 1871 hasta 1874, cuando el poeta francés decide abandonar la lírica para dedicarse al tráfico de armas y al comercio de marfil. Cuáles son los motivos de ese cambio brusco y repentino en la vida de uno de los mayores poetas del siglo XIX, es algo que varios estudiosos intentaron pero no pudieron descifrar. Y Jaime B. Rosa no es, ciertamente, la excepción. «Todo es profundamente contradictorio en la vida, en la obra y hasta en la sociedad de la época de Rimbaud», nos explica el autor, quien agrega que el propósito de su trabajo es «definir dichas contradicciones y ver en qué medida eran auténticas generadoras de fuerza motriz creadora», una pretensión que excede los alcances de la obra. Pese a ello, el libro se muestra como una guía amena para seguir la evolución artística e intelectual de Rimbaud en sus años de mayor fiebre creadora. Es por ello que resulta útil tanto para los seguidores de ese genial «poeta maldito» como para quienes deseen acercarse a la obra poética y ensayística de Jaime B. Rosa, uno de sus actuales herederos en tierras valencianas.

Lucas Rodrigo

El full de ruta del nacionalisme català

Partint de la premissa que el ciutadà d'avui viu immers en un procés d'individualització social, Vives aposta per una concepció ideològica del catalanisme que ens il·lusiona de formar part d'una comunitat nacional: el full de ruta del nacionalisme català.

EL NACIONALISME QUE VE

ANTONI VIVES

XXXII PREMI OCTUBRE D'ASSAIG JOAN FUSTER

COL·LECCIÓ «LA UNITAT», 183

154 PÀGINES

EDITORIAL 3 i 4, VALÈNCIA, 2003

El canvi de segle no ha passat debades per al nacionalisme català. Com a mínim, des del vessant teòric, les aportacions d'aquests darrers anys sobre l'articulació nacional de Catalunya són ben interessants. Des de Xavier Rubert de Ventós a Vicent Partal, qui més no ha dit la seua sobre els vertiginosos esdeveniment polítics i socials del nostre món. Tan distants unes d'altres com el perfil ideològic dels seus autors, però amb la idea compartida que Catalunya ha de ser alguna cosa més que una autonomia espanyola.

El nacionalisme que ve és una aportació més en aquest sentit. I té el mèrit de no ser una proposta partidista –malgrat que Vives ha estat secretari del Govern de la Generalitat de Catalunya en la passada legislatura–, sinó un pla ideològic per a dur a terme pel conjunt de persones que tenen en comú els ideals de «justícia social, patriotisme republicà i assoliment de les llibertats nacionals a tota la nació».

Aquest és el perfil a qui va adreçat el full de ruta que proposa Vives. El nacionalisme català ha de conjuminar el front cívic amb el polític per tal d'assolir aquests objectius i ha d'aprofitar el fenomen de la individualització social –premissa de partida de les seues reflexions– per tal d'oferir una alternati-

va moderna i integradora on el ciutadà s'identifique.

A partir de l'anàlisi de la realitat que Vives pot observar tant als carrers de Barcelona com en els grans fòrums de debat i decisió i de les iniciatives socials, econòmiques i polítiques que s'esdevenen al llarg de la geografia catalana, l'autor planteja el «full de ruta» que el nacionalisme català del segle XXI s'ha de marcar si vol reeixir. La seua és una aposta global i a llarg termini i que no només implica el territori del Principat de Catalunya, sinó que engloba el País Valencià i les Illes Balears, adaptant-se a cada territori d'acord amb la realitat política i el nivell de compromís cívic en cada moment. En aquest sentit, Antoni Vives és un polític convencional atípic: és un dels pocs nacionalistes del Principat que ha hostatjat un càrrec institucional important i que es creu els Països Catalans com a entitat nacional que cal recuperar.

Independentment que hom estiga d'acord amb la proposta estratègica de Vives, cal reconèixer l'honestedat i la humilitat que desprén en cada reflexió i en cada plantejament polític, fruit d'una vertadera voluntat transformadora de la societat catalana del segle XXI.

Marc Candela

Converses i experiments filosòfics

El llibre *Experimentos con uno mismo* és fruit de la conversa que tingué lloc entre Peter Sloterdijk i Carlos Oliveira en setembre de 1994; l'anàlisi de l'actualitat i de la possible diagnosi de les patografies són els objectius que volen dur a terme.

EXPERIMENTOS CON UN MISMO
UNA CONVERSACIÓN CON CARLOS OLIVEIRA

PETER SLOTERDIJK

PRÓLEG, TRADUCCIÓN I NOTES DE GERMÁN CANO

179 PÁGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2003

Experimentos con uno mismo. Una conversación con Carlos Oliveira publicat per l'editorial Pre-textos aquest darrer any és una transcripció revisada d'una conversa mantinguda en setembre de 1994 a Múnic entre el cèlebre i polèmic pensador alemany Peter Sloterdijk –nascut en 1947– i l'estudiant de filosofia Carlos Oliveira –nascut a Vigo en 1962.

És Germán Cano qui ha possibilitat la traducció al castellà de l'obra, a més de introduir-la. De fet la introducció reprodueix l'estructura del llibre i ens transmet l'esperit del seu contingut. Ja en les primeres línies de la introducció Germán Cano retrata en negatiu a Sloterdijk i ens avança la imatge de una figura i d'un pensament difícil d'encasellar: «demasiado insolente y mediático para los resentimientos académicos, pero a la vez demasiado heideggeriano y orientalista para engrosar las filas de la teoría crítica más melancólica; dema-

siado metafísico para deconstructivistas sofisticados, pero demasiado neopagano para los adalides de la teoría comunicativa; demasiado reaccionario y esotérico para los viejos izquierdistas, pero demasiado plebeyo y poco estoico para los aristócratas del dolor...».

La conversa entre Sloterdijk i Oliveira, més que d'una exposició vertical del mestre cap a l'alumne, naix d'una inquietud comuna: tant l'un com l'altre reconeixen la seua condició de «malalts». Allò significa, tot seguint la terminologia nietscheana, que hom no pot fer un diagnòstic de les malalties del seu temps sense ser-ne un malalt. En paraules de Carles Oliveira: «(...) el éxito de nuestra conversación dependerá de si hurtamos en esa herida que significa ser contemporáneos de nuestra época. Abordaremos temas muy diversos, pero espero que lleguemos a aclarar en qué medida todos ellos contribuyen a un mismo experimento: el de realizar un diagnóstico de la época y de sus patologías. Con la limitación de tratar de conseguir esto en un único diálogo, cifraremos el objetivo de este experimento en la comprensión de la sensibilidad contemporánea occidental desde el punto de vista conceptual». Així doncs la vida i el pensament del filòsof alemany recorre les línies del text: maig del 68,

comunes, viatges a la Índia, l'experiència de la paternitat o les suposades complicitats gnòstiques amb Win Wenders, Peter Handke i Botto Strauss. També s'esmenten qüestions exposades en altres llibres, així com s'anuncia el naixement (en aquell moment) d'un nou projecte: la trilogia «Esferas» (ja traduït el primer volum al castellà).

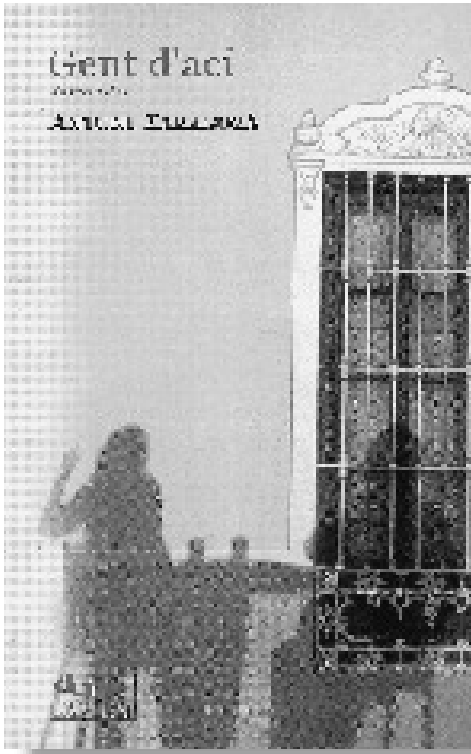
El text *Experimentos con uno mismo*, tot i tractar-se de una conversa, no deixa d'èsser dens i difícil. A més a més, tant Sloterdijk com Oliveira tendeixen a utilitzar frases hiperbòliques i a una especulació conceptualista, que resulta un tant difusa, sovint al·lusiva o sense referències concretes a pensadors, teories o fets que poguen recolzar-lo. Encara que potser els lectors habituals de Sloterdijk s'hi troben com a casa

Nieves Avilés

Sense corfa

Aquest llibre retrata, d'una manera volgudament subjectiva, tretze personatges de la cultura del nostre país: Josep Lozano, Paco Muñoz, Ferran Cremades, M. Jesús Bolta, Ferrer Pastor, Enric Valor, Manuel Ardit, Aracil, Hernández i Xulvi, Rafael Escobar, Josep Porcar, Mercè Viana i Josep Piera.

GENT D'ACÍ. ENTREVISTES

ANTONI ZARAGOZA

COL·LECCIÓ «BÀSICA», 3

114 PÀGINES

EDITORIAL DENES, PAIPORTA, VALÈNCIA

A l'entrevista convencional, la de consum setmanal dels magazines dels diaris o la dels cinc minuts de ràdio en directe, l'entrevistat malda per resumir en pocs paràgrafs la feina dels dos darrers anys, que s'ha traduït en un llibre, un disc o un estudi d'investigació determinat. Si té sort, l'entrevistat toparà amb una periodista que es preocupa per la seua feina, que ha tret punta a aquell darrer treball, i que, per tant, fa preguntes interessants o, si més no, assenyades. Si el personatge no té sort, ensopegarà amb algú que ni tan sols haurà passat de la dedicatòria del llibre, i el resultat final de l'entrevista serà aquell qüestionari llardós intercanviable amb qualsevol altre qüestionari semblant, d'algú semblant, del món de la cultura.

L'entrevista convencional no apareix en aquest llibre. De les converses –que van tenir lloc als anys noranta– d'Antoni

Zaragozà amb els personatges que va triar, no sempre en sorgeix la part més coneguda d'aquella persona, ni tan sols una justificació o defensa aferrissada del treball pel qual són coneguts entre la gent. A voltes, bastant sovint, hi descobrim una persona apassionada per molts àmbits de la cultura, que estima el país i que en fa una raó de vida, quasi una religió, en diríem, i això el dignifica, alhora que ens dignifica a tots plegats, començant pel mateix entrevistador. Zaragozà s'acosta als seus interlocutors, com dèiem en començar, amb una volguda subjectivitat que no amaga: cada personatge li mereix una reverència i un respecte que esdevenen una conversa amable, tan bon punt l'autor travessa el llinard d'aquells paisatges, d'aquells despatxos darrere dels quals s'amaguen la gent treballadora de la cultura del nostre país. Zaragozà ha triat, no se'ns amaga, grans conversadors, gent amb inquietuds, i, només per això, per aquest fet quasi anecdòtic, ja paga la pena de fer-li una ullada al volum que publica Denes. Més enllà de la novel·la concreta que han escrit, o del paper que han tingut en una època determinada del país, els entrevistats pertinen els serrells esfilagarsats dels temes que ens preocupen, encara, a molts de nosaltres, com ara la construcció del país, les

raons de la literatura, l'anàlisi del passat recent o la reflexió lingüística.

El millor de les entrevistes, quan es publiquen en un volum i hi ha un treball de tria pel mig, és que en desapareix la corfa i hi queda només l'aliment digerible, la matèria grisa del nostre imaginari col·lectiu. En triar el format curt i un nombre d'entrevistes bastant elevat (tretze personatges), Denes aconseguix fer d'aquest volum un referent on anar a trobar l'Enric Valor més essencial, el Piera més entusiasta, el Paco Muñoz més sincer. Un entreteniment saludable i un *tebeo* per a lletraferits, en el sentit fusterià de la paraula.

Maite Insa

Fer de Catalunya un poble normal

Una visió de conjunt de la historiografia catalana contemporània, que agafa com a fil conductor la trajectòria vital de Ferran Soldevila. Un període en què, segons l'autor, la disciplina històrica s'ha fet servir com a eina de reconstrucció nacional.

HISTÒRIA I RECONSTRUCCIÓ NACIONAL
LA HISTORIOGRAFIA CATALANA A L'ÈPOCA DE
FERRAN SOLDEVILA (1894-1971)

ENRIC PUJOL

COL·LECCIÓ «RECERCA I PENSAMENT», 18

367 PÀGINES

EDITORIAL AFRERS, CATARROJA, 2003

Al segle XIX, a Catalunya s'havia iniciat un procés de recuperació cultural i nacional amb el moviment conegut com la Renaixença –un moviment que, per a molts autors, després de passar per fases de major o menor embranzida, arriba fins als nostres dies, en què encara continuem *renaixent*. Així, allò que havia començat amb el Romanticisme i la seua mirada al passat històric, i havia anat adquirint diferents formes culturals -literàries, sobretot-, havia acabat quallant en un ideari de caire polític, de reivindicació nacional, que havia tingut la màxima expressió primer amb la Mancomunitat i després –i sobretot– amb la Generalitat republicana, dos moments en què la institucionalització d'aquest ideari el fa més present. Bona part d'aquest període històric, fonamental per tal d'explicar la construcció de la nostra contemporaneïtat, discorre de manera paral·lela a la trajectòria vital de Ferran Soldevila (Barcelona

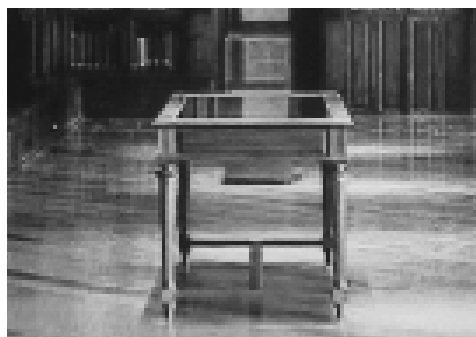

1894-1971), la producció històrica del qual respon a aquell propòsit de «reconstrucció nacional» a què fa referència el títol del present volum. Perquè Soldevila, el lema personal del qual era «fer de Catalunya un poble normal», va ser un dels màxims exponents, si bé no l'únic, a l'hora d'entendre la historiografia com una eina fonamental per tal d'aconseguir aquesta normalització. De fet, una de les obres cabdals de l'autor serà una *Història de Catalunya*, publicada inicialment en tres volums entre 1934 i 1935, de la qual Fuster va afirmar que era «la millor visió de conjunt del passat català que s'hagi escrit».

Per això, l'objectiu d'aquest treball d'Enric Pujol –que parteix de la base de la tesi doctoral de l'autor– és doble: per un costat, oferir una visió de conjunt de la historiografia catalana durant el període esmentat, fent-ne el retrat intel·lectual de les principals figures; per un altre, resseguir la trajectòria vital i professional de Soldevila, en paraules de Pujol «un dels principals historiadors de la contemporaneïtat catalana». I el fet d'emprar la figura de Soldevila com a fil conductor d'aquest recorregut presenta, a més, el valor afegit de tractar-se d'un autor que, a banda d'una llarga trajectòria vital que recorre uns anys decisius, va estar sempre obert a

les noves influències que anaven apareixent en cada moment, fins al punt que una cronologia de la seua producció històrica coincideix en bona mesura amb la cronologia de l'evolució de la historiografia i de la cultura catalana contemporània. Combinant aquestes dues línies, doncs, l'obra de Pujol esdevé una completa i rigorosa visió de conjunt de la història de la nostra historiografia, de com ha evolucionat la disciplina i de quins han estat els factors històrics que hi han influït. Un treball per a reflexionar sobre la funció que com a ciència té la història.

Pere Calonge

Crònica autobiogràfica d'una formació intel·lectual

En qualsevol biografia s'esdevenen infinitat de petites vicissituds determinants que basteixen a poc a poc la personalitat i el tarannà de qui les protagonitza. Amb aquestes memòries, Josep M. Costa (Pedreguer, 1934) ha volgut fer un rigorós recompte d'aquelles que major empremta li han deixat.

IMATGES DEL MEU MÓN

JOSEP M. COSTA I COSTA

COL·LECCIÓ «MIRATGES», 16

254 PÀGINES

EDICIONS DEL BULLENT, PICANYA, 2003

Tot exercici d'evocació del temps viscut pot optar entre dos camins divergents: prendre els records com allò perdut o percebre'ls com allò guanyat. En el primer cas, hom s'aboca a un to elegíac que es desespera davant la fugacitat de l'existència i la dolorosa lleugeresa dels moments de felicitat; la pròpia biografia esdevé una successió inaprehensible d'instants transcendits i, la literatura suscitada, una amarga constatació de la derrota. En el segon, per contra, hom alfarrassa serenament havers i deutes, ordena minuciosament la memòria per fer-se entenedor a un mateix i acaba peritant favorablement el seu itinerari existencial; i no sempre des d'una sospitosa auto-complaença. És el cas de Josep M. Costa (Pedreguer, 1934) qui, en aquesta mena de memòries culturals, avalua i pondera detalladament tot el llarg procés de la seua formació intel·lectual i moral. Membre d'una nissaga il·lustrada arrelada a la terra —és fill d'un metge rural—, Costa esdevé el prototip d'allò que podíem anomenar «intel·lectual de comarques», fruit, alhora, de la tradició familiar, l'empremta d'una educació elitista i una conjuntura política propícia a la reacció. I heus aquí la gran aportació d'*Imatges del meu món*: ens permet copsar com es forja una personalitat intel·lectual, una sensibi-

litat estètica y una consciència civil. L'autor estructura la seua narració en dues parts: la primera, utilitza tres espais —«espais de la memòria» en diu— per articular la remembrança del seu aprenentatge: el cinema del poble, que el fornirà amb una mitologia íntima de marcat caire romàntic; el menjador de casa, on s'iniciarà en la lectura de la mà de sa mare i al voltant del qual es desenvoluparan els esdeveniments familiars més importants; i les aules dels diversos centres educatius on estudià que completaran la formació del seu capteniment obert i cosmopolita.

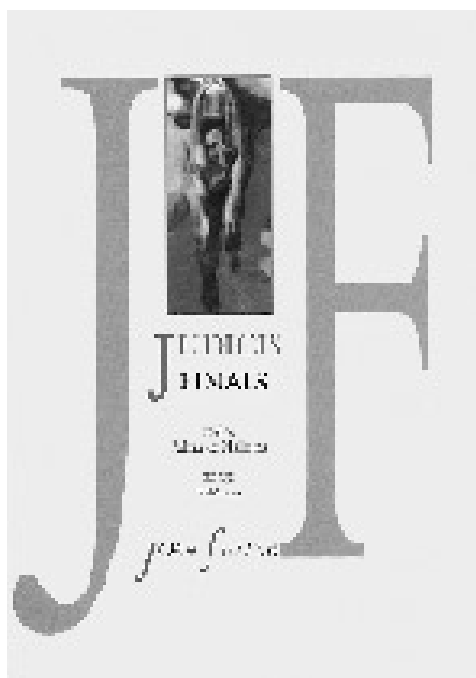
La segona part, titulada «el temps de la memòria», glossa el que Costa anomena «tres moments feèrics i un moment estelar»: tres episodis de fascinació que marcaren per sempre els seus gustos artístics i el ritus iniciàtic de presa de consciència nacional esdevingut durant l'acte de celebració del V centenari de la mort d'Ausias Marc.

Finalment, «els fruits delitosos del temps» esdevé un balanç de les lectures —còmics i literatura— i pel·lícules que més petja han deixat en la seua personalitat i serveix per tancar, amb un envejable equilibri i harmonia interior, aquest amable autoescrutini saldat amb uns beneficis tan inefables com evidents.

Josep Vicent Frechina

Un llibret doble

Aquesta nova edició dels *Judicis finals* de Joan Fuster té un interès particular. A més de tornar a posar en circulació el primer recull fusterià d'aforismes, inclou una doble i bella col·laboració de Josep Palacios. Primer com a dissenyador material, en què es revela, com sempre, un artesà imaginatiu i engassat i, segon, com a autor del prefaci, un llarg text, fabricat, també, artesanament.

JUDICIS FINALS

JOAN FUSTER

JOSEP PALACIOS, ED.

121 PÀGINES

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA, VALÈNCIA, 2003

Judicis finals és el nucli originari de tota l'aforística de Joan Fuster. Ho és no sols perquè constitueix cronològicament la primera fornada d'una producció que mai no cessaria al llarg de la seua vida, sinó perquè n'és una mostra paradigmàtica, una forma personal, ja madura i acabada, un –el– motlle dels aforismes posteriors. Aquest llibre era un cristall de la seua personalitat, un brillant autoretrat intel·lectual i moral en què es mirava i el pot mirar –i admirar– el lector.

Fuster fa referència a aquella observació de Josep Pla segons la qual els *Judicis finals* eren «com una mena d'acomiadament, de liquidació d'existències o d'esplai alliberador, situat en la frontera de la meua joventut». Els editors del primer volum de l'*Obra Completa* de Joan Fuster, hi veuen una mena de «frontera», no tant un trencament respecte de

la seua obra poètica, com una transició entre aquesta i l'assaig. «Els aforismes –diuen– eren un dels camins possibles que obria la poesia. Una continuació bastant lògica, per la concentració tècnica i efectista, per la contorsió sintàctica, pel suggeriment enginyós». I afegeixen: «al capdavall, l'aforisme, de la mateixa manera que és un pont de la poesia, ho és també cap a l'assaig. Si no ho és ja, d'assaig». *Judicis finals* constitueix ja, de fet, una formulació *in nuce* de l'orientació assagística, inquisitiva de Joan Fuster.

No deixa de ser significatiu que aquest primer recull d'aforismes haja passat per una llarga i diversa peripècia editorial. Fuster començà a publicar-ne alguns el 1951, a *La Nostra Revista*, de Mèxic, i a *Pont Blau*, i juntament amb altres nous aparegueren, ja amb el títol de *Judicis finals*, a la Biblioteca «Raixa», de Mallorca, el 1960. Vuit anys més tard, tornarien a sortir, juntament amb un altre aplec, «Proposicions deshonestes», en el volum *Consells, proverbis i insolències*. Ara, a més de la publicació esmentada de l'*Obra Completa* els *Judicis finals* tornen a sortir, en volum independent, en una magnífica edició de la Universitat de València, concretament de la Càtedra de Joan Fuster.

Aquesta insistència respon, per una raó o altra, al lligam especial que sentia l'es-

criptor de Sueca per aquest recull, malgrat que anys més tard declararia que no es veia capaç de subscriure molts dels «judicis» inclosos en els *Finals*. Si repassem la correspondència amb Aina Moll i Francesc de B. Moll, a propòsit de la publicació del recull, es pot confirmar com ell mateix hi estava particularment interessat. «Jo estic –escriu a Francesc de B. Moll– estúpidament il·lusionat en aquest llibret». I per això es preocupa ara i adés per saber si l'editarien o no, i per defensar alguns aforismes que semblaven als seus corresponents massa »desorbitats»...

L'edició que ara comentem té un valor afegit. A més de ser una típica manufactura de Josep Palacios, inclou un llarg text seu que fa de pròleg, tot i que, com passa amb els escrits que ha publicat, té una autonomia pròpia. Disseny i escriptura fan un tot dins l'estil que el caracteritza.

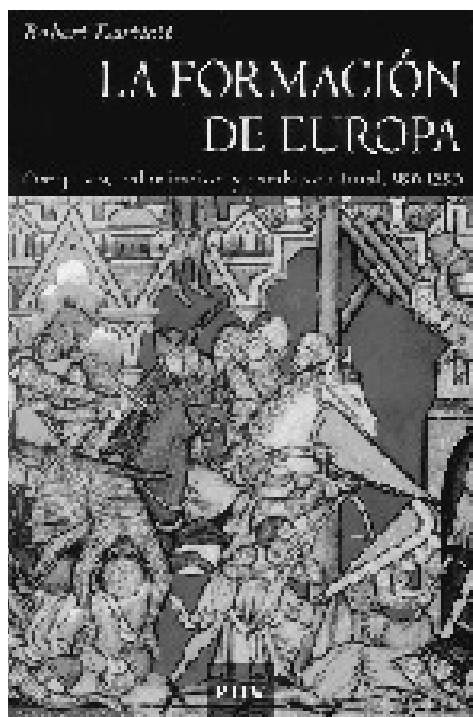
Aquest volum és, doncs, un doble llibre d'un punyent contrast: entre tots dos, però amb un fil secret que els uneix.

Josep Iborra

Els bolquers d'Europa

Una defensa de la tesi del naixement de la identitat europea a partir dels processos d'expansió territorial entre els s. XI i XIV, «colonialisme medieval» dut a terme pels cavallers i les noves monarquies, amb cobertura ideològica de l'Església.

LA FORMACIÓN DE EUROPA. CONQUISTA,
COLONIZACIÓN Y CAMBIO CULTURAL, 950-1350

ROBERT BARTLETT

TRADUCCIÓ D'ANA RODRÍGUEZ LÓPEZ

469 PÀGINES

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA/UNIVERSIDAD DE GRANADA, 2003

Al s. XI Europa ha tocat fons i comença una nova embranzida que no s'aturarà fins a la crisi del s. XIV. Europa naix ara, segons Bartlett. Una nova articulació homogènia que genera una classe dominant abocada a la guerra, els nous estats medievals i un conjunt d'institucions que arriben fins ara: les monarquies, els ordes religiosos, les ciutats, i amb elles el treball especialitzat, el comerç, les universitats, els parlaments, el dret territorial... Un procés superador de l'anterior varietat carolíngia, que uniformitzarà Europa. Hi naixen nacions, definides per la seua etnicitat lingüística, però amb una superestructura internacional, el cristianisme romà, amb el llatí com a llengua comuna.

Cohesió i, alhora, expansió: un nucli central germànic i llatí, bàsicament carolingi, fa recular les fronteres exteriors: al nord i a l'est, contra els pagans, evidentment inferiors però als quals cap convertir; i al sud l'islam, enemic igual, contra qui no cap sinó la victòria militar i la creació de regnes colonials: el cas valencià en seria paradigmàtic. Més encara, l'Europa medieval es creu destinada a convertir els salvatges i destruir l'islam, un somni premonitori del futur colonialisme. Els europeus són cristians, diu Bartlett, i l'altre és el no cristià. Absorvir-lo o destruir-lo forma part de la llui-

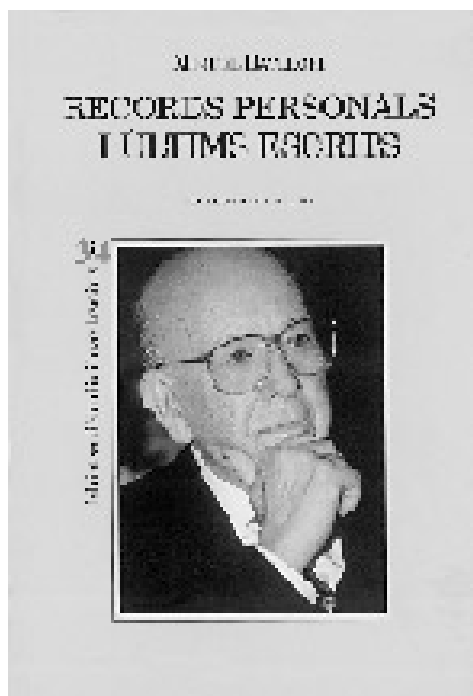
ta moral entre el bé i el mal: unitat i homogeneïtat a costa del genocidi dels perdedors i la marginació de les minories. Participa del renovat interès actual en la història militar i de la tecnologia bèl·lica, temes negligits fins fa uns anys. Però no empra el concepte de feudalitat, desenvolupat per Duby i Bois: ni sistema, ni revolució feudal; els cavallers plenomedievals són ambigus «aristòcrates». També ignora, sorprenentment, l'expansió uniformitzadora dels arts romànic i gòtic, una fase del qual és precisament dita «internacional».

Bartlett anomena, anacrònicament i teològica, les realitats polítiques i territorials medievals segons els estats actuals; és forçat denominar «espanyols» a la host de Jaume I, per exemple. No és una mera qüestió de llenguatge: la catalanitat de la conquesta de València s'hi dilueix en una obsoleta «reconquesta» hispànica, de la qual elimina completament Portugal. Actualitza rotundament la tesi de l'origen carolingi i cristià d'Europa, tesi reduccionista si no es matisa: hi ha més elements en la configuració; els vençuts i els marginats, els celtes i els eslaus, l'islam andalusí o sicilià, els jueus, no foren, no són membres fundacionals d'Europa?

Albert Toldrà

La cloenda d'una gran obra

Records personals i últims escrits és el llibre que clou l'Obra Completa de Miquel Batllori, editada en dèneu luxosos volums per l'editorial Tres i Quatre. Aquest darrer volum aplega les memòries d'infantesa i un seguit de testimoniatges autobiogràfics.

RECORDS PERSONALS I ÚLTIMS ESCRITS,
DE MIQUEL BATLLORI

OBRA COMPLETA, VOL. XIX.

EULÀLIA DURAN I JOSEP SOLERVICENS, ED.

685 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2003

Heus ací el final d'una aventura singular en el panorama de les nostres lletres. Amb el volum XIX, revisat pel propi autor uns dies abans de morir, es posa el punt final de l'obra d'un home, Miquel Batllori, que ha estat qualificat com un dels darrers humanistes, tant per la solidesa de la seua formació com per la vastedad d'interessos de la seua obra.

En els divuit volums anteriors han desfilat els ítems ja ben coneguts d'aquest corpus immens: els estudis sobre l'Edat Mitjana (volum I), Ramon Llull i la seua influència en el pensament europeu (volum II), Arnau de Vilanova (volum III), la família Borja (volum IV –i cal recordar ací que Batllori fou un dels primers a ocupar-se'n des de la nostra cultura), l'humanisme i les reformes religioses del XVI (volums V i VI), Baltasar Gracián i el Barroc (volum VII), els jesuïtes a l'Edat Moderna (volum VIII), la Il·lustració i el pensament del segle XVIII (volum IX), la cultura dels jesuïtes exiliats a Itàlia al segle XVIII (volums X-XIII), la independència llatinoamericana i el paper que hi tingueren els jesuïtes (volums XIV i XV), la cultura dels segles XIX i XX (volums XVI-XVII) i les relacions Església-Estat durant la Segona República Espanyola (volum XVIII). En el volum que ara clou l'Obra Completa destaca una primera part, titulada «Re-

cords de quasi un segle», on el jesuïta ofereix un relat autobiogràfic transcrit per Cristina Gatell i Glòria Soler. Al capdavall, la seua vida té els suficients contrastos com per a resultar d'interés: de la infància dins una família burgesa barcelonina al drama de la guerra, de l'exili mallorquí a l'experiència romana, aquest particular *iter italicum* a què es refereixen Gatell i Soler en el pròleg d'aquest tom.

En l'apartat d'«Últims escrits» s'apleguen alguns dels temes que han destacat en la seua obra, i que no podien faltar com a darreres preocupacions d'una carrera excepcional: la història de la Corona d'Aragó, la fundació del Col·legi Romà o l'obra del jesuïta Baltasar Gracián (l'autor, juntament amb Erasme, Llull i Arnau de Vilanova, de qui s'ha sentit més a prop en el transcurs de les seues investigacions).

En l'apartat de curiositats, consignar ací la transcripció de l'entrevista que li van realitzar Ramon Barnils, Quim Monzó i Jordi Vendrell per al programa de Catalunya Ràdio «El lloro, el morro, el mico i el senyor de Puerto Rico» (28-5-85), on l'especial ironia de Miquel Batllori no desentona enmig de la truculència humorística desfermada pels entrevistadors.

Victor Cotlliure

Un altre món és possible

Immanuel Wallerstein, unes de les veus més rellevants dels fòrums socials mundials, raona en *Utopística* les línies a seguir per construir un futur creïblement millor i històricament possible.

UTOPÍSTICA. LES OPCIONS HISTÒRIQUES DEL SEGLE XXI

IMMANUEL WALLERSTEIN

TRADUCCIÓ DE GUSTAU MUÑOZ VEIGA

COL·LECCIÓ «ASSAIG», 7

106 PÀGINES

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA, 2003

Utopística. Les opcions històriques del segle XXI és una versió revisada per Immanuel Wallerstein de les Conferències que Sir Douglas Robb pronuncià a la Universitat d'Auckland, Nova Zelanda, els dies 16, 22 i 23 d'octubre de 1997. Publicades en anglès i traduïdes al castellà en 1998, és enguany quan podem llegir-les en català gràcies a la publicació de la Universitat de València i a la traducció de Gustau Muñoz Veiga.

Wallerstein titula el llibre «Utopística» amb la intenció de recuperar allò que té de positiva la paraula utopia; així doncs, al començament del text podem llegir: «la utopística és la ponderació seriosa de les alternatives històriques, un exercici de la nostra capacitat de judici pel que fa a la racionalitat material de possibles sistemes històrics alternatius. És l'avaluació serena, racional i realista dels sistemes socials humans, dels constrenyiments a què poden trobar-se sotmesos aquests sistemes i de les zones obertes a la creativitat humana. No pas la faç d'un futur perfecte (i inevitable), sinó la faç d'un futur alternatiu, creïblement millor i històricament possible (però incert)».

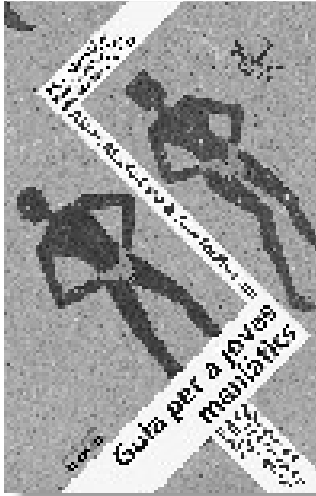
Al llarg de la reflexió recupera conceptes claus del seu pensament, possiblement familiars per als lectors de Wallerstein, però introductoris per a qui vulga apro-

par-se a una de les veus més rellevants dels fòrums socials mundials.

El sistema capitalista, que ell anomena *sistema-món*, existeix des del segle XVI. Gradualment aquesta *economia-món capitalista* s'ha estès per cada racó del planeta; els estats que hi ha al si d'aquest sistema són institucions del mateix sistema i, doncs, tant se val quines siguin les seues formes particulars, perquè totes responen a la primacia d'aquesta pulsó capitalista. Wallerstein argumenta, que el fet que tots els sistemes històrics anteriors hagen estat desiguals i no democràtics no contitueix cap argument que impedisca albirar la possibilitat d'un altre que fos relativament democràtic, igualitari i no capitalista. És aquí on exposa les alternatives en aquest temps de transició que estem vivint: «aquesta anàlisi no és optimista ni pessimista, en el sentit que no faig cap previsió –ni puc fer-la– sobre si el resultat serà millor o pitjor. És, tanmateix, realista en el sentit que vol promoure el debat sobre el tipus d'estructura que ens podria convenir realment i sobre el tipus d'estratègia, o d'estratègies, que podrien acostar-nos-hi».

Nieves Avilés

GUIA PER A JOVES MANIÀTICS

AIDAN MACFARLANE I ANN MCPHERSON

TRADUCCIÓ DE JOSEP FRANCO MARTÍNEZ

COL·LECCIÓ «EL NORD», 1, 228 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2003

Torna el jove maniàtic

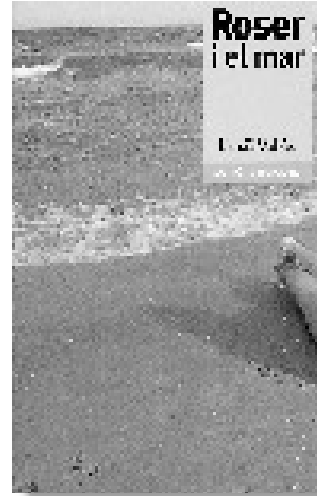
Pel títol del llibre i coneixent els autors del best-seller *Diari d'un jove maniàtic*, al lector no li costarà gaire fer-se una idea del contingut del llibre, rubricat amb el subtítol *Tot el que volies saber sobre el teu cos, el sexe i la vida*.

Organitzat amb el recurs àgil de pregunta-resposta, els joves plantegen directament als autors –metges experts en infància i adolescència– tots els aspectes que més els neguitegen: des de la grandària dels penis o la dels pits fins a situacions repugnants com les agressions sexuals a joves per part d'adults.

A banda d'informar i d'assessorar sobre tot allò relacionat amb la vida de l'adolescent també anima el jove a superar el pudor a l'hora de parlar d'aquests temes amb els adults –pares, professors o metges– o a visitar oficines o centres d'informació juvenils o de planificació.

Al final del llibre hi ha, a més, una guia de pàgines web que poden ser de gran utilitat, com de ben segur ho és aquest llibre per al nostre jove, que està descobrint el seu cos i les relacions de parella.

Marc Candela

ROSER I EL MAR

LLUCIÀ VALLÉS

126 PÀGINES

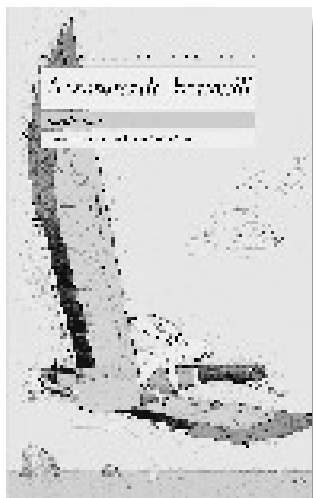
PERIFÈRIC EDICIONS, 3, VALÈNCIA, 2003

Amors estiueus

Un estiu a la platja de Cullera i un grup d'adolescents que viuen l'amor primerenc i les noves amistats estivals són el context de *Roser i el mar*. La història de Roser és la d'una jove enamorada del seu professor de l'institut, qui va desaparèixer a meitat curs sense que ningú coneguera cap explicació. La platja de Cullera és el lloc on es produeix un inesperat, però desitjat, encontre entre l'alumna i Sergi, el professor. Arran d'aquest encontre, Roser i la seua amiga Mireia, juntament amb un grup de joves que han conegut a l'urbanització on estiuejen, dedicaran el seu temps a esbrinar el motiu pel qual Sergi va desaparèixer de sobte. La realitat, finalment, queda lluny de totes les hipòtesis que la jove Roser havia imaginat.

Tot plegat, *Roser i el mar*, és la història de la complexitat dels primers amors, dels que naixen sota la més forta de les ardors del sol, i del valor de l'amistat que tindran tot un estiu per davant per conèixer.

Berta Rodrigo

LES AVENTURES DE POTACONILL

CARLES CANO

IL·LUSTRACIONS DE PACO GIMÉNEZ

COL·LECCIÓ «MICALET GALÀCTIC», 94, 64 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2003

La nostra Àlicia particular

Potaconill és un conillet, com el seu nom indica, gens comú a les seues terres. A l'illa on viu, tots els de la seua espècie porten sabatetes i guants, i sempre van tocats i posats. De manera que Potaconill no té cap mania a l'hora de tacar-se tot de sang per tal de salvar un ànec que ha caigut malferit. Tot agraït, l'ànec li explica, gràcies a una mosca traductora molt eixerida, que se'n va cap al continent i el convida a anar amb ell. Aquest viatge, on aniran Potaconill i la mosca Picapoc, serà la gran aventura de les seues vides. En un homenatge a *Alicia al país de les meravelles*, Carles Cano obri un univers al lector de huit anys, que es trobarà elefants que són presons, reis injustos, i, com deia la cançó, prínceps malvats i bruixes bones.

A més de les aventures que li passen al nostre peculiar protagonista, també trobem algun enigma difícil de resoldre. I per acabar, el toc mestre de Carles Cano amb una picada d'ullet al lector quan, en determinades circumstàncies –no ho descobrirem ací– dissoldrà la ratlla que separa la realitat de la ficció.

Marta Insa

LA PEL·LI DE POR / PAU I EL CONILLET D'ÍNDIES

GILL ROSE. IL·LUSTRACIONS DE TIM ARCHBOLD

TRADUCCIÓ DE MANEL ALONSO

24 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2003

Decisions precipitades

A vegades volem ser com els grans i diem: «em quedaré a veure la pel·li de por» o «tindrè una mascota». Però, després d'uns primers moments d'excitació, quan ja hem aconseguit el que volíem, ens adonem, o bé que no som tan grans com ens pensàvem, o que no mereixíem el premi, o que les coses dels grans no ens agraden tant com creïem. La solució, però, no és fer-se enrere, sinó actuar en conseqüència, i això encara costa més que prendre la decisió primera. Tots dos contes, a més de la senzillesa amb què hi apareixen aquestes històries quotidianes, li donen al xiquet la possibilitat de reflexionar sobre determinades decisions o actuacions quotidianes, i potser, també, sobre la dificultat d'entrar al món dels adults, amb les conseqüències que comporta. El format dels llibres afavoreix la interacció amb l'adult, que està convidat a exercir el paper de guia de les propostes didàctiques, a la darrera pàgina de tots dos contes («És hora de pensar!»)

Maiete Insa

EL SOMNI D'EN DALÍ

CARLES ARBAT SERASOLS

COL·LECCIÓ «EL SOMNI DE...», 1

34 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA 2003

La màgia dels somnis

Són moltes les exposicions i els actes que commemoren el centenari del naixement de l'emblemàtic pintor gironí Salvador Dalí. Carles Arbat hi fa la seua aportació amb el conte *El somni d'en Dalí*, publicat en Brosquil Edicions.

Somniar és un dels fets més peculiars de la naturalesa humana i Carles Arbat n'és ben conegut. El gironí aporta amb el seu text i amb unes excel·lents il·lustracions, que recorden l'univers pictòric de l'artista empordanès, la seua visió d'un Dalí somniador. Així doncs en *El somni d'en Dalí* apareix un Dalí que vol construir una casa molt especial per a viure-hi amb Gala, feta amb els somnis que té cada nit. Però no serà una tasca gens fàcil, ja que la nit amaga un misteri que intentarà acabar amb la seua il·lusió. Tot i així, els seus somnis són plens de màgia i en Dalí lluitarà perquè no desapareguen.

Carles Arbat afirma que rere les il·lustracions hi ha algú a qui li agrada somniar; nosaltres hi afegim que tots els lectors que «estiguen afectats» per la màgia dels somnis gaudiran molt amb aquest llibre.

Nieves Avilés

LA CIUTAT DELS IGNORANTS

TEXT I IL·LUSTRACIONS DE CARLES ARBAT

COL·LECCIÓ «ESTRELLA POLAR», 4

39 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA

L'arribada de la llum

Carles Arbat escoltava la ràdio mentre esbossava els dibuixos d'aquesta *Ciutat dels Ignorants* i ideava els seus personatges. Segons explica a la introducció del conte, la veu dolça de l'aparell màgic inspirava les il·lustracions del llibre durant les nits insomnes.

Arbat és també el responsable del text i, segurament a conseqüència d'això, les grafies i les imatges es complementen en una simbiosi harmònica. Les pintures envolten les paraules com si les dirigiren. L'autor només ha deixat una petita banda blanca en la part inferior de les pàgines de manera que els seus colors i traços suggerents protagonitzen la rondalla.

En la línia de les narracions infantils protagonitzades per astres humanitzats, aquesta història conta els problemes d'un sol caigut per avorriment i dels habitants d'una ciutat que intenten enlairar-lo. Els veïns utilitzen tota la seua imaginació i, d'aquesta manera, deixaran de ser els ignorants que avorriren al sol.

Imma Gandia

EL TRESOR PERDUT DE LA IGUANA VERDA

JUDITH ROSSELL

11 PÀGINES

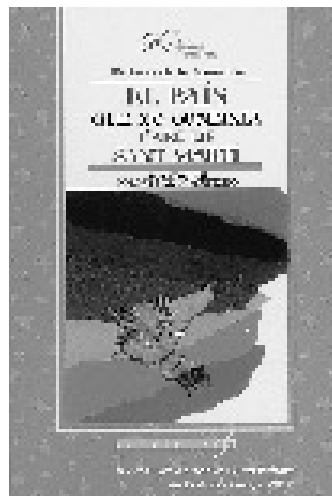
BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

Laberints imaginaris

El vell i experimentat doctor Fortuït s'ha perdut en la jungla quan buscava l'enigmàtic tresor perdut de la iguana verda. Ara tu ets l'encarregat de rescatar el despistat científic i trobar tan desitjada recompensa. T'embarques en una missió plena de perills on qualsevol descuit pot fer que acabes entre les dents d'un ferotge cocodril, enverinat per un escurçó o pres d'un caragol aquàtic gegant que desprén un àcid apetalós mortal. Sols la teua intuïció i la bona observació per trobar els antídots contra tan estranyes criatures et poden salvar en aquest llibre laberíntic on tu tries el camí. La missió és complicada i la paciència és un bon company de viatge; cal estar alerta i no enlluernar-se pels bells i acurats paisatges que il·lustren brillantment el llibre.

L'autora ha elaborat un magnífic manual de supervivència que converteix al lector en un autèntic explorador que seguint les indicacions i els consells de l'investigador perdut ha de fer front a perills camuflats i múltiples aventures. Un llibre que potencia la imaginació i on el lector és el protagonista.

Hector Sanjuan

EL PAÍS QUE NO CONEIXIA L'ARC DE SANT MARTÍ

DOLORES DE LA ASUNCIÓN ROVIRA

COL·LECCIÓ «SALABRET D'HISTÒRIES», 4,
69 PÀGINES

EDICIONS 96, CARCAIXENT, 2003

Un viatge desaprofitat

Amb aquest llibre, donem la benvinguda a un nou premi de narrativa per a infants, el premi de Narrativa Curta Infantil de la Poble Llarga que en la seua primera convocatòria va recaure, casualment, en una habitant d'aquesta localitat de la Ribera, Dolores de la Asunción Rovira. En aquesta novel·leta per a infants il·lustrada a tot color, Rosella, una talpeta que viu a un país que no coneix l'arc de Sant Martí enceta un viatge fantàstic a través dels colors que la du a visitar diversos països amb la peculiaritat que en cadascun hi predomina un color diferent. Durant el seu periple, Rosella coneix animals del desert, de la mar, de la selva, etc. dels quals rep lliçons d'ecologia aplicada i també regals. Curiosament queda sense descriure el primer animal que apareix, un xital, ja que les il·lustracions corresponen a un elefant per raons encara sense desxifrar. Cal destacar les il·lustracions de la mateixa autora que, a pesar que denoten una certa falta de professionalitat, la supleixen amb una bona dosi d'enginy que les fan molt atractives a ulls d'infants i d'adults.

Xavier Mínguez López

FORMES I CONTRARIS

ELS COLORS

TERESA ANDRÉS

COL·LECCIÓ «POC A POC»

CARENA EDITORS, VALÈNCIA, 2004

LA PERVERSA CAPUTXETA

ROSA-MARIA COLOM

IL·LUSTRACIONS DE MABEL PIÉROLA

COL·LECCIÓ «L'ELEFANT, 6, 107 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2003

Llibres portàtils, llibres didàctics

En ocasions és d'agrair que els llibres per a xiquets siguin fàcils de transportar i agradables al tacte. El primer, pel que suposa anar amunt i avall amb els menuts: les seues joguines, els llibres, el berenar, la motxilleta (...). El segon: suaus al tacte i a la vista, perquè aquests són sentits que es deixen persuadir fàcilment pels infants.

Així ocorre en *Formes i contraris* i *Els colors*. En les seues pàgines, el tacte i la consistència del paper *couché*, la lluminositat dels colors i el joc visual entre les majúscules—esveltes i majestuoses— i la imitació d'una cal·ligrafia naif se sumen a la senzillesa i a la simpatia dels dibuixos de Teresa Andrés. Tot plegat, ingredients d'un bon festí de lectura, de cara a comprendre el món a través de la paraula i de la imatge.

Aquests llibres didàctics—que enceten ara una col·lecció— poden ser un petit gran estímul perquè els lectors primerencs senten el desig d'implicar-se més en l'aventura de llegir. Si a això li afegim que, a més de ser pràctics i atractius, aquests llibres resulten assequibles per a moltes butxaques, doncs, millor que millor.

Lourdes Toledo

La família del llop després de Caputxeta

Era Caputxeta Vermella una xiqueta fantasiosa i eixelebrada que va originar danys terribles als llops? El número 6 de la col·lecció l'Elefant—que ofereix als infants títols de tot l'àmbit lingüístic català— descriu els esdeveniments que segueixen a l'infortunat encontre entre la petita i el llop Michel Grandbouche.

La mallorquina Rosa-Maria Colom narra en un to irònic molt encertat, el descrèdit social, l'exili i l'estada al zoo que hagueren de patir els familiars del llop. Darrere els passos dels *Contes políticament correctes* de James Finn Garner, el relat contraposa els patiments de la saga Grandbouche a la fama i la riquesa que aconseguí la nena amb les seues exageracions.

Com al conte tradicional, un final feliç endolceix la lectura: la mort de la velleta Caputxeta permetrà transformar el seu parc temàtic en un refugi natural, un espai on els llops podran córrer finalment lliures. Totes les històries tenen una versió oculta, només cal cercar noves perspectives, indagar dins d'altres protagonistes per descobrir que les coses són més complexes i divertides del que semblen.

Imma Gandia

ESPAIS NATURALS DEL LITORAL VALENCIÀ

JOSÉ MANUEL ALMERICH, JORGE CRUZ OROZCO
I PACO TÓRTOSA

COL·LECCIÓ «BIOGRAFIES I MONOGRAFIES». 141 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2003

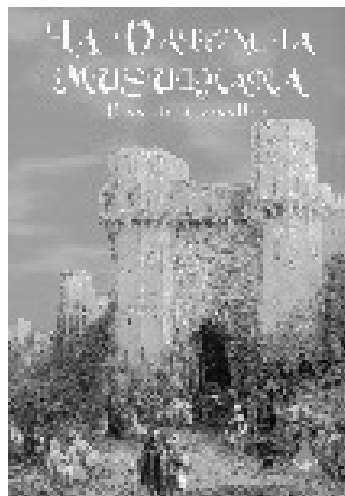
Pistes per trobar un bon racó

Bromera ens regala ara la vista i els sentits amb un recorregut per onze paratges naturals del nostre litoral. Sobre un fons de panoràmiques vertiginoses que esborronen i unes imatges de la flora i de la fauna submarines, fins ara inèdites, *Espais naturals...* (re)descobreix paradisos oblidats, a través de diverses òptiques que ens parlen i informen de manera clara, atractiva i pràctica, sobre l'evolució històrica, social, econòmica, natural, antropològica i cultural de les terres costaneres valencianes.

El seu format gran de tapes dures (oblideu-vos d'escatar-lo en la motxilla amb els entrepanes) reclama una lectura reposada i silenciosa. Eviteu, doncs, la música perquè el llibre ja en té i deixeu-vos guiar de nou per la mirada i l'experiència dels autors que ens introdueixen abans en les terres de l'interior.

Molt recomanables són els efectes al·lucinògens de llegir-lo en hivern. A més, la seua lectura pot també despertar la curiositat i l'interès de molts caminants, més o menys coneixedors del nostre país, així com combatre l'autoodi *paisatgístic* de tants altres valencians.

Lourdes Toledo

LA VALÈNCIA MUSULMANA

VICENTE COSCOLLÀ

COL·LECCIÓ «TIERRA VIVA»

196 PÀGINES

CARENA EDITOR, VALÈNCIA, 2003

Quan València era Balansiya

Els cinc segles de domini islàmic a les nostres terres constitueixen l'horitzó mític de la memòria col·lectiva valenciana actual. Cinc segles amb llums i ombres, amb etapes d'esplendor cultural i altres de convulsa inestabilitat política. Cinc segles que ens han deixat una minsa petja material però que han determinat a bastament algun dels nostres trets culturals històrics: la relació amb la terra, per exemple i sense anar més lluny.

Aquesta obra de Vicente Coscollà, historiador aficionat ben imbuït, però, de l'extensa historiografia generada per l'època —especialment el clàssic d'Ambrosio Huici *Historia musulmana de Valencia y su Región*—, descriu minuciosament totes les vicissituds polítiques esdevingudes des de l'arribada dels primers berbers el 711 fins la conquesta cristiana del segle XIII, rastreja pel traçat urbanístic actual de València la ubicació dels principals elements arquitectònics de la ciutat musulmana i reivindica, apassionadament, la valencianitat d'aquesta civilització que convisqué amb nosaltres fins la seua definitiva expulsió el 1609.

Josep Vicent Frechina

TRAMPA MORTAL

IRA LEVIN

TRADUCCIÓ JOSEP ROSELLÓ

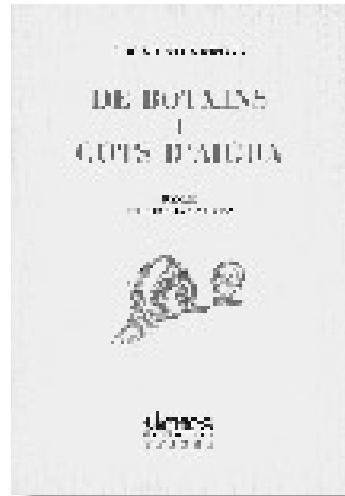
COL·LECCIÓ «BROMERA TEATRE», 28, 183 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2003

Assassinat en tres actes

Probablement, el nom d'Ira Levin no ens diu gran cosa. Però si esmentem obres com *La llavor del diable* o *Els nens del Brasil*, ja devem saber de qui parlem. Ara, després d'un accidentat procés editorial, ens arriba la traducció d'un altre dels seus grans èxits, *Trampa mortal*. Per als amants del misteri, un títol tan suggeridor és l'ham perfecte per a incitar a la lectura. Si finalment, malgrat la trampa, ens atrevim a obrir les pàgines i deixar-nos portar per la història, de segur que no decebrà. Sidney Bruhl és un escriptor d'èxit de Broadway que passa una etapa de sequera creativa. Myra, la seua pacient dona, l'intenta animar. Finalment apareix en escena Clifford, un jove atractiu a qui sobren les idees per a escriure, però totalment desconegut. Tots ells s'enganyaran els uns als altres per tal d'aconseguir el que volen. Levin manipula els protagonistes d'una manera que l'obra resulta una veritable trampa mortal, tant per als personatges com per als lectors. Real com la vida.

Marta Insa

DE BOTXINS I GOTS D'AIGUA

ÒSCAR VILARROYA

PRÒLEG D'HARMONIA CARMONA

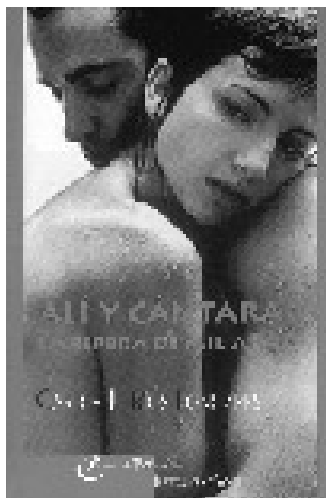
COL·LECCIÓ «TEATRE», 4, 114 PÀGINES

EDITORIAL DENES, VALÈNCIA, 2003

De la memòria recuperada i la necessitat d'entendre

L'editorial Denes ens posa a l'abast el text guanyador del Premi Micalet 2002, obra del català Òscar Vilarroya, metge i investigador en neurociència, a més d'assagista alhora que persona vinculada a l'activitat teatral. El text, a partir d'una estructura tradicional en tres actes, ens acosta al món d'una família (mare i dos fills ja adults), però, i en açò rau un dels seus mèrits, fora de l'entorn domèstic d'aquests, ja que l'acció és situada a un hivernacle abandonat on faran acte de presència, a més, dos captaires que envoltaran el triangle dramàtic i esdevindran un bon contrapunt. El text sembla voler endinsar-nos en una preocupació ben actual: pares grans, que ja no es valen per si mateixos, i fills que han de decidir què fer amb aquests. Ara bé, l'obra, amb un tercer acte un tant brusc, ens abocarà a unes psicologies en ràpida transformació, les quals ja no són el que semblaven en un principi, i faran que l'obra derive cap a uns conflictes més individuals. De tota manera i, gràcies a la impagable presència del captaire jove, l'obra també ens planteja una qüestió de gran abast i interès com l'expressada des d'aquest personatge quasi silent: «explica'm coses, vull entendre».

Ramon X. Rosselló

ALÍ Y CANTARA. LA ESPERA DE MIL AÑOS

CARLOS J. RÍOS LONGARES

ILUSTRACIONES DE SANDRI

COL·LECCIÓ «ALJIBE NUEVO», 8, 159 PÀGINES

EDITORIAL AGUACLARA, ALACANT, 2003

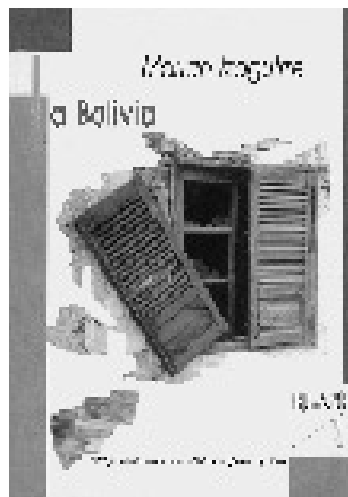
Una espera de mil años

El escritor Carlos J. Ríos Longares, nos entrega una novela sobre amores imposibles. Con recursos narrativos muy en boga en estos momentos, se adentra en el mundo de los sueños. Ficción onírica que abre una brecha entre las dos vertientes que conforman nuestra vida.

Ríos Longares, licenciado en Historia y autor de varias publicaciones, se ha situado en esta ocasión en un espacio intangible que, como el lector comprobará, no corresponde al estado de vigilia. Utilizando la técnica del flash-back recrea una leyenda en donde realidad e invención se funden buscando el significado de un sueño más allá de lo temporal.

Hay una melancolía escapando de las palabras de este relato dividido en ocho capítulos y que exige, a poco que se reflexione sobre ello, un análisis común al drama de la incomunicación de tantos seres humanos a través de los tiempos. Dos aventuras separadas por la incompreensión y por la muerte pero que confluyen gracias al amor en un plano único. Llegados a este punto cabría, tal vez, esperar el cuento de hadas. Último milagro que el autor no nos niega.

Mª Teresa Espasa

LA BOLIVIA

MARIAN IZAGUIRRE

COL·LECCIÓ «ANAQUEL NUEVO», 50

133 PÀGINES

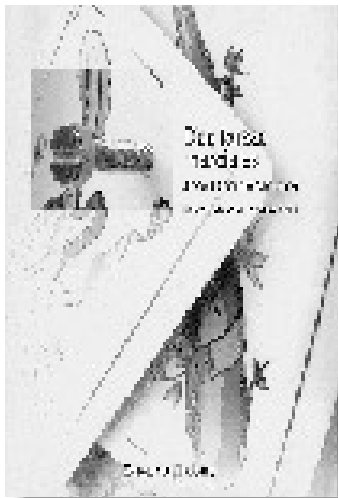
EDITORIAL AGUACLARA, ALACANT, 2003

Volver al pasado

Marian Izaguirre es una escritora bilbaína que, pese a ser conocida sobre todo en una faceta de cuentista que le ha merecido premios como el *Ana Mª Matute* o el *Vicente Aleixandre*, ha publicado ya cuatro novelas: *La vida elíptica*, que fue Premio «Sésamo» 1990, *Para toda la vida* (1991), *El ópalo y la serpiente*, Premio «Andalucía» de novela 1996, y esta que hoy comentamos, *La Bolivia*, novela corta que ha obtenido el premio *Salvador García Aguilar* en su última edición.

La Bolivia es en realidad la casa familiar de la protagonista en la sierra granadina y la novela que le da título, una larga carta fechada el verano de 1993 que escribe esa misma protagonista, Irene Salazar. Relato melancólico de una infancia y juventud contada por una persona que, desoyendo el sabio adagio «nunca vuelvas a los lugares donde fuiste feliz», ha retornado al lugar en ruinas de los hechos esplendrosos sólo para darse cuenta de que ya no volverán. Escrita en tonos medios con prosa limpia y eficaz, Izaguirre compone una digna obra menor sobre el verano y la infancia a la que sólo cabe achacar cierta vaguedad en la encarnadura de los personajes.

Miguel Catalán

DOS FARSAS MARCIALES

JOSÉ RICARDO MORALES

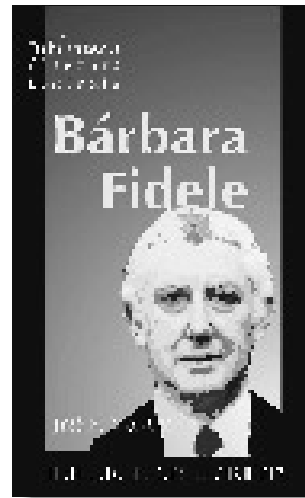
ESTUDI INTRODUCTORI DE JOSE VICENTE PEIRÓ
CALABRIA TEATRO. 150 PÀGINES

EDITORIAL DENES, PAIPORTA, 2003

Afortunat retrobament

Jose Ricardo Morales pertany a l'heterogeni i en general poc conegut grup dels «autors de l'exili». Nascut a Màlaga i criat a València, Morales hagué de fugir fins a Xile, on va refer la seua vida com a professor universitari i on ocupa actualment un lloc en l'Acadèmia de la Llengua. Abans d'haver d'exilar-se, Morales va formar part del grup teatral *El Búho*, aleshores dirigit per Max Aub, i és la dramaturgia el gènere que ha treballat amb un estil que en moltes ocasions va anticipar onades posteriors com el teatre de l'absurd. Morales ha estat molt publicat a Xile (i ocasionalment a Espanya), moderadament estudiat per la crítica i poc –o gens– representat. El seu teatre, matisen alguns experts, és més per llegir que no per portar a l'escena. Es tracta d'una opinió amb la qual el mateix autor no està gens d'acord. En qualsevol cas, ara podem fer-nos la nostra pròpia valoració amb la lectura d'aquestes dues farses editades amb un complet estudi de José Vicente Peiró. Només la lectura d'aquests textos durs, irònics, absurds i contundents, plens de jocs de paraules i de sentits; amb el poder, la tirania de la tecnologia i la subordinació cega com a qüestions fonamentals, ja paga la pena.

Jordi Sebastià

BÁRBARA FIDELE

JOSÉ RICARDO MORALES

COL·LECCIÓ «BIBLIOTECA D'AUTORS TEATRALS», 4
123 PÀGINES

INSTITUCIÓ ALFONS EL MAGNÀNIM, VALÈNCIA, 2003

L'absurd del món

Si considerem que les obres universals són aquelles que, malgrat els anys que hagen passat des de que es crearen, continuen sent actuals. *Bárbara Fidele* n'és una d'elles. L'autor, José Ricardo Morales és un dels dramaturgs valencians més importants de l'exili. Assegura estar influït per Max Aub, del qual en fou deixeble. Tot i així, ell afirma que no es basa en un món absurd per escriure les obres, sino en l'absurditat que hi ha al món.

El tema principal de *Bárbara Fidele* és el fanatisme religiós i les seues conseqüències. L'obra, ambientada en l'època de la Santa Inquisició, ens mostra diversos personatges amb graus de santitat diferents; des de l'escepticisme de Lorenzo, fill de Bárbara Fidele, fins a la beatitut de Celia, a la qual se li atribueixen aptituds guaridores. Amb aquest escenari, els diferents personatges actuen segons les seues conviccions i els remordiments en un món absurd, ple de dolor. Es tracta, en definitiva d'una obra filosòfica que reflexiona sobre la religió i el sentit de l'existència humana, i recorda, pels diàlegs, la temàtica i l'estructura, a grans clàssics de la literatura espanyola com *La vida es sueño*, *El sí de las niñas* o *Luces de bohemia*.

Marta Insa

LIMBO SIN FIN

SANTIAGO VALENZUELA

COL·LECCIÓ «SOL Y SOMBRA»

112 PÀGINES

EDICIONS DE PONENT, ONIL, 2003

Èpica subterrània

El tercer volum del Capitán Torrezno no decebrà els seguidors d'una sèrie que podria haver exhaurit tots els recursos amb la sorpresa final del primer lliurament, però que en lloc d'això es dedica a aprofundir plantejaments tan sorprenents com els que li donen vida –i quina vida: la de tot un univers en miniatura, civilitzacions senceres en un soterrani– i a plantejar noves idees gairebé amb cada pàgina. Torrezno, un impresentable de manual i un protagonista immillorable, és una mena de viatger entre el món «real» i aquest microcosmos, i les seues peripècies resulten tan hilarants com sempre, sense que per això el dibuix deixi de ser acurat i detallista, amb un domini dels grisos que, lluny de fer enyorar el color –com tants altres dibuixants–, fa admirar la total mestria de l'autor en aquest aspecte, igual com en el de trenar una història brillant. L'ús d'un obridor de botelles de vi o d'un paquet de Ducados com a armes de destrucció massiva, o la intervenció d'un protagonista així en grans esdeveniments històrics, conformen una èpica que, sense renunciar a la referencialitat ni a riure's de si mateixa, potser és l'única possible a hores d'ara.

Felip Tobar

LA SOSPECHA

MATZ MAINKA

TRADUCCIÓ D'ANA FERRI YÁÑEZ

COL·LECCIÓ «SOL Y SOMBRA», 92 PÀGINES

EDICIONS DE PONENT, ONIL, 2003

Cadàvers als fonaments

El segon títol de Mainka que publica Ponent, després de 1928, millora les virtuts del seu estil i en poleix els defectes... i això s'estén a la traducció. Amb una estructura semblant, l'obra comença i acaba al Berlín Oriental del 1972 –on es descobreix un crani que segons els experts és de l'assassí nazi M. Bormann– i entremig retrocedeix fins al 45 per contar-nos quins secrets amaga aquest crani. Al marge de la impecable documentació, l'autor presenta imatges amb tanta força que sembla haver-les viscudes; és el cas de la vinyeta en què uns elefants es fan servir per arrossegar un vehicle fora de les ruïnes i interrompen el trànsit en plena via pública. Tot això, afegit a la solidesa del guió –amb detalls magistrals, com ara les claus idèntiques o la fitxa dental–, a un estil elaborat –la vinyeta que «enfoca» el maniquí anatòmic mentre els autèntics éssers humans es destrossen «fora de camp»– i al terrible desenllaç –l'origen del crani–, fa que *La sospecha* no només tinga un sòlid discurs ideològic, sinó també altres mèrits que en fan un còmic destacat sobre la resta.

Felip Tobar

LAS MANOS DE SOPHIE WALDER
ALEXANDRE D'AVERC I GUSTAVO RICO
COL·LECCIÓ «SOLYSOMBRA»
103 PÀGINES

EDICIONS DE PONENT, ONIL 2003

L'aventura no respon a perquès

Una història suggerent, un traç innovador i uns autors joves i desconeguts per al gran públic, tres de les constants que conformen l'exitosa aposta de l'editorial d'Onil, tornen a confluïr en aquesta novel·la gràfica. Els misteris que envolten les lògies masòniques serveix de coartada, en aquesta ocasió, per endinsar el lector en una aventura que el durà de Lisboa als boscos de Romania, seguint el rastre d'una espectacular relíquia: unes mans que poden invocar el dimoni. En el trajecte, els dos protagonistes s'enfrontaran amb un seguit de sinistres personatges que faran tot el possible per controlar-les. Independentment del resultat final, el que queda és el viatge en sí, com Ulisses en la seua tornada a Ítaca. Les mans, per tant, només són l'excusa per posar-se en marxa. A banda de la narració, els dibuixos són una delícia. El traç és gros però molt expressiu i les formes són grotesques, en ocasions cubistes, allunyades dels cànons de bellesa estàndards. A més, l'ús d'un blanc i negre ple de contrastos confereix a la història la foscor necessària. Una publicació del tot reixida, sense més pretensions que fer passar una bona estona.

Àlvar Peris

LA PANTALLA SUBLIMINAL
MARCELINO PAN Y VINO SEGUN VAJDA
ANNE-MARIE JOLIVET
COL·LECCIÓ «TEXTOS», 26, 403 PÀGINES

EDICIONS DE LA FILMOTECA-IVAC, VALÈNCIA, 2003

Superació del propi mite

Amb la intenció de treure-la de l'injust purgatori on ha estat condemnada per no pocs crítics cinematogràfics, Anne Marie Jolivet presenta un ingent treball d'anàlisi d'una de les pel·lícules més emblemàtiques del règim franquista i de la ideologia nacional-catòlica que l'auspiciava. Escena per escena, l'autora desgrana tota la profunditat simbòlica que, al seu paper, destil·len els fotogrames gràcies a la qualitat del seu director, Ladislao Vajda. Això fa que, per a Jolivet, la pel·lícula aconsegueix situar-se fora del poder franquista, sobretot en la relació del xiquet amb els dotze monjos que l'acullen i el crien. A partir de les teories psicoanalítiques de Jacques Lacan, l'autora sosté que els monjos, com a pares i mares del menut, dinamiten la societat patriarcal i masclista de l'època. Aquests són tendres, es preocupen pel fill, el defensen i disfruten amb ell, comportaments atípics en el model familiar imposat. Tot i els grans esforços de l'autora, les lectures que veuen en la pel·lícula la legitimació d'una ideologia reaccionària, en tant Marcelino ha de morir per a redimir els pecats dels seus pares biològics, continuen ben presents.

Àlvar Peris

MOSAICO

GLORIA DE FRUTOS

COL·LECCIÓ «MATISSE»

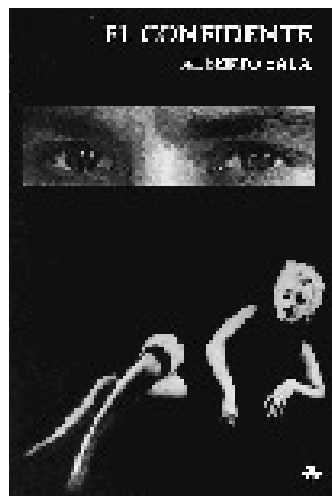
58 PÀGINES

EDICIONES PÁGINACERO, VALÈNCIA, 2003

Mosaic d'intimitat

Gloria de Frutos presenta amb *Mosaico* una poesia íntima, brollada de l'experiència i el voler ser, d'allò que podria haver sigut i mai no fon. També diversos passatges ens donen, en contraposició, un vitalisme que no pot escapar al lector: «Tal vez cante al amor no eterno/dulce bebedizo de juventud/al prado, a la encina,/al mar y a las estrellas» o «Brindo por la vida,/la única que tengo./ Y me bebo hasta la última gota». I és que els versos de l'autora es dilueixen entre un aroma dolç del viure i la cruenta realitat de la mort: «Cerró los ojos para mirar la multitud/y saludó al destino con una eterna sonrisa». Entre els dos extrems, l'autora glaпеix amb la petjada del passat, la infantesa, la joventut, el temps viscut i que s'ha esllavissat per la clepsidra de l'estima o dels fets esdevinguts. «Acaso el amor sea navegar/por mares surcados de peligros/dejando en la orilla las palabras marchitas. /Guardar la infancia en el álbum de los recuerdos». De tot eixe calidoscopi de records, és d'on brolla un mosaic de sentiments, pensaments i reflexions llançats al lector des de la interioritat i la música del pas del temps. Gloria de Frutos (Madrid, 1946) viu a València des de fa més de trenta anys i ha publicat diverses obres de poesia a La Buhardilla o Páginacero. També ha creat l'Associació d'Amics de la Biblioteca Pública Valenciana i l'any 1992 va editar la revista *Líneas Amigas*.

Agustí Hernández

EL CONFIDENTE

ALBERTO SALA

257 PÀGINES

EL NADIR EDICIONES, VALENCIA, 2003

El sentido de todas las cosas

Utilizando un lenguaje exigente y erudito, Alberto Sala plantea en su novela «*El confidente*», segunda de este escritor valenciano, la historia de un hombre que, con intenciones manifiestas, cuenta sus recuerdos de niñez a un antiguo conocido. Son vivencias de muy diferente índole que, poco a poco, el protagonista va incorporando a su vida de adulto.

Con estilo ágil y cuidada formación de frases, Sala nos relata la admiración de un niño por la figura de su padre, fascinación que por diversas causas se convierte en «*escombros del rencor*».

Sala describe con gran maestría el cambio que se produce en el protagonista, quien partiendo de la inocencia llega a alcanzar una especie de deseo incontrolado, a causa de la atracción que siente por *Marga*, sentimiento que le llevará a los más disparatados actos.

Alberto Sala ha creado una novela rigurosa y sensible que se lee sin desmayo. Se podría decir que el lector tiene entre sus manos el relato de la lucha interna de un niño/hombre que se debate entre la admiración, el amor filial, la frustración y la pasión desenfrenada.

Mª Teresa Espasa

LA LITERATURA CHINA TRADUCIDA EN ESPAÑA

IDOIA ARBILLAGA

PREFACI DE PEDRO AULLÓN DE HARO

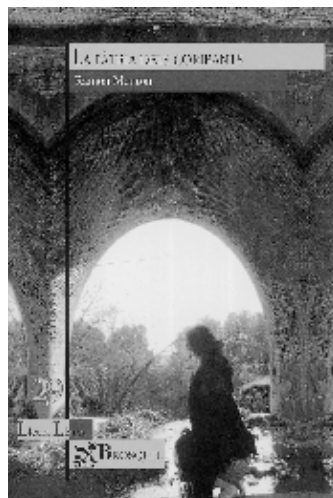
COL·LECCIÓ «MONOGRAFÍAS», 222 PÀGINES

PUBLICACIONES DE LA UNIVERSITAT D'ALACANT, 2003

Letras de Oriente

Este libro escrito por la investigadora de la Universidad de Alicante Idoia Arbillaga es un curioso e interesante estudio sobre las traducciones del chino al español. El trabajo, que emplea el término literatura en su acepción más comercial, describe los géneros artísticos literarios (poesía, cuento, novela, y teatro), ensayísticos (filosofía, lingüística, historiografía, etc., con una extensa cala dedicada a Mao) y un apéndice de géneros científicos y divulgativos que constituyen una verdadera avalancha de temas que van del taichí a la acupuntura. Resulta de especial interés el repertorio de obras de la literatura china y de obras complementarias, aunque, a pesar de su extensión y detallismo, no recogen la totalidad de las obras, por ejemplo la traducción de los poemas de Li Po por Chen Guojian en Icaria o la de una ópera Kunqu de Zhu Suchen por Herminia Carvajal. Idoia Arbillaga, que también ha tenido en cuenta la recepción de las obras chinas en nuestro país, ha elaborado el más importante estudio general realizado hasta la fecha sobre la literatura china en España.

Pasqual Mas

LA PÀTRIA DELS CORIBANTS

RAMON MONTON

PREMI NARRATIVA CIUTAT DE VILA-REAL, 2003

COL·LECCIÓ «LLETRA LLARGA», 29, 188 PÀGINES

BROSQÜIL EDICIONS, VALÈNCIA 2004

Senzill i admirable

El traductor i escriptor Ramon Monton (Sabadell, 1959) obtingué el Premi de Narrativa Ciutat de Vila-real el 2003 amb un del tot inusual i molt agraïble volum de prosa, on se'ns ofereix al lector desprevinut un potent i agradablement dens recull de desenes de relats, oscil·lants entre l'epigrama i el conte per a desplegar un ventall extraordinari de possibilitats expressives, d'aprofitament dels recursos del gènere i d'enginyositat, subtilitat, humor... Una sorprenent versatilitat de registres que el mostren com un autèntic fabulador i creador de mons. Moltes d'aquestes petites històries podrien ser el germen d'una o moltes obres majors; fet i fet, ens trobem davant d'una autèntica pluja d'idees per a una narrativa moderna i àgil que s'articula sobre un lèxic ric i un domini curós del llenguatge. Sense cap dubte, poseeix una autèntica panòpia de recursos literaris que podrien derivar en magnífiques novel·les, germanes majors –que no necessàriament millors per la dimensió– del que es conté dins aquesta *La pàtria dels coribants*.

Àlex Navarro

EL CICLE DE LA VIDA. RITUS I COSTUMS DELS ALACANTINS D'ABANS
MARIA DEL MAR DUQUE ALEMAÑ

4T PREMI BERNAT CAPÓ-BANCAIXA DE DIFUSIÓ DE LA CULTURA POPULAR. COL·LECCIÓ «LA FARGA», 17

EDICIONS DEL BULLENT, PICANYA, 2003

Recorregut pel costumari alacantí

El cicle de la vida a les societats tradicionals venia amollonat per una sèrie de rituals que servien de transició entre les distintes etapes de l'itinerari existencial dels individus: naixement, infantesa, adolescència, joventut, edat adulta, vellesa, mort. Molts d'aquests rituals han sobreviscut a la sòlida cultural de les darreres dècades però altres han estat oblidats o substituïts per altres.

Amb aquesta obra, María del Mar Duque, membre de l'Associació d'Estudis Folklòrics Grup Alacant, continua la tasca encetada amb el seu treball anterior *–Juegos populares y literatura de tradición oral en Alicante–* i aprofundeix, amb una minuciositat i rígor poc habituals, en els hàbits, costums i creences de la societat alacantina de primeries del segle XX. En aquesta ocasió el seu interès se centra en els ritus de pas esmentats que compara amb els d'altres territoris per mitjà d'un exhaustiu buidatge bibliogràfic i una acurada indagació de les fonts orals: vorra un centenar d'informants de la ciutat d'Alacant que avalen un treball ben mereixedor del premi amb què ha estat guardonat.

Josep Vicent Frechina

ELS MARGES DE LA MEMÒRIA

ANTONI OLTRA «CANYOT»

COL·LECCIÓ «LA FARGA», 16

188 PÀGINES

EDICIONS DEL BULLENT, PICANYA, 2003

Etnografia sentimental de Pego

La intensitat i la velocitat de les transformacions socioeconòmiques esdevingudes a casa nostra durant els darrers trenta anys han suscitat, sobretot en les generacions nascudes al llarg de la primera meitat del segle XX, una fort sensació de desarrelament: la identitat col·lectiva ha perdut sobtadament els seus referents més pregonos i ha de recórrer a l'ordenació de la memòria per reconèixer-s'hi, ni que siga com a una ombra del passat. No és estranya, per tant, la proliferació actual de llibres de fotografies antigues –sempre patrocinats per l'Ajuntament corresponent– o de treballs d'etnografia sentimental més o menys elaborats com el que ens ocupa: una magnífica aproximació a la vida quotidiana dels pegolins i pegolines de fa sis o set dècades.

Antoni Oltra, nascut a Sumacàrcer però vinculat a Pego des de ben menut, arrengrera els seus records d'infantesa en breus capítols que glossen diversos aspectes d'aquell món rural desaparegut amb un lleuguetge que, amarat de tot el sabor de la Marina, n'esdevé un dels majors atractius.

Josep Vicent Frechina

LOS DÍAS LUMINOSOS

ALFONSO LÓPEZ GRADOLÍ

COL·LECCIÓ «PROÍ», 12

62 PÀGINES

RIALLA EDITORES, VALÈNCIA, 2003

Referències poètiques

López Gradolí ha obtingut amb aquest poemari –el novè que publica– el Premi Tardor de Poesia «Vila de Chiva» 2002. Ben lluny del to experimental del llibre de poesia visual *Quizá Brigitte Bardot venga a tomar una copa esta noche* (1971), *Los días luminosos* posa els ulls en la tradició poètica de la modernitat.

L'autor enceta l'obra amb «Un intento de poema combinatorio», és a dir, el text d'un grup de creadors on cadascú escriu una estrofa o un vers i repeteix la seua intervenció diferents voltes. En aquesta primera proposta s'endevina una de les claus de *Los días luminosos*: la combinació de múltiples veus poètiques. Les seues pàgines són a vessar d'homenatges –Pessoa, Dàmaso Alonso, Gil-Albert, Eusebio Sempere–, citacions i referències a altres poètiques, versos d'Huidobro, metàfores de Neruda, preguntes de Rimbaud, dedicatòries a Octavio Paz, descripcions d'Apollinaire, etc.

Tot el conjunt conforma un collage postmodern que s'aproxima, suggerent, a una estructura poètica polifònica.

Imma Gandia

UNA ESCOLA PARTICIPATIVA I DEMOCRÀTICA

MESTRES DE L'ESCOLA D'ALMOINES

L'ESCOLA QUE VOLEM. 25 ANYS DE L'ESCOLA D'ESTIU DEL PAÍS VALÈNCIÀ A L'HORTA ALBERT SANSANO I ESTRADERA

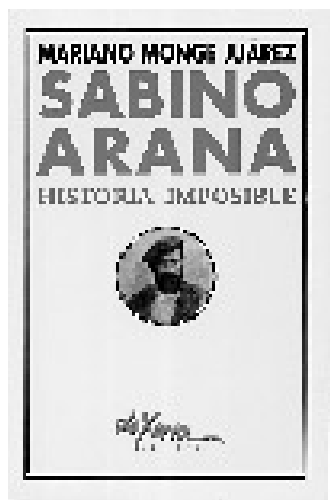
TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA 2003

Pedagogia valenciana de «qualitat»

Tàndem ens presenta un parell de títols sobre innovació educativa, treballs guardonats en 2001 i 2002 amb el Premi Melchor Botella a la Renovació Pedagògica. En un panorama editorial poc propens a l'edició de llibres sobre educació, cal agrair l'atrevida aposta de publicar *L'escola que volem* i *Una escola participativa i democràtica*, esglaons inicials d'una col·lecció que confiem veure enriquida amb més experiències que palesen el dinamisme i la qualitat –aquesta sí– de la millor pedagogia valenciana.

En el primer volum, el col·lectiu de mestres d'Almoines tradueix la pràctica diària de les assemblees i els projectes de treball en principis d'actuació pedagògica per a la reflexió i per a l'acció. Per la seua banda, Albert Sansano rescata, en una exhaustiva mostra documental, la memòria de les Escoles d'Estiu del País Valencià, una de les plataformes més fermes de la lluita ciutadana per l'escola pública des de 1976. En ambdós casos, s'hi apunten elements per a eixir de la rutina acrítica, encara dominant en moltes aules.

Rafa Miralles

SABINO ARANA. HISTORIA IMPOSIBLE

MARIO MONGE JUÁREZ

COL·LECCIÓ «PAÍS», 10

144 PÀGINES

EDITORIAL LA XARA. SIMAT DE LA VALLDIGNA, 2003

Llum sobre un personatge polèmic

Mariano Monge (Elx, 1971) ens acosta els detalls vitals del fundador del moviment d'alliberament nacional basc, a més de proposar-nos una perspectiva allunyada de les militàncies que encara entelen aquesta figura. L'enfrontament entre els nacionalismes espanyol i basc, que més d'un segle després mantenen la seua dialèctica, ofereix a l'autor l'avinentsa de col·laborar a la comprensió del present. Material doncs per al debat necessari per tal de preparar el futur.

L'indubtable interès de l'estudi pateix la contínua presència d'errades tipogràfiques, que incomoden la paciència del lector. Hi trobem dades sobre els seus orígens familiars, de caràcter tradicionalista, la seua escolaritat jesuítica, les persecucions, els empresonaments i els esforços esmerçats en la creació d'un moviment polític cridat a substituir el foralisme, adaptar-se amb habilitat i esdevenir referència social preeminent. Aquesta biografia històrica sobre Sabino Arana (1865-1903) és la primera publicada des de l'any 1935, encara que el personatge no ha deixat d'estar utilitzat per a la controvèrsia.

Eduard Ramírez

HOJA DE VIAJE

KOBAYASHI YATARO, ISSA.

ORLANDO GONZÁLEZ ESTEVA, ED.

COL·LECCIÓ «POESÍA», 656, 128 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS. VALÈNCIA, 2003

Un poeta per a l'eternitat

Kobayashi Yataro, veritable nom d'Issa, nasqué el 1763 a la província japonesa de Shinano. Home d'una vida dissortada i plena de tragèdies, fou capaç de crear una obra on el sentit de l'humor, la sorpresa, la senzillesa, la compassió, la tendresa, la nostàlgia, l'elegia, la celebració, la capacitat d'observació i la quotidianeïtat de l'escriptor assoleix un grau d'extraordinari lirisme en el gènere del haiku. Teix un món que captiva el lector des del primer instant en què s'acosta als seus versos. Realment, quan hom s'endinsa en textos com aquest, recupera la fe en la paraula i en l'emoció gairebé física que suposa descobrir-los. Provenint d'una tradició cultural que no resulta encara excessivament coneguda, amb aquestes versions d'Issa –tot i les il·lustres tradicions de versions de poesia oriental amb què compta la literatura catalana– el lector pot assaborir en castellà una autèntica delícia, una joia literària que viurà més que vostè i jo, amic lector, i que se salvarà amb honors d'absolutament tots els *donosos escrutinios* de les biblioteques líriques.

Alexandre Navarro

La literatura com a teràpia

Els nostàlgics de la llibreria Crisol estan d'enhorabona. Al carrer Borriana, ben a prop d'on s'ubicava aquest punt neuràlgic de la literatura a València, s'hi troba des de fa huit mesos «A peu de pàgina», una llibreria menuda amb vocació de participar en el moviment cultural de la ciutat.

Llibres escollits. Amb aquesta enigmàtica coda saluda al visitant la llibreria que ens ocupa. La curiositat creix per saber de quins llibres es tracta i qui està darrere d'una proposta tan agosarada. El ben cert és que després d'un breu recorregut pels prestatges i les taules d'exposició, te n'adones que ens trobem en una llibreria especial. No hi ha muntanyes de *best sellers* ni cartells promocionals de les últimes novetats del mercat editorial. Es respira un aire sosegat, com si la voràgine comercial es quedara a la porta. «No vull tindre novetats per tindre llibres, sinó que la meua aposta és construir una llibreria amb personalitat, que es diferencie de la resta». Amb aquesta declaració de principis es presenta Josep Miquel Aparicio (València, 1977), propietari, fundador, venedor, i tot alhora, d'A peu de pàgina.

Fugir de les modes del moment, redescobrir els clàssics o donar a conèixer autors desconeguts per al gran públic. Sobre aquestes i altres propostes, fonamenta Aparicio la seua fórmula, conscient com és que no pot competir amb les grans superfícies, que compten amb uns fons molt més nombrosos. «Les llibreries menudes tenen dues opcions –ens comenta–: o fem el seu joc, que amb els recursos que disposem tenim totes les de perdre, o fem tot el contrari, ens tornem minúsculs, que és el més intel·ligent. Sincerament, crec que eixe és el camí cap a la supervivència». Una voluntat que es manifesta en la cura que dedica en la selecció del mate-

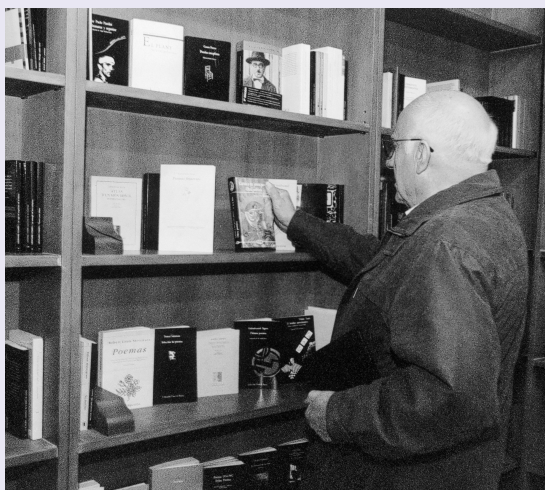
rial que té a la venda. Com explica ell mateix, «són llibres que personalment m'han agradat, o que m'han recomanat, o que la crítica s'ha posat d'acord en què es tracta d'un bon llibre, o inclús que considerem que ja siga pel tema, per l'editorial o l'autor, paguen la pena».

En la seua majoria, estarem parlant de literatura, que, segons ens confessa, és el que la gent més demana, tot i que ha constatat que ven proporcionalment més poesia i literatura en valencià que la mitjana. Tal volta perquè ell mateix en siga lector aficionat. Lluís Roda, Enric Sòria o Vicent Alonso es compten entre els seus autors de referència, «A València, dones una puntada de peu i apareixen poetes de qualitat, tant en valencià com en castellà». Aquesta circumstància, però, amaga una crítica vel·lada al món literari valencià: «Històricament es diu que quan una literatura està en hores baixes, s'escriuen contes i poesia. Si ens parem a pensar, no hi ha grans novel·les ni autors de referència. Es coneix Ferran Torrent, Joan F. Mira, i poc més». I per a refermar-se en les seues afirmacions, proclama «Sembla que en català només es puga fer novel·la històrica, per a erudits, com si no es poguera escriure bona literatura sobre l'actualitat. Es connectaria el doble amb el públic».

Però els llibres no són el seu únic reclam. Aparicio sap que les llibreries menudes tenen un valor afegit: el tracte personal i directe amb el client. Per això el potencia fins a convertir-lo en una de les seues particularitats. No és estrany que els clients li demanen consell o que els recomane llibres, fins i tot, per a altres per-

«El món del llibre és com el del teatre, que sempre està en crisi. Si fem cas del que diuen alguns, aquest mercat s'enfonsa i tampoc és per a tant. Crec que cal arriscar-se més i tindre imaginació».

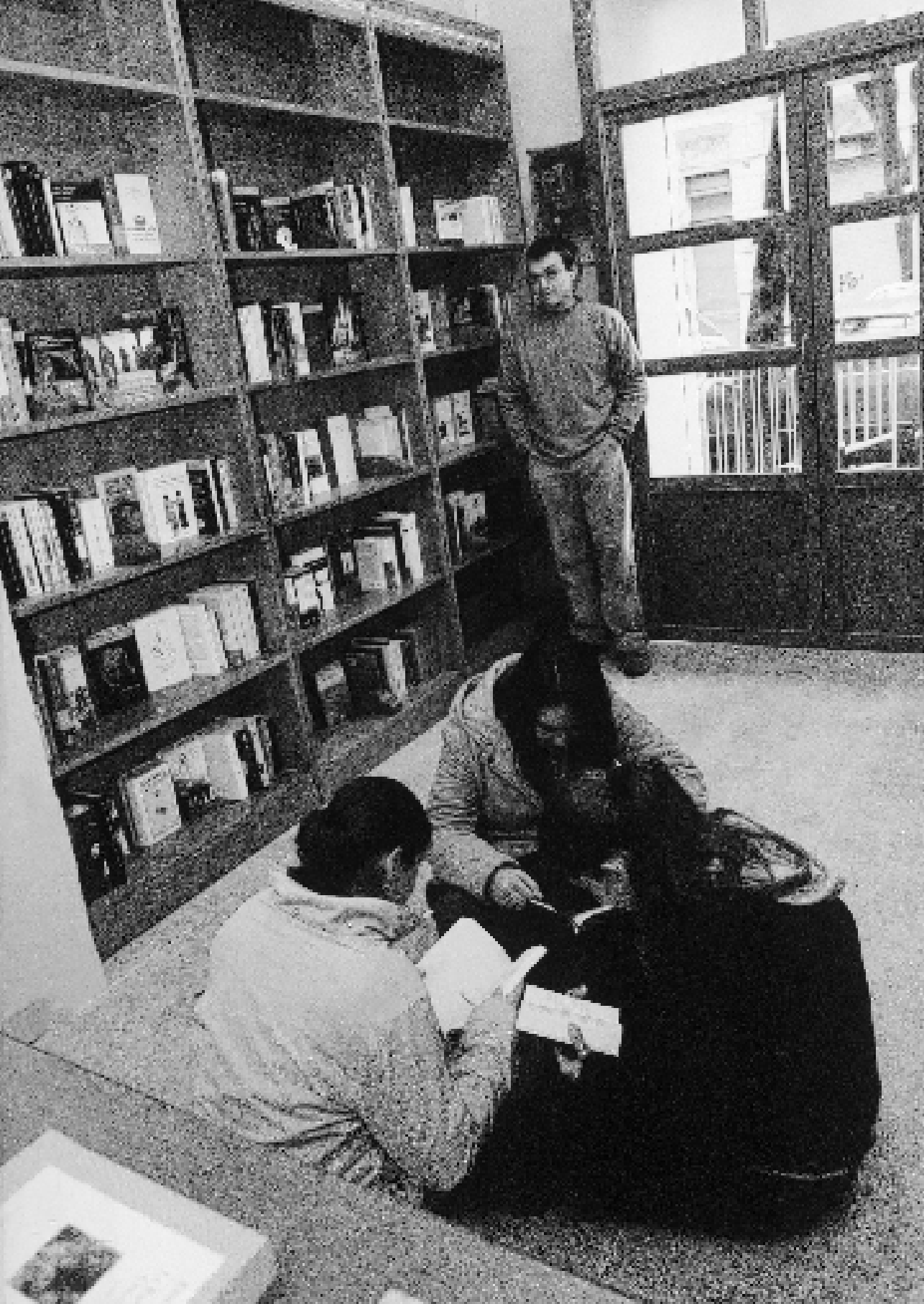
«M'agradaria poder oferir una activitat diferent cada setmana i que els clients tingueren ací un lloc de trobada, on es pugui parlar de literatura, sense presses».

La llibreria està decorada amb gust, ofereix aigua als qui tenen sed i pots restar una estona assegut còmodament gràcies a les cadires distribuïdes estratègicament per tot l'espai.

sones, al que Aparicio accedeix sense pensar-s'ho, «De vegades jugue a ser psicòleg. Si la persona és delicada, doncs alguna cosa d'Oscar Wilde; si es tracta d'un adolescent al que no l'interessa massa llegir, que s'emporte un llibre potent, de Charles Bukowski, per exemple. No sempre funciona, però sol tindre èxit». Ara bé, aquesta proximitat també té els seus riscos. De fet, segons ens explica, són molts els que entren i comencen a contar-li la vida, «En ocasions m'interessa, d'altres no. Però em dec a ells i els he de tractar bé». I a bon segur que ho compleix. Sempre té a la mà un punt de lectura per regalar, els clients habituals tenen un 5% de descompte i les bosses de paper reciclat són exquisides. Detalls cada vegada més cars de veure i que s'agraeixen enormement.

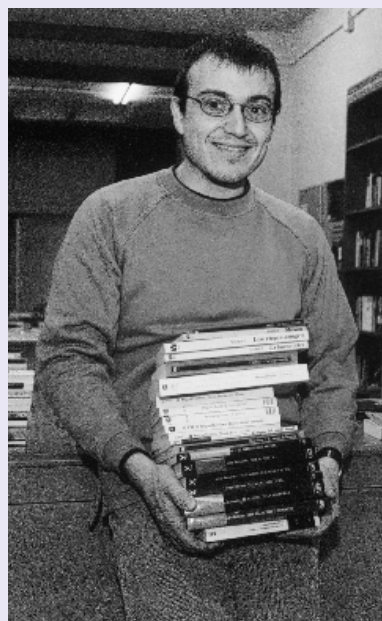
D'altra banda, l'ambient que es respira a l'interior és molt agradable. La llibreria està decorada amb gust, ofereix aigua als qui tenen sed i pots restar una estona assegut còmodament gràcies a les cadires distribuïdes estratègicament per tot l'espai. Tot, per a un públic que hi entra en menor nombre del que voldria, «Una llibreria no és un forn. El 50% de la població no llig ni compra un llibre en tot l'any, així que ja m'explicaràs, fem el que podem». Això sí, no s'ensorra i afirma estar un poc fart de la queixa constant i lacònica del gremi, «El món del llibre és com el del teatre, que sempre està en crisi. Si fem cas del que diuen alguns, aquest mercat s'enfonsa i tampoc és per a tant. Crec que cal arriscar-se més i tindre imaginació. Els resultats mai venen sols», assegura el llibreter.

Risc i imaginació és el que va posar aquest llicenciat en filologia catalana per la Universitat de València quan va decidir, ara fa huit mesos, muntar el seu propi negoci: «El projecte era de dos, però l'altra persona es va despenjar i m'hi vaig llançar a soles, cosa que, probablement, no deuria haver fet», comenta amb complicitat. I és que Aparicio reconeix que portar el negoci una única persona és esgotador. Hi dedica moltes hores i la responsabilitat és gran, però quan les coses eixen bé no pot amagar un somriure i confessar que «és molt reconfortant. En definitiva, estas fent una cosa que t'agrada, que és per a tu i coneixes un munt de gent». A més, d'idees no li'n falten. La seua intenció en les pròximes setmanes és organitzar xarrades literàries, lectures poètiques i fer presentacions de llibres, sobretot d'aquells autors més desconeguts: «M'agradaria poder oferir una activitat diferent cada setmana i que els clients tingueren ací un lloc de trobada, on es puga parlar de literatura, sense presses». De moment, lluita per fer-se el seu espai dins de les llibreries de València, que no és poc.

Àlvar Peris

Fes click i accediràs a:

Consulta de base de dades
de les associacions, editorials,
distribuïdors i llibreries
de la Comunitat Valenciana

Consulta del premis
l·literaris més importants de
la Comunitat Valenciana

Mapa de llibreries de
la Comunitat Valenciana

Guia del Llibre

Legislació sobre el Llibre

Propietat intel·lectual.
Legislació i informació d'interés

Registre Territorial de la Propietat
Intel·lectual de la Comunitat
Valenciana

Revista *Lletres Valencianes*
Cercador de continguts

Notícies d'interés

Informes i estadístiques

Convocatòries d'ajudes

editorials valencianes

AFERS EDITORS

C/ DE LA LLIBERTAT,12
APARTAT DE CORREUS 267
46470 CATARROJA
TEL.: 96 126 86 54
FAX: 96 127 25 82
afers@provicom.com
http://www.provicom.com/afers
DISTRIBUÏDORS:
NORDEST LLIBRES
TEL.: 972 67 23 54 - FAX: 972670417
nordest@tsai.es
PALMA DISTRIBUCIONS
TEL.: 971 45 06 12 - FAX: 971 45 61 88
GEA LLIBRES
TEL.: 96 158 03 12 - FAX: 96 158 06 99
LA TERRA LLIBRES
TEL.: 96 511 01 92 - FAX: 96 511 02 88

AITANA EDITORIAL

COMTE D'ALTEA, 10
03590 ALTEA
TEL.:96 584 19 46
FAX: 96 688 08 47
DISTRIBUÏDORS:
ALACANT, ALBACETE I MÚRCIA:
LA TIERRA LIBROS
SAGITARIO, 4-B
03006 ALACANT
TEL.: 96 511 01 92 - 96 511 02 88
FAX: 96 511 51 82
MADRID:
EGARTORRE LIBROS
MIRLO, 23
28024 MADRID
TEL.: 91 711 60 08 - 91 711 66 00
FAX: 91 501 57 01
ILLES BALEARES:
TOTEM DISTRIBUCIONS
PARE BERTOMEU POU, 24
07003 PALMA DE MALLORCA
ARAGÓ:
ICARO DISTRIBUCIONES
CASTELLÓ I VALÈNCIA:
CARRER DE LLIBRES, S.L.
MONTESA, 6-BAIX ESQUERRA
46017 VALÈNCIA
TEL.: 96 378 05 91
FAX: 96 378 00 04
CATALUNYA:
SURES, S.A.
SANTANDER, 68
08020 BARCELONA
TEL.: 93 305 63 55
FAX: 93 305 02 04
GALÍCIA:
TRIS-TRAM
CONCEPCIÓN ARENAL, 2-2A, DRETA
27003 LUGO
TEL.: 982 250 067
FAX: 982 284 919

ALBATROS

C/ L'OLIVERETA, 28
46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 370 22 50
FAX: 96 370 22 46
graficas-soler@terra.es
DISTRIBUÏDORS:
CATALUNYA
LES PUNXES
TEL.: 93 485 63 80
FAX: 93 300 90 91
MADRID
MAIDHISA, SL
TEL.: 91 670 21 89
FAX: 91 332 48 79

ALGAR EDITORIAL

POLÍGON IND. I
C/ RONDA TINTORERS, 117
46600 ALZIRA
TEL.: 96 245 90 91
FAX: 96 240 31 91
algar@algareditorial.com
www.algareditorial.com
DISTRIBUÏDOR:
CATALUNYA
LES PUNXES
TEL.: 93 485 63 80- FAX: 93 300 90 91
MADRID
MAIDHISA, SL
TEL.: 982 250 067- FAX: 982 284 919

AMOS BELINCHÓN

C/ RAFAEL RIVELLES, 36
46020 PAIORTA
TEL. I FAX: 96 397 08 22
amosbelinchon@terra.es
DISTRIBUÏDORS:
ALACANT:
LA TIERRA LIBROS, S.L.
TEL.: 96 511 01 92
FAX: 96 511 51 82
VALÈNCIA:
ADONAY, S.L.
TEL.: 96 397 51 48
FAX: 96 397 58 76
CATALUNYA:
NORDEST, S.L.
TEL.: 972 67 23 54
FAX: 972 50 36 29

BROSQUIL EDICIONS

PLAÇA PINTOR SEGRELLES, 1-B-25
46007 VALÈNCIA
TEL.: 96 310 70 45
FAX: 96 341 83 41
brosquiledicions@hotmail.com
www.brosquiledicions.es

CAMPGRÀFIC

C/MATIES PERELLÓ, 17-6
46005 VALÈNCIA

TEL.: 96 374 92 57
FAX: 96 374 92 57
campgrafic@retemail.es

CARENA EDITORS

C/CHIVA, 21-3R-11A
46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 333 33 09
carenaeditors@inicia.es
www.carenaeditors.com
DISTRIBUÏDOR PROPÍ:
GRAONS LLIBRES
TEL.: 96 151 78 08
FAX: 96 151 78 28

CEIC ALFONS EL VELL

PLAÇA REI EN JAUME, 10
46700 GANDIA
TLF. 96 295 95 64/ 62
FAX: 96 295 95 66
ceicalfonseivell@gandia.infoville.net
www.http://inicia.es/de/ceicalfonseivell/
DISTRIBUÏDORS:
SENDRA MARCO
TELÈFON: 96 159 08 41
FAX: 96 159 08 45
SENDRAMARCO@RETEMAIL.ES
MIDAC
TELÈFON: 93 434 01 28
FAX: 93 524 61 70
midac@retemail.es
MOLL
TEL. I FAX: 971 76 14 22

DEL SENIA AL SEGURA

CRONISTA CARRERES, 9, 7-F
46003 VALÈNCIA
TEL. I FAX: 96 351 73 55
DISTRIBUÏDORS:
COMUNITAT VALENCIANA:
DEL SENIA AL SEGURA
MADRID:
MAIDHISA
TEL.: 91 670 21 89

DENES EDITORIAL

POLÍGON INDUSTRIAL ALQUERIA
DE LA MINA
ARTS GRÀFIQUES, 58
APARTAT DE CORREUS 85
46200 PAIORTA
TEL.: 96 397 44 66
FAX: 96 397 48 42
denes@infonegocioc.com
DISTRIBUÏDORS:
CATALUNYA:
NORD-EST LLIBRES
TEL.: 972 67 04 17
FAX: 972 50 36 29
ILLES BALEARS:
MOLL

TEL.: 971 72 41 76
FAX: 971 76 14 22

MADRID:
MAIDHISA
TEL.: 91 670 21 89
VALÈNCIA:
LYRA
TEL.: 96 159 07 81
FAX: 96 159 08 84
ALACANT:
LA TIERRA
TEL.: 96 511 01 92
FAX: 96 511 51 82

EDICIONES BRIEF

C/ DANIEL BALACIART, 5 BAJO
46020 VALÈNCIA
TEL.: 96 310 60 37
FAX: 96 362 00 77
info@edibrief.com
DISTRIBUÏDORS:
VALÈNCIA-CASTELLÓ:
GRAONS LLIBRE S.L.
TEL. 96 158 82 99
MADRID-CASTILLA-LA MANXA:
DISTRIFER LIBROS S.L.
TEL. 91 796 27 09
GALÍCIA:
LLOVES S.L.
TEL. 986 42 00 39
ANDALUSIA ORIENTAL:
CENTRO ANDALUZ DEL LIBRO
TEL. 95 225 10 04
ASTÚRIES- CANTÀBRIA:
LORD BOOK S.L.
TEL. 985 11 33 59
ANDALUSIA OCCIDENTAL:
LIDELSUR S.L.
TEL. 954 18 26 62
ARAGÓ- NAVARRA- LA RIOJA:
ICARO S.L.
TEL. 976 12 63 33
CASTILLA-LLEÓ:
ARCADIA LIBROS S.L.
TEL. 983 39 50 49
CATALUNYA:
MASESMAS.COM
TEL. 93 401 98 99
CANÀRIES:
DISTRIBUIDORA ROIGCAR S.L.
TEL. 928 41 83 82

EDICIONS BROMERA

POLÍGON INDUSTRIAL, 1
C/RONDA DELS TINTORERS, 117
46600 ALZIRA
TEL.: 96 240 22 54
FAX: 96 240 31 91
bromera@bromera.com
www.bromera.com
DISTRIBUÏDORS:

ALACANT:

LA TERRA LLIBRES
TEL.: 96 511 01 92
CATALUNYA:
L'ARC DE BERÀ
C/ BÈLGICA, 47-49
08917 BADALONA
TL: 934 653 008
arc@arcdebera.com
ILLES BALEARS:
MOLL
TEL.: 971 72 44 72
VALÈNCIA I CASTELLÓ:
SENDRA MARCO
TEL.: 96 159 08 41
GEA LLIBRES
TEL.: 96 159 03 12

EDICIONS CAMACUC

ARQUEBISBE OLAETXEA, 18-BAIX
46017 VALÈNCIA
TEL. I FAX: 96 357 28 56
edicionscamacuc@hotmail.com
DISTRIBUÏDOR:
CARRER DE LLIBRES
TEL.: 96 378 05 91
FAX: 96 378 00 04

EDICIONS DEL BULLENT

C/ DE LA TARONJA, 16
46210 PICANYA
TELÈFON: 96 159 08 83
FAX: 96 159 08 45
bullemt@retemail.es
DISTRIBUÏDORS:
SENDRA MARCO
TELF. I FAX: 96 159 08 83
Info@bullemt.net
www.bullemt.net
MIDAC
TELÈFON: 93 434 01 28
FAX: 93 524 61 70
midac@retemail.es
MOLL
TEL. I FAX: 971 76 14 22

EDICIONS DEL PONENT

PLAÇA DEL CARME, 5-1A
03430 ONIL
TEL. I FAX: 96 526 98 68
edicionsdeponent@ctv.es
www.edicionsdeponent.com
DISTRIBUÏDORS:
MADRID, CASTELLA –LA MANXA:
A-Z DISLIBROS
MINIPOLÍGONO, SAN JOSÉ, NAU 16
28320 MADRID
TEL: 91 692 53 76
FAX: 91 692 53 85
azdislibros@a-zdislibros.es.telefoni-
ca.net
VALÈNCIA, CASTELLÓ, ANDALUSIA:

DISTRIBUIDORA DE TEBEOS
C/ GANDIA, 7
46007 VALÈNCIA
TL: 96 352 00 56
DDTEBEOS@TERRA.ES
ILLES CANÀRIES:
LUIS VAZQUEZ
C/ AZORIN, 274. BARRIADA LA CEL-
SA. BLOQUE 7. PORTÓN 5
38007 STA. CRUZ DE TENERIFE
TEL: 649 471 556/ 922 225 278
FAX: 922 280 326
CATALUNYA:
SDIRAC
C/TÀNGER, 76; 08018 BARCELONA
TEL: 93 300 10 22
FAX: 93 300 73 01
ALACANT, ALBACETE I MÚRCIA
GAIA
C/ SAGITARI, 9
03006 ALACANT
TEL: 96 511 05 16
FAX: 96 511 41 26
ARAGÓ:
ICARO DISTRIBUIDORA
POLÍGONO EL PLANO. NAU 39.
MARÍA DE HUERVA
50430 SARAGOSSA
TEL: 976 126 333
FAX: 976 126 493
ASTÚRIES:
INFOLIBRO
POLÍGONO INDUSTRIAL LAS
PEÑAS. NAVE 3
33199 GRANDA-SIERO (ASTÚRIES)
TEL I FAX: 985 985 756
PAÍS BASC, CANTABRIA I NAVAR-
RA:
PASAIA DISTRIBUCIÓN
C/ ZAMACOLA, 86-BAIX
48003 BILBAO
TEL: 94 415 54 99
PASAIABANATZAILEA@EUSKAL-
NET.NET
GALÍCIA, CATALUNYA –GENERAL-,
CASTELLA-LLEÓ
C/ ALEMANIA, 70
36162 PONTEVEDRA
TEL: 986 860 276
FAX: 986 100 280
INTERNACIONAL –AMÉRICA:
PANOPIA DE LIBROS
C/ ANDORRA, 69; 28043 MADRID
TEL: 91 300 43 90
FAX: 91 388 65 18
EXPORT@panopiadelibros.com

EDICIONES DHARMA

C/ELIAS ABAD- 3- BAIX
03660 NOVELDA
TEL: 96 560 32 00

dharm@edicionesdharma.com
www.edicionesdharma.com

EDICIONS LA XARA

AVDA. DE LA VALLDIGANA, 25
46750 SIMAT DE LA VALLDIGNA
TEL. I FAX: 96 281 13 67 - 670 250 595
laxara@ctv.es
www.ctv.es/USERS/laxara
DISTRIBUÏDORS:
CATALUNYA:
NORDEST LLIBRES, S.L.
ÁLVAREZ DE CASTRO, 26
17600 FIGUERES
TELÈFON: 972 67 23 54
FAX: 972 50 36 29
PAÍS VALÈNCIÀ:
ADONAY
CTRA. DE PICANYA, 4
46200 PAIPORTA
TELÈFON: 96 397 51 48
FAX: 96 397 58 76

EDICIONS 96

CARRER SANT CRISTÒFOL, 22
46740 CARCAIXENT
TEL.: 96 246 11 04
FAX: 96 246 14 90
edicions96@llibreweb.com
wwwllibreweb.com/edicions96.htm
DISTRIBUÏDOR:
ALACANT:
LA TIERRA LIBROS
SAGITARIO, 4-B. 03006 ALACANT
TEL.: 96 511 01 92
VALÈNCIA I CASTELLÓ:
GEA LLIBRES
POLÍGON DE RAGA
LUIS DE SANTANGEL, 6
46210 PICANYA
TEL.: 96 159 05 11
**CATALUNYA I RESTA DE L'ESTAT
ESPANYOL:**
SLI TÀNDEM
SANT ANTONI, 70-ENTRESOL
08190 SANT CUGAT DEL VALLÈS
TELÈFON: 93 589 54 39

EDICIONES DIÁLOGO-TILDE

C/ GENERAL URRUTIA, 12 – 10
46006 VALÈNCIA
TEL.: 96 135 09 47
FAX: 96 135 09 24
dialogo@ctv.es
www.tilde.es
DISTRIBUÏDOR:
TEL.: 96 354 01 24
FAX: 96 382 30 74

EDICIONS VORAMAR

C/VALÈNCIA, 44
46210 PICANYA

TEL.: 96 159 44 10
FAX: 96 159 19 24
voramar@santillana.es
DISTRIBUÏDOR:
ÍTACA/SANTILLANA
TEL.: 93 560 60 61
FAX: 93 560 29 57

EDITORIAL AGUACLARA

C/ROSELLÓ, 55
03010 ALACANT
TEL.: 965 24 00 64
FAX: 965 25 93 02
edit.aguaclara@natural.es
DISTRIBUÏDORS:
ALACANT, ALBACETE I MÚRCIA:
GAIA LLIBRES, SL
TEL.: 96 511 05 16 - 96 511 08 82
FAX: 96 511 41 26
ANDALUSIA OCCIDENTAL:
GRACIA ÁLVAREZ
TEL.: 954 18 43 29
FAX: 954 18 52 74
ANDALUSIA ORIENTAL:
CENTRO ANDALUZ DEL LIBRO
TEL. I FAX: 952 25 10 04
ARAGÓ I SÒRIA:
ÍCARO DISTRIBUIDORES
TEL.: 976 12 69 99
FAX: 976 12 64 93
ASTÚRIES I CANTÀBRIA:
NORTE

TEL.: 985 14 70 30
CASTELLA I LLEÓ:
ANDRÉS GARCÍA, LIBROS, S.L
TEL.: 923 23 02 06 - 983 47 21 55
FAX: 923 25 91 17 - 983 47 32 47
EUSKADI:
HERRO LIBROS
TEL.: 94 454 28 50 - 94 454 06 77
FAX: 94 454 19 28
GALÍCIA:
DISTRIBUCIONES ARNOIA
TEL: 986 70 93 40
FAX: 986 70 88 90

ILLES CANÀRIES:
ODÓN MOLINA
TEL.: 922 25 66 66
FAX: 922 25 62 11
**MADRID, CIUDAD REAL, TOLEDO,
CUENCA I GUADALAJARA:**
DISTRIFER LIBROS
TEL.: 914 68 49 29
FAX: 914 68 42 14
VALÈNCIA I CASTELLÓ:
GEA LLIBRES
TEL.: 96 159 03 12 - 96 159 05 11
FAX: 96 150 06 97

EDITORAIL ANTINEA
C/ DOCTOR FLEMING, 6

12500 VINAROS
TEL. I FAX: 96 445 20 12
ANTINEA@INICIA.ES
DISTRIBUÏDORS:
VALÈNCIA I ALACANT:
GRAONS-LLIBRES
C/ PARET DECANTADA, 20
POL. IND. MÀS DEL JUTGE
46909 TORRENT (VALENCIA)
TEL.: 96 158 82 99 - FAX: 96 156 00 22
graonssl@worldonline.es
ALICASCH S.L.
CARRETERA DE OCAÑA, 56
03006 ALACANT
RESTA DE L'ESTAT ESPANYOL:
EDITORIAL CIENCIA 3 DISTRIBU-
CIÓN, S.L.
COMERCIO, 4 1ª ESCLª BAJO C
28007 MADRID
TEL.: 91 552 76 80 - FAX: 91 501 57 01
APARTADO DE CORREOS, 40.024
cienciatres@teleline.es
DISTRIBUIDORA PILAR VILLASA-
NA, S.L.
C/ BODEGUEROS, 38 B15
29006 MÁLAGA
TEL.: 952 350 120 - FAX: 952 36 39 84
GRIALIBROS, S.L.
APARTADO DE CORREOS 1085
VIA DIESEL, 4 POLG. IND. DEL
TAMBRE
PEDIDOS: 981 58 95 44
ADMON.: 981 57 59 04
15890 SANTIAGO DE COMPOSTELA
MIRA EDITORES
C/ DALIA, 11
50012 ZARAGOZA
TEL.: 976 46 05 05 - FAX: 976 46 04 46

EDITORIAL LA MÁSCARA
PLAÇA JOAN PAU II, 5-BAIX
46015 VALÈNCIA
TEL.: 96 348 65 00
FAX: 96 348 74 40
g-bigne@editoriallamascara.com
DISTRIBUÏDORS:
DISNEU
TEL.: 93 203 94 44
FAX: 93 280 08 72
OCÉANO GRUPO EDITORIAL
TEL.: 93 280 20 20
FAX: 93 205 74 57

EDITORIAL MARFIL
SANT ELOI, 17
03820 ALCOI
TEL.: 96 552 33 11
FAX: 96 552 34 96
editorialmarfil@editorialmarfil.com
www.editorialmarfil.com
DISTRIBUÏDORS:

ALACANT:
LA TERRA LLIBRES
TEL: 96 511 01 92
FAX: 96 511 51 82
VALÈNCIA I CASTELLÓ:
GEA LLIBRES
TEL: 96 159 05 11
FAX: 96 159 06 97
ATALAYA
TEL: 96 376 59 11
FAX: 96 376 66 92
BALEARIS:
PALMA DISTRIBUCIONS
TEL: 971 450 612
FAX: 971 456 188
CATALUNYA:
DISTRIBUCIONS PRÒLEG
TEL: 93 347 25 11
FAX: 93 846 66 91

EDITORIAL PARTENOPE
AVENIDA TEODOMIRO, 44, ESCALA
A-1ª
ORIOLA 03300 ALACANT
TEL: 96 674 00 47
FAX: 96 530 47 14
info@partenope.es
www.partenope.es
DISTRIBUÏDORS:
ALACANT:
LA TIERRA LIBROS
TEL: 965 11 01 92
ARAGÓ, SÒRIA I LA RIOJA:
ICARO DISTRIBUIDORA
TEL: 976 12 64 93
ASTÚRIES:
CIMADEVILLA
TEL: 985 30 70 43
**CADIS, CÒRDOVA, HUELVA I
SEVILLA:**
ZOCALO VIUBER
TEL: 955 60 02 22
ILLES CANÀRIES:
TROQUEL
TEL: 928 62 17 79
CASTELLA-LLEÓ (EXCEPTE SÒRIA):
LIDIZA
TEL: 98 340 30 60
CATALUNYA I BALEARIS:
MIDAC LLIBRES
TEL: 93 434 01 28
EUSKADI, CANTABRIA I NAVARRA:
HERRO EDICIONES
TEL: 944 54 28 50
GALÍCIA:

M.ALONSO ESTRAVIS DISTRIBUI-
DORA
TEL: 981 58 86 00
MÁLAGA-GRANADA I JAEN:
M.ATENEA
TEL: 952 64 14 99

MÚRCIA, ALMERIA I ALBACETE:
MIGUEL SÁNCHEZ LIBROS
TEL: 968 24 73 31
VALÈNCIA I CASTELLÓ:
LYRA DISTRIBUIDORA
TEL.: 961 59 07 81
**MADRID-CASTELLA- LA MANXA
(EXCEPTE ALBACETE):**
LA TORRE LITERARIA
91 871 93 79

EDITORIAL PRE-TEXTOS
C/LLUÍS DE SANTÀNGEL, 10
46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 333 32 26
FAX: 96 395 54 77
info@pre-textos.com
www.pre-textos.com
DISTRIBUÏDORS:
A. MACHADO LIBROS, S.A.
TOMÁS BRETÓN, 55
28045 MADRID
TEL.: 914 681 102 - 914 681 398
FAX: 914 681 098
LES PUNXES, DISTRIBUÏDORA, S.L.
SARDENYA, 75-81
08018 BARCELONA
TEL.: 934 856 380
FAX: 93 300 90 91
GEA LLIBRES, S.L.
LUIS DE SANTÀNGEL, 6
POLÍGON RAGA
46210 PICANYA
TEL.: 96 159 05 11
FAX: 961 590 697
CONTRATIEMPO, S. COOP. LTD
POL. INDUSTRIAL MALPICA -ALFI-
DÉN- LA SALINAS, 63
50171 LA PUEBLA DE ALFIDEN (ZA-
RAGOZA)
TEL: 976 10 78 59
FAX: 976 10 79 34
FRANCISCO GRACIA ÁLVAREZ DIS-
TRIBUCIONES
POLÍGONO PISA
ARTESANÍA, 21- NAVE 12
41927 MAIRENA ALJARAFA
(SEVILLA)
TEL.: 954 18 43 29
FAX: 954 18 52 74
BENJAMÍN LÓPEZ LUENGO
DISTRIBUCIONES
PRÍNCIPE, 22- 2ª
APARTADO DE CORREOS 36202
VIGO
TEL.: 986 43 10 50
FAX: 986 37 91 54
IKUSKA LIBROS
ESTRADA DE MALA, 10
BILBAO
TEL.: 944 39 64 94

FAX: 944 39 53 78
LA TIERRA LIBROS
SAGITARIO, 4-B
03006 ALACANT
TELS.: 965 11 01 92 - 96 5111 02 88
FAX: 965 11 51 82
EDICULSA
ROCÍO, S/N-NAVE 6
28500, ARGANDA DEL REY
MADRID
TEL.: 91 870 02 28
FAX: 91 870 24 24
LA PILA DE LIBROS, S.L.
C/BODEGUEROS,
29006 MÁLAGA
TEL.: 952 331 431 - 952 331 457
FAX: 952 363 984
LEMUS DISTRIBUCIONES
CATEDRAL, 29 - APARTADO 127
38204 LA LAGUNA (TENERIFE)
TEL.: 922 25 61 48
FAX: 922 63 04 43

EDITORIAL TRES I QUATRE
C/PÉREZ BAYER, 11
46002 VALÈNCIA
TEL.: 96 351 64 92
FAX: 96 352 98 72
tresiquatre@tresiquatre.es
www.tresiquatre.com
DISTRIBUÏDORS:
BARCELONA I MALLORCA:
ENLACE
TEL: 93 338 14 00- 97 171 30 78
93 338 14 00
PAÍS VALENCIÀ:
GAIA LIBROS, SL
TEL: 96 511 05 16

EL NADIR EDICIONES
CARRER ALMASSORA, 39-19
46009 VALÈNCIA
TEL.: 687 54 12 63
FAX: 96 380 95 12
elnadir@eresmas.net

ELLAGO EDICIONES
CARRER VERA, 20
12001 CASTELLÓ DE LA PLANA
TEL.: 96 422 70 51
FAX: 96 422 75 62
ellagoediciones@ellagoedi-
ciones.com
www.ellagoediciones.com

FAXIMIL EDICIONS DIGITALS
CALLE SANTA CRUZ, 5-62
46021 VALÈNCIA
TEL.: 96 362 03 19
FAX: 96 362 87 75
Info@faximil.com
www.faximil.com

**INSTITUT VALENCIÀ DE CINEMA-
TOGRAFIA RICARDO MUÑOZ SUAY**
PLAÇA DE L'AJUNTAMENT, 17
46002 VALÈNCIA
TEL.: 96 351 23 36
FAX: 96 352 82 59
filmoteca.gva@cultura.m400.gva.es
DISTRIBUÏDOR:
PUBLICACIONS DE LA GENERALI-
TAT VALENCIANA
LLIBRERIA LLIG. PLAÇA MANISES, 3
46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 386 61 70

GERMANIÀ

C/DOCTOR JOSÉ GONZÁLEZ, 99
46600 ALZIRA
TEL.: 96 241 98 54
FAX: 96 240 60 70
germania@germania.es
www.germania.es
DISTRIBUÏDOR:
MELISA
C/ EBRO, 10
28840 MEJORADA DEL CAMPO,
MADRID
TEL.: 91 668 16 23
FAX: 91 668 14 57
Melisa@mensajeriasdellibro.es

INSTITUCIÓ ALFONS EL MAGNÀ- NIM

C/QUEVEDO, 10 (EDIFICI MUVIM)
46001 VALÈNCIA
TEL.: 96 388 37 58
FAX: 96 388 37 51
alfons.magnanim@diputacion.m400.
gva.es
www.alfonselmagnanim.com
DISTRIBUÏDOR:
ADONAI
CARRETERA DE PICANYA, 4
46200 PAIPORTA
TEL.: 96 397 51 48
FAX: 96 397 58 76
info@adonai.com
www.adonai.com

L'EIXAM EDICIONS

AVDA. AUSIAS MARCH, 32-34
46016 TAVERNES BLANQUES
TEL.: 96 185 43 14
FAX: 96 186 88 91
eixam@ctv.es
DISTRIBUÏDOR:
DISTRIBUÏDOR GENERAL DEL
LLIBRE
TEL.: 96 185 42 19

LLAMBERT PALMART

C/ CARCAIXENT, 10, 28
46007 VALÈNCIA

TEL.: 96 380 03 76
Llambert_palmart@yahoo.com
GRAONS LLIBRES
TEL.: 96 151 78 08
FAX: 96 151 78 28

MARJAL-GRUP EDEBÉ

POLÍGON INDUSTRIAL ALQUERIA
DE MINA
C/ ARTS GRÀFIQUES, 54
46200 PAIPORTA
TEL.: 96 368 09 89
FAX: 96 368 09 87
TEL.: 96 313 59 70
FAX: 96 313 47 55
marjal@edebe.com
www.edebe.com/lij/marjal/default.
sp

MEDIA VACA

C/SALAMANCA, 49
46005 VALENCIA
TEL.: 96 395 69 27
mediavaca@eresmas.net
www.mediavaca.com
DISTRIBUÏDORS:
VALÈNCIA:
GRAONS
C/ PARET DECANTADA, 20
POLÍGON INDUSTRIAL MAS DEL
JUTGE
46909 TORRENT (VALÈNCIA)
TEL.: 96 158 82 99

MADRID:

A-Z DISLIBROS
MINIPOLÍGONO. C/ SAN JOSÉ. NA-
VE 16.
28320 PINTO (MADRID)
TEL.: 91 692 53 76

BARCELONA:

MADE
AV. CATALUNYA, S/N
POLÍGON INDUSTRIAL CAN COLL
08185 LLIÇA DE VALL (BARCELONA)
TEL.: 93 843 65 56

GALICIA:

KALANDRAKA
RÚA DE ALEMANIA, 70
36162 PONTEVEDRA
TL: 986 845 315
ARAGÓN:
DELSAN
PARQUE INDUSTRIAL "EL POLÍGO-
NO". C/ RÍO GALLEGO, NAVE 15
50410 CUARTE DE HUERVA (ZARA-
GOZA)
CÁDIZ:
QUADIX
C/ CHILE, S/N
POLÍGONO INDUSTRIAL SAN PE-
DRO

11510 PUERTO REAL (CÁDIZ)
TEL.: 956 479 264

MISÈRIA I COMPANYIA

C/SANT NICOLAU, 40
03801 ALCOI
TEL. I FAX.: 96 554 49 73
buzon@libroantiguo.com
www.libroantiguo.com

NAU LLIBRES

C/PERIODISTA BADIA, 10
46010 VALÈNCIA
TEL.: 96 360 33 36
FAX: 96 332 55 82
nau@naullibres.com
www.naullibres.com

DISTRIBUÏDORS:

ALACANT:

ALICASH

TEL.: 965 10 36 44

FAX: 965 28 96 63

CASTELLÓ I VALÈNCIA:

LYRA

TEL.: 96 159 07 81

FAX: 961 59 08 84

CATALUNYA:

DISTRIBUCIONES PRÓLOGO

TEL.: 93 456 20 00

FAX: 93 456 95 06

ILLES BALEARS:

PALMA DISTRIBUCIONES

TEL.: 971 28 94 21

FAX: 971 45 61 88

NUMA EDITORIAL

C/ GENERAL URRUTIA, 10-15
46006 VALÈNCIA
TEL. I FAX: 96 329 01 94
numa@numa.es
www.numa.es
DISTRIBUÏDOR:
ENLACE
TEL.: 93 338 14 00
FAX: 93 338 69 16
enlancel@fedecali.es

PÁGINACERO EDICIONES

C/ ALBERIQUE, 4 - 8ª
46008 - VALÈNCIA
TEL.: 963 85 99 40
FAX: 963 22 85 87
pag.cero@teleline.es
DISTRIBUÏDOR:
LONJA DE LIBROS
C/ BENICARLÓ, 8
46020 VALÈNCIA
TEL. I FAX: 96 361 67 14
MUSEUM LINE
C/ALCALÀ, 3
28028 MADRID
TEL.: 91 356 69 09- FAX: 91 361 00 75

PERIFÈRIC EDICIONS

CARRER SÈQUIA DE MONTCADA,
13
46470 CATARROJA
TEL: 609 426 131
Periferic@hotmail.com
DISTRIBUÏDORS:
ALACANT:
LA TERRA DE LLIBRES
TEL: 96 511 01 92
CASTELLÓ I VALÈNCIA:
DIFUSIÓ GENERAL DE LLIBRERIA
TEL.: 961 666 033
CATALUNYA I ILES BALEARS:
L'ARC DE BERÀ
TEL.: 93 465 30 08

PUBLICACIONS DE LA GENERALI- TAT VALENCIANA

LLIBRERIA LLIG. PLAÇA MANISES, 3
46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 386 61 70

PRODIDACTA-ABRIL EDICIONS

C/JAUME I, 48
46970 ALAQUÀS
TEL.: 96 150 60 52
prodidacta@wanadoo.es
www.acolpdepedal.net
DISTRIBUÏDOR:
CARRER DE LLIBRES
TEL.: 96 378 05 91
FAX: 96 378 00 04

RIALLA EDITORES

C/ SANT PANCRACI, 12-BAIX ES-
QUERRA
46009 VALÈNCIA
TEL: 963 401 903
DISTRIBUÏDORS:
ALACANT:
ALICASH
TEL.: 96 510 36 44
VALÈNCIA I CASTELLÓ:
LYRA DISTRIBUCIONS
TEL.: 96 159 07 81

SAÓ EDICIONS

C/ÀNGEL DE L'ALCÀSSER, 14-12
46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 370 58 41
FAX: 96 370 57 55
sao@arrakis.es
DISTRIBUÏDOR:
EXCLUSIVES GRAONS
TEL.: 96 151 78 08

SET I MIG, EDITORIAL DE POESIA PLAÇA FRANCISCO NAVARRO CAN- DEL, 2

46689 BENICULL DE XÚQUER
TEL. I FAX: 96 240 60 70
setimig@infonegocio.com

DISTRIBUÏDOR:

MELISA
TEL.: 91 668 16 23
FAX: 91 668 14 57

TABARÇA LLIBRES

AVD. AUSIÀ MARCH, 184
46026 VALÈNCIA
TEL.: 96 318 60 07
FAX: 96 318 64 32
tabarca@futurmet.es
DISTRIBUÏDOR:

ALACANT:

GAIA LLIBRES
TEL.: 965 11 05 16
FAX: 965 11 41 26

VALÈNCIA I CASTELLÓ:

DISTRIBUCIONS ATALAYA
TEL.: 96 376 59 11
FAX: 96 376 59 12

TÀNDEM EDICIONS

SANT VICENT, 93-1A
46007 VALÈNCIA
TEL.: 96 317 20 47
FAX: 96 317 22 01
tandemedi@teletel.es
DISTRIBUÏDORS:

ATALAYA
TEL.: 96 376 59 11
GEA

TEL.: 961 159 05 11
LA TERRA LLIBRES
TEL.: 965 11 01 92
MOLL

TEL.: 971 72 41 76
ENLACE

PAU CASALS, 76-92
08907 HOSPITALET DE LLOBREGAT
TEL.: 935 051 082

TIRANT LO BLANCH

ARTS GRÀFIQUES, 14-BAIX
46010 VALÈNCIA
TEL.: 96 361 00 48
FAX: 96 369 41 51
tlb@tirant.com
www.tirant.com
DISTRIBUÏDOR: TIRANT LO BLANCH

UNIVERSITAT D'ALACANT

CAMPUS DE SANT VICENT DEL
RASPEIG
SERVEI DE PUBLICACIONS, AULARI II
APARTAT DE CORREUS 99
03080 ALACANT
TEL.: 96 590 34 80
FAX: 96 590 94 45
publicaciones@ua.es
http://publicaciones.ua.es
DISTRIBUÏDORS:
ESPANYA:

DISTRIBUCIONS D'ENLACE

DES DE BARCELONA:
REINA AMALIA, 20-22
08001 BARCELONA
TLF: 93 441 27 80
FAX: 93 441 28 80

DES DE VALÈNCIA:
DIFUSIÓ CULTURAL DE LLIBRERIA,
S.L.

POLÍGON INDUSTRIAL EL OLIVE-
RAL, C/G, NAU 6
46190 RIBARROJA DEL TÚRIA
TEL.: 96 166 60 33
FAX: 96 166 61 10
gea@xpress.es

DES D'ALACANT:

GAIA LIBROS, S.L
C/SAGITARI, 9
03006 ALACANT
TEL.: 96 511 05 16
FAX: 96 511 41 26

SUDAMÈRICA:

MIDAC
AVDA. DEL JORDÀ, 29-31
08035 BARCELONA
TEL.: 93 434 01 28
FAX: 93 254 61 70
midac@retemail.es

RESTA DEL MÓN:

CELESA
MORATINES, 22- 1ER-B
28005 MADRID
TEL.: 91 517 01 70
FAX: 91 517 34 81
celesa@informet.es
www.celesa.com

UNIVERSITAT JAUME I

PUBLICACIONS DE LA UNIVERSI-
TAT JAUME I
EDIFICI RECTORAT I SERVEIS CEN-
TRALS

CAMPUS DEL RIU SEC
12071 CASTELLÓ
TELS.: 96 472 88 21- 96 472 88 19
FAX: 964 72 88 32
publicacions@uji.es
www.uji.es/publ
DISTRIBUÏDORS:

CATALUNYA:
MIDAC, S.L.
AVDA. JORDÀ 29-31 BAIX
08035 BARCELONA
TEL.: 93 434 01 28
FAX: 93 254 61 70

VALÈNCIA:
SENDRA MARCO
TELÈFON: 96 159 08 41

RESTA DE L'ESTAT:
BREGOÁN
TEL. I FAX: 91 431 43 88

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

PUBLICACIONS DE LA UNIVERSI-
TAT DE VALÈNCIA
C/ ARTES GRÀFIQUES, 13 (ANNEX
GEOGRAFIA)
46010 VALÈNCIA
TEL.: 96 386 41 15
FAX: 96 386 40 67
publicacions@uv.es
www.uv.es/publicacions

DISTRIBUÏDORS:

VALÈNCIA I CASTELLÓ:
GEA LLIBRES
C/ G-NAU 6, POLÍGON "L'OLIVE-
RAR"

46190 RIBARROJA DEL TÚRIA
TEL.: 96 166 52 56-7
FAX: 96 166 52 49

ALACANT, ALBACETE I MÚRCIA:

GAIA LIBROS
C/ SAGITARI, 7-9
03006 ALACANT
TEL.: 96 511 05 16
FAX: 96 511 41 26
**MADRID, CASTELLA-LLEÓ I CAS-
TELLA-LA MANXA:**
DISTRIFORMA
C/ OFICI, 16. POLÍGON "LOS OLI-
VOS"

28906 GETAFE (MADRID)
TEL.: 91 601 77 42-3
FAX: 91 695 90 11

CATALUNYA:
MIDAC LLIBRES
POLÍGON INDUSTRIAL SUD-OEST
C/ ROÍS DE CORELLA, 9-2ª
08205 SABADELL (BARCELONA)
TEL.: 93 746 41 10
FAX: 93 746 41 11

BALEARS:
PALMA DISTRIBUCIONS
DRAGONERA, 17
07014 PALMA DE MALLORCA
TEL.: 97 128 94 21
FAX: 97 145 61 88

**ARAGÓ, NAVARRA, LA RIOJA I SÒ-
RIA:**

ÍCARO DISTRIBUÏDORA
POLÍGON INDUSTRIAL "EL PLANO".
C/A-NAU 39
50430 MARÍA DE HUERVA (SARA-
GOSSA)
TEL.: 97 612 63 33
FAX: 97 612 64 93

ANDALUSIA I EXTREMADURA:
CENTRO ANDALUZ DEL LLIBRO
POLÍGON INDUSTRIAL "LA CHA-
PARRILLA"

PARCEL·LA 34, 41016 SEVILLA
TEL.: 95 440 63 66
FAX: 95 440 25 80

GALÍCIA:

DISFER LIBROS
ESPÍRITU SANTO, NAU 8
CTRA. NACIONAL VI, KM 582
15168 SOÑEIRO-SADA (A CORUÑA)
TEL.: 98 161 17 52
FAX: 98 161 17 53

ASTÚRIES I SANTANDER:

DISTRIBUCIONES JÚCAR
AV. CAMPONES, 8
33211 GIJÓN
TEL.: 98 531 28 56
ILLES CANÀRIES:

LITECA
GENERAL SANJURJO, 18. LOCAL 6
38006 SANTA CRUZ DE TENERIFE
TEL.: 92 228 44 00
FAX: 92 224 25 23

PAÍS BASC:

BIDEA 2000
NOVIA SALCEDO, 9, 48012 BILBAO
TEL.: 944 278 177
FAX: 94 427 37 45
DISTRIBUCIÓ DE REVISTES:
ENLACE, S.A
C/ PAU CASALS, 76-92
08907 L'HOSPITALET DE LLOBREGAT
TEL.: 93 338 14 00
FAX: 93 338 69 16

**UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE
VALÈNCIA**

EDITORIAL UPV
CAMÍ DE VERA S/N
46021 VALÈNCIA
TEL.: 96 387 70 12
FAX: 96 387 79 12
publi@upvnet.upv.es
www.editorial.upv.es

DISTRIBUÏDORS:

ANDRÉS LIBEROS
C/ TÚRIA, 35
46007 VALÈNCIA
TEL.: 96 391 74 48
FAX: 96 392 18 11
LIBRERÍA MARA
C/ CRONISTA ALMELA I VIVES, 5
46010 VALÈNCIA
TEL.: 96 393 25 88/ 902 19 32 64
FAX: 96 361 66 92
mara@marabook.com